

Годишен консолидиран доклад за
дейността

Годишен консолидиран доклад за
плащанията към правителства

Доклад на независимия одитор

Консолидиран финансов отчет

ИНВЕСТ КЕПИТЪЛ АД

31 декември 2017 г.

I NVEST CAPITAL JSC

Съдържание

	Страница
Годишен консолидиран доклад за дейността	-
Годишен консолидиран доклад за плащанията към правителството	-
Доклад на независимия одитор	-
Консолидиран отчет за финансовото състояние	1
Консолидиран отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход	3
Консолидиран отчет за промените в собствения капитал	4
Консолидиран отчет за паричните потоци	6
Пояснения към консолидирания финансов отчет	7

Консолидиран отчет за финансовото състояние към 31 декември

	Пояснение	31.12.2017 '000 лв.	31.12.2016 '000 лв.
Активи			
Нетекущи активи			
Имоти, машини и съоръжения	7	433 300	460 537
Инвестиционни имоти	9	408 977	341 189
Инвестиции, отчитани по метода на собствения капитал	6	34 475	30 546
Репутация	10	46 711	47 446
Други нематериални активи	11	171 804	174 007
Дългосрочни финансови активи	12	2 611 863	2 457 684
Дългосрочни вземания от свързани лица	45	5 597	5 691
Други дългосрочни вземания		1 787	1 890
Отсрочени данъчни активи	13	4 889	3 967
Нетекущи активи		3 719 403	3 522 957
Текущи активи			
Материални запаси	14	67 702	63 731
Краткосрочни финансови активи	15	2 433 662	2 457 774
Краткосрочни вземания от свързани лица	45	66 221	48 677
Търговски вземания	16	108 975	93 840
Данъчни вземания	17	2 387	2 025
Вземания по застрахователни и презастрахователни договори	18	43 645	47 373
Презастрахователни активи	23.1	81 280	76 829
Други вземания	19	181 963	169 669
Пари и парични еквиваленти	20	2 210 020	1 772 399
Текущи активи		5 195 855	4 732 317
Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба	21	-	7 384
Общо активи		8 915 258	8 262 658

Изготвил: /А. Керезов/ Изпълнителен директор: /И. Каменов/

Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 19 юни 2018 г.
Мария Алостова
Управител, регистриран одитор отговорен за одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

ОФИЦИАЛЕН РЕГИСТЪР
СОФИЯ
Per. № 032
ГРАНТ ТОРНТОН ООД

Консолидиран отчет за финансовото състояние към 31 декември (продължение)

	Пояснение	31.12.2017 '000 лв.	31.12.2016 '000 лв.
Собствен капитал			
Акционерен капитал	22.1	130 000	130 000
Други резерви	22.2	148 242	114 479
Неразпределена печалба		536 120	538 068
Печалба за годината		58 060	34 488
Собствен капитал, отнасящ се до акционерите на Инвест Кепитъл АД		872 422	817 035
Неконтролиращо участие		682 392	650 525
Общо собствен капитал		1 554 814	1 467 560
Специализирани резерви	23	278 459	276 016
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Дългосрочни финансови задължения	24	1 407 412	1 279 825
Задължения към осигурени лица	25	1 195 555	1 057 762
Дългосрочни търговски задължения	26	47 599	36 490
Дългосрочни задължения към свързани лица	45	3 787	25 761
Задължения по финансов лизинг	8.1	3 121	3 780
Пенсионни задължения към персонала	28.2	3 806	2 893
Други дългосрочни задължения	30.1	4 485	1 856
Други провизии		598	598
Отсрочени данъчни пасиви	13	28 290	30 702
Нетекущи пасиви		2 694 653	2 439 667
Текущи пасиви			
Краткосрочни финансови задължения	24	4 130 918	3 794 474
Търговски задължения	26	106 920	122 782
Краткосрочни задължения към свързани лица	45	28 100	23 070
Задължения по финансов лизинг	8.1	6 184	1 835
Задължения по застрахователни и презастрахователни договори	27	25 415	25 719
Пенсионни и други задължения към персонала	28.2	15 345	13 867
Данъчни задължения	29	6 912	12 492
Други задължения	30.2	67 538	85 176
Текущи пасиви		4 387 332	4 079 415
Общо пасиви		7 081 985	6 519 082
Общо собствен капитал, специализирани резерви и пасиви		8 915 258	8 262 658

Изготвил: /А. Керезов/ Изпълнителен директор: /И. Каменов/

Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 10 юни 2018 г.
Мария Алопалов
Управител, регистриран одитор отговорен за
одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
ОФИС
СОФИЯ
Per. № 032
ГРАНТ ТОРНТОН ООД

Консолидиран отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Приходи от нефинансова дейност	31	504 687	543 915
Разходи за нефинансова дейност	32	(470 473)	(509 013)
Промяна в справедливата стойност на инвестиционни имоти	9	2 108	3 594
(Загуба)/печалба от продажба на нетекущи активи	33	(6 036)	7 197
Нетен резултат от нефинансова дейност		30 286	45 693
Приходи от застраховане	34	352 019	331 266
Разходи по застраховане	35	(318 475)	(299 555)
Нетен резултат от застраховане		33 544	31 711
Приходи от лихви	36	199 700	207 085
Разходи за лихви	37	(47 438)	(55 165)
Нетни приходи от лихви		152 262	151 920
Нетен резултат от операции с финансови инструменти	38, 39	100 604	65 030
Административни разходи	40	(239 404)	(243 719)
Печалба от инвестиции, отчитани по метода на собствения капитал	6	5 725	3 457
Други финансови приходи	41	52 019	65 849
Доход за разпределяне по осигурителни партии		(45 021)	(51 047)
Печалба за периода преди данъци		90 015	68 894
Приходи/(разходи) от данъци	42	22	(10 326)
Нетна печалба за годината		90 037	58 568
Друг всеобхватен доход:			
Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:			
Преоценки на задълженията по планове с дефинирани доходи, нетно от данъци	28.2	(81)	(6)
Компоненти, които се рекласифицират в печалбата или загубата:			
Преоценка на финансови активи, нетно от данъци		6 605	12 093
Друг всеобхватен доход		6 524	12 087
Общо всеобхватен доход за годината		96 561	70 655
Нетна печалба за годината, принадлежаща на:			
Акционерите на Инвест Кепитъл АД		58 060	34 488
Неконтролиращо участие		31 977	24 080
Общо всеобхватен доход за годината, принадлежащ на:			
Акционерите на Инвест Кепитъл АД		62 586	41 787
Неконтролиращо участие		33 975	28 868
Основен доход на акция в лв.	43	0.45	0.27

Изготвил: /А. Керезов/ Изпълнителен директор: /И. Каменов/

Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 19 юни 2018 г.
Марий Алостолев
Управител, регистриран одитор отговорен за одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
ОФИС
София
Per. № 032
Грант Торнтон ООД

Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са в '000 лв.	Собствен капитал, принадлежащ на акционерите на Инвест Кепитъл АД				Неконтролиращо участие	Общо капитал
	Акционерен капитал	Други резерви	Неразпределена печалба	Общо		
Салдо към 1 януари 2017 г.	130 000	114 479	572 556	817 035	650 525	1 467 560
Бизнес комбинации	-	3 853	(11 052)	(7 199)	(543)	(7 742)
Разпределени дивиденди	-	-	-	-	(1 565)	(1 565)
Транзакции със собствениците	-	3 853	(11 052)	(7 199)	(2 108)	(9 307)
Печалба за годината	-	-	58 060	58 060	31 977	90 037
Друг всеобхватен доход	-	4 526	-	4 526	1 998	6 524
Общо всеобхватен доход за годината	-	4 526	58 060	62 586	33 975	96 561
Разпределение на печалба от предходни периоди за резерви	-	25 384	(25 384)	-	-	-
Салдо към 31 декември 2017 г.	130 000	148 242	594 180	872 422	682 392	1 554 814

Изготвил: /А. Керезов/
Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 26 юни 2018 г.
Марий Апостолов
Управител, регистриран одитор отговорен за
одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

Изпълнителен директор: /И. Каменов/

ОБЛАСТ СОФИЯ
РЕГИСТРИРАНО
ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
РЕГ. № 032
ГРАНТ ТОРНТОН ООД

Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември (продължение)

Всички суми са в '000 лв.	Собствен капитал, принадлежащ на акционерите на Инвест Кепитъл АД				Неконтролиращо участие	Общо капитал
	Акционерен капитал	Други резерви	Неразпределена печалба	Общо		
Салдо към 1 януари 2016 г.	130 000	116 060	524 138	770 198	607 330	1 377 528
Бизнес комбинации	-	(14 417)	19 467	5 050	16 670	21 720
Разпределени дивиденди	-	-	-	-	(2 343)	(2 343)
Транзакции със собствениците	-	(14 417)	19 467	5 050	14 327	19 377
Печалба за годината	-	-	34 488	34 488	24 080	58 568
Друг всеобхватен доход	-	7 299	-	7 299	4 788	12 087
Общо всеобхватен доход за годината	-	7 299	34 488	41 787	28 868	70 655
Разпределение на печалба от предходни периоди за резерви	-	5 537	(5 537)	-	-	-
Салдо към 31 декември 2016 г.	130 000	114 479	572 556	817 035	650 525	1 467 560

Изготвил: /А. Керезов/
Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 20 юни 2018 г.
Мария Апостолова
Управител, регистриран одитор отговорен за
одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

Изпълнителен директор: /И. Каменов/
СЪФИЯ
СОФИЯ
SOPIA

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
Грант Торнтон ООД
София
Рег. № 032

Консолидиран отчет за паричните потоци за годината, приключваща на 31 декември

Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Оперативна дейност		
Постъпления от краткосрочни заеми	66 696	106 352
Плащания по краткосрочни заеми	(41 529)	(80 643)
Продажба на текущи финансови активи	229 568	847 848
Придобиване на текущи финансови активи	(239 424)	(851 825)
Постъпления от клиенти	495 156	566 190
Плащания на доставчици	(408 729)	(465 356)
Постъпления от осигурени лица	136 737	127 795
Плащания на осигурени лица	(23 689)	(29 428)
Плащания към персонала и осигурителни институции	(123 761)	(121 725)
Постъпления от банкова дейност	43 827 219	40 863 859
Плащания за банкова дейност	(43 389 214)	(40 484 874)
Постъпления от застрахователна дейност	201 596	187 414
Плащания за застрахователна дейност	(161 068)	(156 082)
Платени данъци върху печалбата	(2 155)	(2 466)
Други плащания	(3 856)	(17 475)
Нетен паричен поток от оперативна дейност	563 547	489 584
Инвестиционна дейност		
Продажба на асоциирани и дъщерни предприятия, нетно от парични средства	-	3 000
Получени дивиденди от финансови активи	1 115	2 375
Продажба на имоти, машини и съоръжения	4 559	11 496
Придобиване на имоти, машини и съоръжения	(8 828)	(29 021)
Придобиване на нематериални активи	(1 762)	(2 216)
Продажба на инвестиционни имоти	10 983	10 054
Придобиване на инвестиционни имоти	(72 035)	(38 221)
Продажба на нетекущи финансови активи	876 130	468 091
Придобиване на нетекущи финансови активи	(921 175)	(276 114)
Получени лихви	52 412	53 812
Постъпления от предоставени заеми	24 252	38 085
Плащания по предоставени заеми	(20 335)	(104 064)
Други плащания	(29 007)	(38 713)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	(83 691)	98 564
Финансова дейност		
Постъпления от получени заеми	91 807	41 845
Плащания по получени заеми	(105 813)	(73 013)
Платени лихви	(13 717)	(16 715)
Плащания по финансов лизинг	(6 261)	(1 863)
Други плащания	(5 443)	(2 971)
Нетен паричен поток от финансова дейност	(39 427)	(52 717)
Нетно изменения на пари и парични еквиваленти	440 429	535 431
Пари и парични еквиваленти в началото на периода	1 772 399	1 236 189
(Загуба)/печалба от валутна преоценка	(2 808)	779
Пари и парични еквиваленти в края на периода	20 2 210 020	1 772 399

Изготвил: /А. Керезов/ Изпълнителен директор: /И. Каменов/

Дата: 19 юни 2018 г.
Заверил съгласно одиторски доклад от 19 юни 2018 г.
Мария Апостолова
Управител, регистриран одитор отговорен за
одита
Грант Торнтон ООД, одиторско дружество

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО
София
Reg. № 032
Грант Торнтон ООД

Пояснения към консолидирания финансов отчет

1. Предмет на дейност

Инвест Кепитъл АД (Групата) включва дружеството-майка и всички дъщерни дружества, посочени в пояснение 5.1. Основната дейност на Групата включва следните сектори:

- Придобиване, управление и продажба на участия в български и чуждестранни дружества;
- Финансиране на дружества, в които Групата участва;
- Банкови услуги, финанси, застраховане и пенсионно осигуряване;
- Секюритизация на недвижими имоти и вземания;
- Добив на нефт и газ;
- Изграждане на мощности в областта на нефтопреработвателната промишленост, производството на биогорива и производство на изделия от каучук;
- Производство и търговия с петролни и химически продукти;
- Производство на растителни масла, изкупуване, преработка и търговия със зърнени храни;
- Авиационен транспорт и наземни дейности по обслужване и ремонт на самолети и самолетни двигатели;
- Речен и морски транспорт и пристанищна инфраструктура;
- Търговско представителство и посредничество;
- Комисионна, спедиционна и складова дейност.

Инвест Кепитъл АД е регистрирано като акционерно дружество от Софийски градски съд на 29.06.1994 г. Седалището и адресът на управление на Дружеството е ул. "Стефан Караджа" 2, София, България.

Дружеството-майка се управлява чрез едностепенна система на управление, включваща Съвет на директорите.

Членове на Съвета на директорите на дружеството:

- Тихомир Иванов Митев
- Иво Каменов Георгиев
- Марин Великов Митев
- Богиня Гаврилова Попова
- Миладин Михайлов Минчев.

Дружеството-майка се представлява от изпълнителните директори Иво Каменов и Марин Митев, заедно и поотделно.

Броят на служителите на Групата към 31 декември 2017 г. е 6 030 (2016 г.: 6 964).

2. Основа за изготвяне на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет на Групата е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от ЕС. По смисъла на параграф 1, точка 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството, приложим в България, терминът „МСФО, приети от ЕС“ представляват Международните счетоводни стандарти (МСС), приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

Дружеството-майка Инвест Кепитъл АД е изготвило и одитиран индивидуален отчет на 28 април 2017 г.

Отделните елементи на консолидирания финансов отчет на Групата се оценяват във валутата на основната икономическа среда, в която предприятията от Групата извършват дейността си ("функционална валута"). Консолидираният финансов отчет е съставен в български лева (лв.), което е функционалната валута на предприятието майка и на дъщерните дружества, с изключение на тези, опериращи в Германия и Словакия, чиято функционална валута е евро; на дъщерното дружество, опериращо в Македония, чиято функционална валута е македонски денар и на дъщерните дружества в Русия, чиято функционална валута е руска рубла.

Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.) (включително сравнителната информация за 2015 г.), освен ако не е посочено друго.

Консолидираният финансов отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

Към датата на изготвяне на настоящия консолидиран финансов отчет ръководството на Групата е направило преценка на способността на Групата да продължи своята дейност като действащо предприятие на база на наличната информация за предвидимото бъдеще. След извършения преглед на дейността на Групата ръководството очаква, че Групата има достатъчно финансови ресурси, за да продължи оперативната си дейност в близко бъдеще и продължава да прилага принципа за действащо предприятие при изготвянето на консолидирания финансов отчет.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Общи положения и нови стандарти, изменения и разяснения, които са влезли в сила за финансовата година, започваща на 1 януари 2016 г.

Групата е приложила следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2017 г.: МСС 7 „Отчети за паричните потоци“ (изменен) в сила от 1 януари 2017 г., приет от ЕС

Тези изменения изискват допълнително оповестяване, което ще позволи на ползвателите на финансови отчети да оценят промените в задължения, произтичащи от финансовата дейност. Дружеството категоризира тези промени като промени, произтичащи от парични потоци и непарични промени с допълнителни категоризации съгласно изискванията на МСС 7 (вж. пояснение 47). МСС 12 „Данъци върху дохода“ (изменен) в сила от 1 януари 2017 г., приет от ЕС.

3.2. Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Групата

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2017 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Групата. Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Групата през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

Промените са свързани със следните стандарти:

- МСФО 2 „Плащане на базата на акции“ (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 4 „Застрахователни договори“ (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
- МСФО 9 „Финансови инструменти“ в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС

МСФО 9 „Финансови инструменти“ в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС

МСФО 9 „Финансови инструменти“ заменя МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“. Новият стандарт въвежда значителни промени в класификацията, последващото оценяване, както и нов модел на очакваните кредитни загуби за обезценка на финансови активи. МСФО 9 включва и ново ръководство за отчитане на хеджирането.

Ръководството на Дружеството-майка е идентифицирало следните области, които имат ефект върху финансовите отчети в резултат от прилагането на МСФО 9:

- класификацията и оценяването на финансовите активи на Дружеството на базата на новите критерии, които взимат под внимание договорените парични потоци за активите и бизнес модела, по който те са управлявани.

Дългови инструменти

Ръководството се придържа към разнообразна инвестиционна политика в дългови и капиталови инструменти, които в зависимост от намерението и очакваната доходност, се държат с различна цел и за различен период.

Съществена част от дълговите инструменти, държани от Групата, се държат до падежа на инструмента, или се продават с цел управление на ликвидността, или минимизиране на очаквани загуби. Отчитаните в категория кредити и вземания, финансови инструменти по МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“, попадат в категория оценявани по амортизирана стойност в съответствие с МСФО 9 „Финансови инструменти“, тъй като те отговарят на критерия за единствено плащания по главницата и лихвата.

Групата оперира и с дългови инструменти, които не отговарят на критерия единствено плащания по главница и лихва, и те се класифицират в категория оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Предоставените заеми и вземанията са отпуснати на множество и различни контрагенти, поради което оценката на очакваните кредитни загуби се извършва на индивидуална основа. Групата е в процес на разработване на единна политика за детайлен анализ и обезценка на вътрешногруповите кредити в съответствие с изискванията на стандарта и моделиране на подходите за оценяване на очакваните кредитни загуби.

Капиталови инструменти

Групата държи повечето финансови активи, за да събира съответните парични потоци и оценява видовете парични потоци, за да класифицира правилно финансовите активи.

Финансовите активи, държани за търгуване, както и тези определени за отчитане по справедлива стойност в печалбата и загубата, в съответствие с МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“, попадат в категория оценявани по справедлива стойност през печалбата и загубата според разпоредбите на МСФО 9 и оценките на бизнес модела, прилаган от Групата. В тази връзка не се очаква стойностен ефект върху финансовите отчети на Групата.

Капиталовите инструменти, отчитани в категория „на разположение за продажба“ в съответствие с извършения анализ ще бъдат представяни като капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Групата не очаква новите изисквания да имат ефект върху класифицирането и отчитането на тези финансови активи. Печалби или загуби, реализирани при продажбата на финансови активи, оценявани по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, няма да бъдат отчитани в печалбата или загубата, а прехвърлени от резерви в неразпределената печалба.

- В обхвата на модела за обезценка за очаквани кредитни загуби дружеството включва търговски вземания и инвестициите в дългови активи, оценявани по амортизирана стойност и оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. Дружеството прилага опростен модел за признаване на очакваните загуби, тъй като тези активи не съдържат финансов компонент.
- Групата притежава множество инвестиции в капиталови инструменти, някои от които се държат дългосрочно, с цел инвестиционен доход, а други – краткосрочно с цел реализиране на печалба от продажбата в краткосрочен период. Поради тази причина дружеството избира да класифицира капиталовите инструменти в двете категории – оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и оценявани по справедлива стойност през печалбата и загубата.
- Към датата на настоящия отчет Групата не разполага с финансови активи, за които планира да използва изключението, предложено в параграф Б.2.3 на МСФО 9, с изключение на представените инвестиции в акции и дялове на дружества на разположение за продажба, които са в размер на 12 481 хил. лв. Тези инструменти не се търгуват на регулиран пазар и справедливата им стойност не може да бъде надеждно оценена, поради което цената на придобиване е подходяща приблизителна оценка на справедливата стойност. Това се налага поради спецификата на инвестицията, за която информацията за оценяване на справедлива стойност е налице широк обхват от възможни оценки на справедливата стойност и цената на придобиване представлява най-добрата приблизителна оценка на справедливата стойност.

Поради множеството икономически дейности и регионални области, в които оперират Дружествата от групата, Ръководството на Дружеството майка е в процес на разработване на инструкции за прилагане на МСФО 9 от различните предприятия. Поради съществения обем на финансовите операции и притежаваните дългови инструменти Групата не очаква несъществен ефект от първоначалното прилагане на стандарта. Ръководството очаква, че поради прилаганите политики за управление на финансовите активи, допълнителни обезценки за очаквани кредитни загуби биха възникнали при увеличаване на обема на заемните операции от дружествата в Групата.

МСФО 9 „Финансови инструменти” (изменен) – Отчитане на хеджирането, в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС

Измененията водят до съществена промяна в отчитането на хеджирането, която позволява на дружествата да отразяват техните дейности във връзка с управлението на риска по-добре във финансовите отчети чрез увеличаване на възможните хеджирани позиции и хеджиращи инструменти и въвеждане на принципен метод за оценяване на ефективността от хеджирането.

Дружеството не оперира със съществени хеджиращи договори или други инструменти, които да съдържат хеджиращ компонент, поради което Ръководството не идентифицира ефект върху финансовите отчети.

МСФО 9 „Финансови инструменти” (изменен) – Предплащания с отрицателно компенсиране, в сила от 1 януари 2019 г., все още не е приет от ЕС

Измененията дават възможност на дружествата да оценяват определени финансови активи, които могат да бъдат изплатени предсрочно с отрицателно компенсиране, по справедлива стойност в другия всеобхватен доход вместо в печалбата или загубата.

- МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети” и МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия” (изменени), датата на влизане в сила още не е определена, все още не са приети от ЕС
- МСФО 14 „Отсрочени сметки при регулирани цени” в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 15 „Приходи от договори с клиенти” в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
- МСФО 15 „Приходи от договори с клиенти” (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС

Ръководството на Дружеството не очаква влизането в сила на новия стандарт да има ефект върху финансовите му отчети, тъй като приходите от дейността на Химимпорт АД се генерират основно от финансови инструменти и съответните приходи се признават по реда на други стандарти.

- МСФО 16 „Лизинги” в сила от 1 януари 2019 г., приет от ЕС
- МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия” (изменен) – Дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия в сила от 1 януари 2019 г., все още не е приет от ЕС
- МСС 40 „Инвестиционни имоти” (изменен) – Трансфер на инвестиционни имоти в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- КРМСФО 22 „Сделки и авансови плащания в чуждестранна валута” в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- Годишни подобрения на МСФО 2014-2016 г.

4. Счетоводна политика

4.1. Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този консолидиран финансов отчет, са представени по-долу.

Консолидираният финансов отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към консолидирания финансов отчет.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения консолидиран финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на консолидирания финансов отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети”. Групата прие да представя консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в единен отчет.

В консолидирания отчет за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Групата:

- а) прилага счетоводна политика ретроспективно;
- б) преизчислява ретроспективно позиции в консолидирания финансов отчет; или
- в) прекласифицира позиции в консолидирания финансов отчет.

През 2017 г. е представен един сравнителен период, тъй като няма корекции по отношение на представянето на елементи на консолидирания финансов отчет и съответните сравнителни данни. В случаите, в които има корекции по отношение на класифицирането на елементите на консолидираните финансови отчети, съответните сравнителни данни също са били рекласифицирани с оглед осигуряването на сравнимост между отчетните периоди.

4.3. База за консолидация

В консолидирания финансов отчет на Групата са консолидирани финансовите отчети на предприятието-майка и дъщерните предприятия към 31 декември 2016 г. Дъщерните предприятия са всички предприятия, които се намират под контрола на компанията майка. Налице е контрол, когато компанията майка е изложена на, или има права върху, променливата възвръщаемост от своето участие в предприятието, в което е инвестирано, и има възможност да окаже въздействие върху тази възвръщаемост посредством своите правомощия върху предприятието, в което е инвестирано. Всички дъщерни предприятия имат отчетен период, приключващ към 31 декември.

Всички вътрешногрупови сделки и салда се елиминират, включително нереализираните печалби и загуби от трансакции между дружества в Групата. Когато нереализираните загуби от вътрешногрупови продажби на активи се елиминират, съответните активи се тестват за обезценка от гледна точка на Групата. Сумите, представени във финансовите отчети на дъщерните предприятия са коригирани, където е необходимо, за да се осигури съответствие със счетоводната политика, прилагана от Групата.

Печалба или загуба и друг всеобхватен доход на дъщерни предприятия, които са придобити или продадени през годината, се признават от датата на придобиването, или съответно до датата на продажбата им.

Неконтролиращото участие като част от собствения капитал представлява делът от печалбата или загубата и нетните активи на дъщерното предприятие, които не се притежават от Групата. Общият всеобхватен доход или загуба на дъщерното предприятие се отнася към собствениците на предприятието майка и неконтролиращите участия на базата на техния относителен дял в собствения капитал на дъщерното предприятие.

Ако Групата загуби контрол над дъщерното предприятие, всякаква инвестиция, задържана в бившето дъщерно предприятие, се признава по справедлива стойност към датата на загубата на контрол, като промяната в отчетната стойност се отразява в печалбата или загубата. Справедливата стойност на всяка инвестиция, задържана в бившето дъщерно предприятие към датата на загуба на контрол се счита за справедлива стойност при първоначално признаване на финансов актив или, където е

уместно, за себестойност при първоначално признаване на инвестиция в асоциирано или съвместно контролирано предприятие. В допълнение всички суми, признати в друг всеобхватен доход по отношение на това дъщерно предприятие, се отчитат на същата база, както би било необходимо, ако Групата директно се е била освободила от съответните активи или пасиви (напр. рекласифицирани в печалбата или загубата или отнесени директно в неразпределената печалба съгласно изискванията на съответния МСФО).

Печалбата или загубата от отписването на инвестиция в дъщерно предприятие представлява разликата между i) сумата от справедливата стойност на полученото възнаграждение и справедливата стойност на всяка задържана инвестиция в бившето дъщерно предприятие и ii) балансовата сума на активите (включително репутация) и пасивите на дъщерното предприятие и всякакво неконтролиращо участие.

4.4. Бизнес комбинации

Всички бизнес комбинации се отчитат счетоводно по метода на покупката. Прехвърленото възнаграждение в бизнес комбинация се оценява по справедлива стойност, която се изчислява като сумата от справедливите стойности към датата на придобиване на активите, прехвърлени от придобиващия, поетите от придобиващия задължения към бившите собственици на придобиваното предприятие и капиталовите участия, емитирани от Групата. Прехвърленото възнаграждение включва справедливата стойност на активи или пасиви, възникнали в резултат на възнаграждения под условие. Разходите по придобиването се отчитат в печалбата или загубата в периода на възникването им.

Методът на покупката включва признаване на разграничимите активи и пасиви на придобиваното предприятие, включително условните задължения, независимо дали те са били признати във финансовите отчети на придобиваното предприятие преди бизнес комбинацията. При първоначалното признаване активите и пасивите на придобитото дъщерно предприятие са включени в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната справедлива стойност, която служи като база за последващо оценяване в съответствие със счетоводната политика на Групата.

За всяка бизнес комбинация Групата оценява всяко неконтролиращо участие в придобиваното предприятие, което представлява дял от собствения му капитал и дава право на ликвидационен дял, или по справедлива стойност или по пропорционален дял на неконтролиращото участие в разграничимите нетни активи на придобиваното предприятие. Другите видове неконтролиращо участие се оценяват по справедлива стойност или, ако е приложимо, на база, определена в друг МСФО.

Репутацията се признава след определяне на всички разграничими нематериални активи. Тя представлява превишението на сумата от а) справедливата стойност на прехвърленото възнаграждение към датата на придобиване и б) размера на всяко неконтролиращо участие в придобиваното предприятие и в) в бизнес комбинация, постигната на етапи, справедливата стойност към датата на придобиване на държаното преди капиталово участие на Групата в придобиваното предприятие, над справедливата стойност на разграничимите нетни активи на придобиваното дружество към датата на придобиване. Всяко превишение на справедливата стойност на разграничимите нетни активи над изчислената по-горе сума се признава в печалбата или загубата непосредствено след придобиването.

При бизнес комбинация, постигната на етапи, Групата преоценява държаното преди капиталово участие в придобиваното предприятие по справедлива стойност към датата на придобиване (т.е. към датата на придобиване на контрол) и признава произтичащата печалбата или загубата, ако има такива, в печалбата или загубата. Сумите, признати в другия всеобхватен доход от дялово участие в придобиваното предприятие преди датата на придобиване на контрол, се признават на същата база, както ако Групата се е освободила директно от държаното преди капиталово участие.

Ако първоначалното счетоводно отчитане на бизнес комбинацията не е приключено до края на отчетния период, в който се осъществява комбинацията, Групата отчита провизорни суми за статиите, за които отчитането не е приключило. През периода на оценяване, който не може да надвишава една година от датата на придобиване, Групата коригира със задна дата тези провизорни суми или признава допълнителни

активи или пасиви, за да отрази новата получена информация за фактите и обстоятелствата, които са съществували към датата на придобиване и, ако са били известни, щяха да повлияят на оценката на сумите, признати към тази дата.

Всяко възнаграждение под условие, дължимо от придобиващия, се признава по справедлива стойност към датата на придобиване и се включва като част от прехвърленото възнаграждение в замяна на придобиваното предприятие. Последващи промени в справедливата стойност на възнаграждението под условие, което е класифицирано като актив или пасив, се признават в съответствие с изискванията на МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“ или в печалбата или загубата или като промяна в другия всеобхватен доход. Ако възнаграждението под условие е класифицирано като собствен капитал, то не се преоценява до окончателното му уреждане в собствения капитал. Промени в справедливата стойност на възнаграждението под условие, които представляват провизорни суми през периода на оценяване, се отразяват ретроспективно за сметка на репутацията.

4.5. Сделки с неконтролиращи участия

Промени в дела на Групата в собствения капитал на дъщерно дружество, които не водят до загуба на контрол, се третират като транзакции със собственици на Групата. Отчетните стойности на дела на Групата и на неконтролиращите участия се коригират с цел отразяването на промяната на относителния им дял в капитала на дъщерното дружество. Всяка разлика между сумата, с която са променени неконтролиращите участия, и справедливата стойност на полученото или платено възнаграждение, се признава директно в собствения капитал и се отнася към собствениците на предприятието-майка.

4.6. Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия

Асоциирани са тези предприятия, върху които Групата е в състояние да оказва значително влияние, но които не са нито дъщерни предприятия, нито съвместно контролирани предприятия. Инвестициите в асоциирани предприятия се признават първоначално по себестойност, а впоследствие се отчитат по метода на собствения капитал. В себестойността на инвестицията се включват разходите по нейното придобиване.

Съвместни предприятия са договорни споразумения, по силата на които две или повече страни се заемат със стопанска дейност, която подлежи на съвместен контрол. Те се отразяват счетоводно по метода на собствения капитал.

Репутация или корекции в справедливата стойност на дела на Групата в асоциираното предприятие, се включва в стойността на инвестицията.

Всички последващи промени в размера на участието на Групата в собствения капитал на асоциираното предприятие се признават в балансовата стойност на инвестицията. Промени, дължащи се на печалбата или загубата, реализирана от асоциираното предприятие, се отразяват в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Печалба от инвестиции, отчитани по метода на собствения капитал“. Тези промени включват последваща амортизация или обезценка на определената при придобиването справедлива стойност на активи и пасиви на асоциираното предприятие.

Промените в другия всеобхватен доход на асоциираното предприятие, както и в позиции, признати директно в собствения капитал на асоциираното предприятие, се признават съответно в другия всеобхватен доход или в собствения капитал на Групата. В случаите, в които делът на Групата в реализираните загуби на асоциираното предприятие надвиши размера на участието ѝ в асоциираното

предприятие, включително и необезпечените вземания, Групата не признава своя дял в по-нататъшните загуби на асоциираното предприятие, освен ако Групата няма поети договорни или фактически задължения или е извършила плащания от името на асоциираното предприятие. Ако впоследствие асоциираното предприятие реализира печалби, Групата признава своя дял дотолкова, доколкото делът на печалбата надвиши натрупания дял на загубите, които не са били признати по-рано.

Нереализираните печалби и загуби от транзакции между Групата и нейните асоциирани и съвместни предприятия се елиминират до размера на дела на Групата в тези предприятия. Когато се елиминират нереализирани загуби от продажби на активи, съответните активи се тестват за обезценка от гледна точка на Групата.

Сумите, отразени във финансовите отчети на асоциираните и съвместни предприятия, са преизчислени, където е необходимо, за да се осигури съответствие със счетоводната политика на Групата.

При загуба на значително влияние над асоциирано дружество Групата оценява и признава всяка запазена инвестиция в него по справедлива стойност. Всяка разлика между отчетната стойност на инвестицията в асоциираното дружество при загуба на значителното влияние и сумата от справедливата стойност на запазеното участие и постъпленията при отписването се признава в печалбата или загубата.

Ако дяловото участие в асоциираното дружество е намалено, но без загуба на значително влияние, само пропорционална част от сумите, признати в другия всеобхватен доход, се рекласифицира в печалбата или загубата.

4.7. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Групата по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

Непаричните позиции, оценявани по историческа цена в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата на сделката (не са преоценени). Непаричните позиции, оценявани по справедлива стойност в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата, на която е определена справедливата стойност.

В консолидирания финансов отчет на Групата всички активи, задължения и транзакции на отделните дружества от Групата във функционална валута, различна от български лева (валутата на представяне на Групата), се преизчисляват в български лева при консолидацията. Функционалната валута на отделните дружества от Групата не е променяна в рамките на отчетния период.

При консолидация всички активи и пасиви се преизчисляват в български лева по заключителния курс към датата на консолидирания финансов отчет. Приходите и разходите са преизчислени във валутата на представяне на Групата по средния курс за отчетния период. Валутните курсови разлики водят до увеличение или намаление на другия всеобхватен доход и се признават в резерва от преизчисления в собствения капитал. При освобождаването от нетна инвестиция в чуждестранна дейност натрупаните валутни разлики от преизчисления, признати в собствения капитал, се рекласифицират в печалбата или загубата и се признават като част от печалбата или загубата от продажбата. Репутацията и корекциите, свързани с определянето на справедливи стойности към датата на придобиване, се третират като активи и пасиви на чуждестранното предприятие и се преизчисляват в български лева по заключителния курс.

4.8. Приходи

Приходите включват приходи от продажба на стоки и предоставяне на услуги от всеки един бизнес сегмент на Групата. Приходите от основните дейности на групата са представени в пояснение 31 Приходи от нефинансова дейност, пояснение 34 Печалба от продажба на нетекущи активи, пояснение 34 Приходи от застраховане, пояснение 36 Приходи от лихви, пояснение 38 Печалба от операции с финансови инструменти.

Приходите се оценяват по справедлива стойност на полученото или подлежащото на получаване плащане или възмездяване, като се отчита сумата на всички търговски отстъпки и количествени работи, направени от Групата. При замяна на сходни активи, които имат сходна цена, размяната не се разглежда като сделка, която генерира приходи.

Приходът се признава, когато са изпълнени следните условия:

- Сумата на прихода може да бъде надеждно оценена;
- Вероятно е икономическите изгоди от сделката да бъдат получени;
- Направените разходи или тези, които предстои да бъдат направени, могат надеждно да бъдат оценени;
- Критериите за признаване, които са специфични за всяка отделна дейност на Групата, са изпълнени. Те са определени в зависимост от продуктите или услугите, предоставени на клиента, и на договорните условия, както са изложени по-долу.

4.8.1. Продажба на стоки

При продажба на стоки, приходът се признава, когато Групата е прехвърлила на купувача значимите ползи и рискове от собствеността на предоставените стоки. Счита се, че значимите рискове и ползи са прехвърлени на купувача, когато клиентът е приел стоките без възражение.

4.8.2. Приходи от предоставяне на услуги

Приходът, свързан със сделка по предоставяне на услуги, се признава, когато резултатът от сделката може надеждно да се оцени.

4.8.3. Приходи от банкова дейност

4.8.3.1. Приходи от лихви и разходи за лихви

Приходите от и разходите за лихви се признават на пропорционална времева база, с използване на метода на ефективния лихвен процент, като се амортизира разликата между сумата при първоначалното признаване на съответния актив или задължение и сумата при настъпил падеж.

За кредити, предоставени от Банките на Групата и задължения към депозанти, където лихвата се изчислява ежедневно като се прилага договорения лихвен процент към неиздължената сума на кредита, ефективният лихвен процент се приема за приблизително равен на договорения, поради естеството на договорните отношения.

Натрупаните лихви в резултат на притежаване на ценни книжа за търгуване или за продажба се отчитат като приходи от лихви. Приходите от лихви включват сумата на амортизацията на дисконта, премията или друга разлика между началната отчетна сума на дълговите ценни книжа и сумата им на падежа.

При придобиване на лихвоносна инвестиция, натрупаната към момента на придобиването лихва се отчита като вземане.

4.8.3.2. Приходи от такси и комисиони

Таксите и комисионите се състоят основно от такси за разплащателни операции в лева и чуждестранна валута, такси за отпускане и управление на кредити, за откриване на акредитиви и издаване на гаранции. Таксите и комисионите се начисляват, когато са заработени или дължими.

Комисионите, възникващи от сделки в чуждестранна валута се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход при получаването им. Таксите и комисионите за отпускане и управление на кредити, когато са част от ефективния им доход, се разсрочват чрез амортизирането им за срока на действие на кредита и се признават като текущ финансов приход през този период чрез корекция на ефективния лихвен доход.

4.8.4. Приходи от застрахователна дейност

Признаването като приход на премиите по общо застраховане е на база сумата, дължима от застрахованото (застраховащото) лице за целия период на покритие, която застрахователят има право да получи по силата на сключени през отчетния период застрахователни договори, и в случаите, когато периодът на покритие обхваща изцяло или отчасти следващ отчетен период.

Презастрахователните премии от активно презастраховане се признават като приход на база дължимите през отчетния период премии от цеденти по силата на презастрахователни договори.

В случаите на съзастраховане само частта на застрахователя от общата сума на премиите се признава като приход.

В отстъпените премии на презастрахователи по общо застраховане се включват дължимите премии на презастрахователи по силата на презастрахователни договори във връзка с презастраховане на рискове по сключени през отчетния период договори по пряко застраховане и активно презастраховане. Отчетените презастрахователни премии, които не са платени към датата на баланса, се отразяват като задължение.

Сумите, които подлежат на възстановяване от презастрахователи във връзка с изплатените през същия период претенции от застрахователя, се отчитат като дял на презастрахователите и в случаите, когато уреждането на взаимоотношенията с презастрахователите е в следващ отчетен период.

В отстъпените премии към презастрахователи се включват дължимите през отчетния период премии на презастрахователите по силата на презастрахователни договори във връзка с презастраховане на рискове по сключени през отчетния период договори, както и презастраховане на рискове, относими към премийни периоди с начало през отчетния период.

Отчетените презастрахователни премии, които не са платени към датата на баланса, се отразяват като задължение.

4.8.5. Приходи от авиационна дейност

Услугите, предоставяни от Групата, включват превоз на пътници, товари, багажи и поща със собствени и наети превозни средства, отдаване на самолети под наем, техническо поддържане на въздухоплавателни средства и инженеринг, продажба и резервации на билети, производствено-технически и посреднически дейности, подготовка и квалификация на кадри, вътрешна и външна търговия.

Приходите от продажба на самолетни билети се признават при реално извършване на превоза на пътници.

Когато продажбата на самолетни билети включва поощрения за лоялни клиенти, полученото възнаграждение се разпределя между отделните компоненти на договора за продажба на база на тяхната справедлива стойност. Приход от този вид продажби се признава, когато клиентът замени получените поощрения с услуги, предоставени от Групата.

4.8.6. Приходи от пенсионноосигурителна дейност

Приходите се оценяват по справедлива стойност на полученото или подлежащото на получаване възнаграждение. Приход се признава при изпълнението на услугата или при прехвърлянето на риска върху клиента. Пенсионните дружества на Групата признават като приходи таксите от Доброволния пенсионен фонд (ДПФ), Универсалния пенсионен фонд (УПФ) и Професионалния пенсионен фонд (ППФ).

4.8.7. Приходи от безвъзмездни средства, предоставени от държавата

Приходите от безвъзмездни средства, предоставени от държавата, се признават по справедлива стойност, когато е налице приемлива гаранция, че Групата ще изпълни условията, свързани с тях и помощта ще бъде получена.

Приходите от безвъзмездни средства, предоставени от държавата, се признават през периодите, необходими за тяхната съпоставка със свързаните разходи, които те са предназначени да компенсират, при използване на систематична база.

Безвъзмездни средства, предоставени от държавата, свързани с амортизируеми активи, се признават като приходи за срока на полезния живот на амортизируемия актив чрез намалени амортизационни отчисления.

4.8.8. Приходи от лихви и дивиденди

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент. Приходите от дивиденди, различни от приходите от инвестиции в асоциирани предприятия, се признават в момента на възникване на правото за получаване на плащането.

4.9. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите или на датата на възникването им.

4.10. Разходи за лихви и разходи по заеми

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

Разходите по заеми основно представляват лихви по заемите на Групата. Всички разходи по заеми, които директно могат да бъдат отнесени към закупуването, строителството или производството на един отговарящ на условията актив, се капитализират през периода, в който се очаква активът да бъде завършен и приведен в готовност за използване или продажба. Останалите разходи по заеми следва да се признават като разход за периода, в който са възникнали, в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за лихви”.

4.11. Репутация

Репутацията представлява бъдещите икономически ползи, произтичащи от други активи, придобити в бизнес комбинация, които не са индивидуално идентифицирани и признати отделно. Вижте пояснение 4.4 за информацията относно първоначалното определяне на репутацията. За целите на теста за обезценка репутацията се разпределя към всяка една единица, генерираща парични потоци, на Групата (или група от единици, генериращи парични потоци), която се очаква да има ползи от бизнес комбинацията, независимо от това дали други активи или пасиви на

придобитото дружество са разпределени към тези единици. Репутацията се оценява по стойност на придобиване, намалена с натрупаните загуби от обезценка. Вижте пояснение 4.15 за информацията относно тестовете за обезценка.

При отписване на единица, генерираща парични потоци, съответната част от репутацията се включва в определянето на печалбата или загубата от отписването.

4.12. Нематериални активи

Нематериалните активи включват търговски марки, лицензи и патенти, програмни продукти, връзки с клиенти, продукти от развойна дейност, активи по проучване и оценка на минерални ресурси и други. Те се отчитат по цена на придобиване, включваща всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на актива за експлоатация. При придобиване на нематериален актив в резултат на бизнес комбинация себестойността му е равна на справедливата стойност в деня на придобиването.

Последващото оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако благодарение на тях активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи и когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към себестойността на актива.

Остатъчната стойност и полезният живот на нематериалните активи се преценяват от ръководството към всяка отчетна дата.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейния метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

• софтуер	2-5 години
• търговски марки	6-7 години
• права върху собственост	5-7 години
• лицензи	7 години
• сертификати	5 години
• права върху индустриална собственост	27 - 30 години
• други	7 - 10 години

Разходите за амортизация са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи, част от ред Разходи за нефинансова дейност и ред Административни разходи.

Печалбата или загубата от продажбата на нематериални активи се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на активите и се отразява в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Печалба от продажба на нетекущи активи”.

4.13. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по себестойност, включваща цената на придобиване, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

Последващото оценяване на имоти, машини и съоръжения се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата стойност на актива, когато е вероятно Групата да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват от ръководството към всяка отчетна дата.

Имоти, машини и съоръжения, придобити при условията на финансов лизинг, се амортизират на база на очаквания полезен срок на годност, определен посредством сравнение с подобни собствени активи на Групата, или на база на лизинговия договор, ако неговият срок е по-кратък.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

• Сгради	25 години
• Машини	3-5 години
• Съоръжения	от 4 до 25 години
• Транспортни средства	от 4 до 10 години
• Летателни апарати	20 години
• Двигатели	12 години
• Кораби	30 години
• Стопански инвентар	7 години
• Други	7 години

Разходите за амортизация са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи, част от ред Разходи за нефинансова дейност и ред Административни разходи.

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Печалба от продажба на нетекущи активи”.

4.14. Отчитане на лизинговите договори

Групата като лизингополучател

В съответствие с изискванията на МСС 17 „Лизинг” правата за разпореждане с актива се прехвърлят от лизингодателя върху лизингополучателя в случаите, в които лизингополучателят понася съществени рискове и изгоди, произтичащи от собствеността върху наетия актив.

При сключване на договор за финансов лизинг активът се признава в консолидирания отчет за финансовото състояние на лизингополучателя по по-ниската от двете стойности – справедливата стойност на наетия актив и настоящата стойност на минималните лизингови плащания плюс непредвидени плащания, ако има такива. В консолидирания отчет за финансовото състояние се отразява и съответното

задължение по финансов лизинг, независимо от това дали част от лизинговите плащания се дължат авансово при сключване на договора за финансов лизинг.

Впоследствие лизинговите плащания се разпределят между финансов разход и намаление на неплатеното задължение по финансов лизинг.

Активите, придобити при условията на финансов лизинг, се амортизират в съответствие с изискванията на МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения” или МСС 38 „Нематериални активи”.

Лихвената част от лизинговата вноска представлява постоянен процент от непогасеното задължение и се признава в печалбата или загубата за периода на лизинговия договор.

Всички останали лизингови договори се считат за оперативни лизингови договори. Плащанията по оперативен лизингов договор се признават като разходи по линейния метод за срока на споразумението. Разходите, свързани с оперативния лизинг, напр. разходи за поддръжка и застраховки, се признават в печалбата или загубата в момента на възникването им.

Групата като лизингодател

Активите, отдадени по оперативни лизингови договори, се отразяват в консолидирания отчет за финансовото състояние на Групата и се амортизират в съответствие с амортизационната политика, възприета по отношение на подобни активи на Групата, и изискванията на МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения” или МСС 38 „Нематериални активи”. Доходът от оперативни лизингови договори се признава директно като приход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния отчетен период.

Активите, отдадени при условията на финансови лизингови договори, се отразяват в консолидирания отчет за финансово състояние на Групата като вземане, равно на нетната инвестиция в лизинговия договор. Доходът от продажба на активите се включва в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период. Признаването на финансовия приход се основава на модел, отразяващ постоянен периодичен процент на възвращаемост върху остатъчната нетна инвестиция.

4.15. Тестове за обезценка на активи

При изчисляване размера на обезценката Групата дефинира най-малката разграничима група активи, за която могат да бъдат определени самостоятелни парични потоци (единица, генерираща парични потоци). В резултат на това някои от активите подлежат на тест за обезценка на индивидуална база, а други на база на единица, генерираща парични потоци.

Всички активи и единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка поне веднъж годишно. Всички други отделни активи или единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка, когато събития или промяна в обстоятелствата индикират, че тяхната балансова стойност не може да бъде възстановена.

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. За да определи стойността в употреба, ръководството на Групата изчислява очакваните бъдещи парични потоци за всяка единица, генерираща парични потоци, и определя подходящия дисконтов фактор с цел калкулиране на настоящата стойност на тези парични потоци. Данните, използвани при тестването за обезценка, се базират на последния одобрен бюджет на

Групата, коригиран при необходимост с цел елиминиране на ефекта от бъдещи реорганизации и значителни подобрения на активи. Дисконтовите фактори се определят за всяка отделна единица, генерираща парични потоци, и отразяват съответния им рисков профил, оценен от ръководството на Групата.

Загубите от обезценка на единица, генерираща парични потоци, се посочват в намаление на балансовата сума на активите от тази единица. За всички активи на Групата ръководството преценява последващо дали съществуват индикации за това, че загубата от обезценка, призната в предходни години, може вече да не съществува или да е намалена. Обезценка, призната в предходен период, се възстановява, ако възстановимата стойност на единицата, генерираща парични потоци, надвишава нейната балансова стойност.

4.16. Инвестиционни имоти

Групата отчита като инвестиционни имоти сгради и земи, които се държат за получаване на приходи от наем и/или за увеличение на капитала, по модела на справедливата стойност.

Инвестиционните имоти се оценяват първоначално по себестойност, включваща покупната цена и всички разходи, които са пряко свързани с инвестиционния имот, например хонорари за правни услуги, данъци по прехвърляне на имота и други разходи по сделката.

Инвестиционните имоти се преоценяват на годишна база и се включват в консолидирания отчет за финансовото състояние по пазарните им стойности. Те се определят от независими оценители с професионална квалификация и значителен професионален опит в зависимост от характера и местонахождението на инвестиционните имоти, базирайки се на доказателства за пазарните условия.

Всяка печалба или загуба от промяна в справедливата стойност или от продажба на даден инвестиционен имот се признава незабавно в печалбата или загубата на ред Продажба на нетекущи активи и на ред Промяна в справедливата стойност на инвестиционните имоти.

Последващите разходи, свързани с инвестиционни имоти, които вече са признати в консолидирания финансов отчет на Групата, се прибавят към балансовата стойност на имотите, когато е вероятно Групата да получи бъдещи икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената стойност на съществуващите инвестиционни имоти. Всички други последващи разходи се признават за разход в периода, в който са възникнали.

Групата отписва инвестиционните си имоти при продажбата им или при трайното им изваждане от употреба, в случай че не се очакват никакви икономически изгоди от тяхното освобождаване. Печалбите или загубите, възникващи от изваждането им от употреба или тяхната продажба, се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход и се определят като разлика между нетните постъпления от освобождаването на актива и балансовата му стойност.

Приходите от наем и оперативните разходи, свързани с инвестиционни имоти, се представят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход съответно на ред „Приходи от нефинансова дейност” и ред „Разходи за нефинансова дейност”, и се признават, както е описано в пояснение 4.8 и пояснение 4.9.

4.17. Активи по проучване и оценка на минерални ресурси

Проучването и оценката на минералните ресурси за Групата, се отнася до проучване и оценка на суров нефт и природен газ. След придобиване на право за проучване и

оценка всички разходи, свързани с този процес, се капитализират първоначално по разходоопределящи звена – конкретен „Блок“.

Групата признава като активи по проучване и оценка всички пряко свързани разходи, доколкото те са свързани със специфични дейности по проучване и оценка, които може да се отнесат директно към точно определена площ за проучване „Блок“, за която Групата е получила права от съответните държавни институции. Такива разходи включват най-малко следните видове:

- Придобиване на права за проучвания
- Топографски, геологически, геохимически и геофизични изследвания
- Проучвателни сондажи
- Вземане на проби за анализ
- Дейности, свързани с оценяване техническата изпълнимост и търговската приложимост на добиването на минерални ресурси.

Всички разходи, направени преди получаването на права за проучване и оценка се отнасят в печалбата или загубата за периода, в който са възникнали.

Активите по проучване и оценка на минерални ресурси могат да бъдат класифицирани като:

- Разрешения за търсене и проучване, издадени от Министерство на Околната Среда и Водите и Министерство на Икономиката и Енергетиката, съгласно Закона за подземните богатства и свързаните с тях такси;
- Всички разходи за топографски, геологически, геохимически и геофизични изследвания, проучвателни сондажи, изкопни работи, вземане на проби за анализ и други дейности, свързани с оценяване техническата изпълнимост и търговската приложимост на добиването на минерални ресурси, както и други разходи за проучване и оценка, които са направени за конкретна площ, за която Групата притежава разрешение за проучване. Тези разходи включват и разходите за възнаграждение на персонала, материали и използвано гориво, снабдителни разходи и плащания направени към доставчици.

Разходите по проучване и оценка на минерални ресурси се капитализират и представят като нематериални активи до момента, до който не бъде доказана възможността или невъзможността за техническа изпълнимост и търговска приложимост на минералния ресурс. След доказване на техническа изпълнимост и търговска приложимост на открития минерален ресурс, разходите по проучване и оценка се трансформират към „Имоти, машини и съоръжения“.

Активите по проучване и оценка се преглеждат технически, финансово и на управленско ниво поне веднъж годишно с цел потвърждаване на намерението за продължаване на проучвателните дейности и извличане на ползи от направеното откритие, както и за наличие на индикации за обезценка. В случай, че Групата няма намерение да продължава проучвателните дейности или има индикации за обезценка, разходите се отписват.

Оценяването на активите по проучване и оценка на минерални ресурси при тяхното първоначално признаване е по себестойност. Елементите на себестойността включват операции по проучване и оценяване.

“Операции по проучване” – означава операциите с цел проучване на акумулация от петрол. Това включва, без да се ограничава до, геоложки, геофизични, фотографски, геохимични и други анализи, изучавания и изследвания, както и сондиране, удълбочаване, напускане или обсаждане и перфориране, както и изпитване на търсещи сондажи за откриването на петрол, и покупката, наемането или

придобиването на такива суровини, материали, оборудване за тези дейности, каквито могат да бъдат включени в одобрените годишни работни проекти и бюджети.

“Операции по оценяване” – означава работите по оценяване (част от проучването) и работна програма за оценяване, изпълнявана след открития, с цел окупаторяване на природния резервоар, към който се отнася откритието по отношение на дебелина и латерално разпространение, и оценяване на извлекаемите количества в него, и следва да включва, без да се ограничава от геоложки, геофизични, фотографски, геохимични и други анализи.

4.18. Финансови инструменти

Финансовите активи и пасиви се признават, когато Групата стане страна по договорни споразумения, включващи финансови инструменти.

Финансов актив се отписва, когато се загуби контрол върху договорните права, които съставляват финансовия актив, т.е. когато са изтекли правата за получаване на парични потоци или е прехвърлена значимата част от рисковете и изгодите от собствеността.

Финансов пасив се отписва при неговото погасяване, изплащане, при анулиране на сделката или при изтичане на давностния срок.

При първоначално признаване на финансов актив и финансов пасив Групата ги оценява по справедлива стойност плюс разходите по транзакцията с изключение на финансовите активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, които се признават първоначално по справедлива стойност.

Финансовите активи се признават на датата на сделката.

Финансовите активи и финансовите пасиви се оценяват последващо, както е посочено по-долу.

4.18.1. Финансови активи

С цел последващо оценяване на финансовите активи, с изключение на хеджиращите инструменти, те се класифицират в следните категории:

- кредити и вземания;
- финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата;
- инвестиции, държани до падеж;
- финансови активи на разположение за продажба.

Финансовите активи се разпределят към отделните категории в зависимост от целта, с която са придобити. Категорията на даден финансов инструмент определя метода му на оценяване и дали приходите и разходите се отразяват в печалбата или загубата или в другия всеобхватен доход на Групата. Всички финансови активи с изключение на тези, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, подлежат на тест за обезценка към датата на консолидирания финансов отчет. Финансовите активи се обезценяват, когато съществуват обективни доказателства за това. Прилагат се различни критерии за определяне на загубата от обезценка в зависимост от категорията на финансовите активи, както е описано по-долу.

Всички приходи и разходи, свързани с притежаването на финансови инструменти, се отразяват в печалбата или загубата при получаването им, независимо от това как се оценява балансовата стойност на финансовия актив, за който се отнасят, и се представят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“, „Финансови приходи“ или „Други финансови

приходи” с изключение на загубата от обезценка на търговски вземания, която се представя на ред „Разходи за нефинансова дейност”.

Кредити и вземания

Кредити и вземания, възникнали първоначално в Групата, са недеривативни финансови инструменти с фиксирани плащания, които не се търгуват на активен пазар. Кредитите и вземанията последващо се оценяват по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва, намалена с размера на обезценката. Всяка промяна в стойността им се отразява в печалбата или загубата за текущия период. Парите и паричните еквиваленти, търговските и по-голямата част от други вземания на Групата спадат към тази категория финансови инструменти. Дисконтиране не се извършва, когато ефектът от него е незначителен.

Значими вземания се тестват за обезценка поотделно, когато са просрочени към датата на консолидирания финансов отчет или когато съществуват обективни доказателства, че контрагентът няма да изпълни задълженията си. Всички други вземания се тестват за обезценка по групи, които се определят в зависимост от индустрията и региона на контрагента, както и от други кредитни рискове, ако съществуват такива. В този случай процентът на обезценката се определя на базата на исторически данни относно непогасени задължения на контрагенти за всяка идентифицирана група. Загубата от обезценка на търговските вземания се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като други разходи, включени в „Разходи за нефинансова дейност”.

Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, са активи, които са държани за търгуване или са определени при първоначалното им признаване като финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата. Всички деривативни финансови активи, освен ако не са специално определени като хеджиращи инструменти, попадат в тази категория. Активите от тази категория се оценяват по справедлива стойност, чиито изменения се признават в печалбата или загубата. Всяка печалба или загуба, произтичаща от деривативни финансови инструменти, е базирана на промени в справедливата стойност, която се определя от транзакции на активен пазар или посредством оценъчни методи при липсата на активен пазар.

Инвестиции, държани до падеж

Инвестиции, държани до падеж, са недеривативни финансови инструменти с фиксирани или определяеми плащания и определена дата на падежа, различни от кредити и вземания. Инвестициите се определят като държани до падеж, ако намерението на ръководството на Групата е да ги държи до настъпване на падежа им. Инвестициите, държани до падеж, последващо се оценяват по амортизирана стойност чрез метода на ефективната лихва. При наличието на обективни доказателства за обезценка на инвестицията на базата на кредитен рейтинг, финансовите активи се оценяват по настоящата стойност на очакваните бъдещи парични потоци. Всички промени в преносната стойност на инвестицията, включително загубата от обезценка, се признават в печалбата или загубата.

Финансови активи на разположение за продажба

Финансови активи на разположение за продажба са недеривативни финансови активи, които или са определени като финансови активи на разположение за продажба, или не спадат към нито една от останалите категории финансови активи. Финансовите активи от тази категория последващо се оценяват по справедлива стойност с изключение на тези, за които няма котировки на пазарната цена на активен пазар и

чиято справедлива стойност не може да бъде надеждно определена. Последните се оценяват по амортизирана стойност по метода на ефективния лихвен процент или по себестойност, в случай че нямат фиксиран падеж. Промените в справедливата им стойност се отразяват в другия всеобхватен доход и се представят в съответния резерв в консолидирания отчет за собствения капитал, нетно от данъци, с изключение на загубите от обезценка и валутни курсови разлики на парични активи, които се признават в печалбата или загубата. Когато финансов актив на разположение за продажба бъде продаден или обезценен, натрупаните печалби и загуби, признати в другия всеобхватен доход, се прекласифицират от собствения капитал в печалбата или загубата за отчетния период и се представят като прекласифицираща корекция в другия всеобхватен доход. Лихви, изчислени по метода на ефективната лихва, и дивиденди се признават в печалбата или загубата на ред „Финансови приходи“. Възстановяването на загуби от обезценка се признава в другия всеобхватен доход с изключение на загубите от обезценка на дългови финансови инструменти, чието възстановяване се признава в печалбата или загубата, само ако то е обективно свързано със събитие, настъпило след момента на признаване на обезценката.

Обезценки за несъбираемост във връзка с банковата дейност на Групата

Финансовите активи се обезценяват при наличие на индикация за обезценка: има информация за финансови затруднения; има реални договорни нарушения; извършено е реструктуриране на дълга; изключване от фондовата борса на ценните книжа.

Финансовите активи на разположение за продажба и отчитани по справедлива стойност се проверяват за наличие на обезценка във връзка с изготвянето на годишния консолидиран финансов отчет, доколкото наличието на обезценка не е намерило отражение в извършената преоценка към датата на годишния консолидиран финансов отчет. При наличие на условия за обезценка се определя тяхната възстановима стойност. При условие, че очакваната възстановима стойност на финансовите активи е по-ниска от отчетната им стойност, се извършва обезценка, както следва:

- при условие, че към момента на обезценката няма формиран преоценъчен резерв – разликата между отчетната стойност и очакваната възстановима стойност се отразява като текущ финансов разход и намаляване стойността на финансовите активи;
- при условие, че към момента на обезценката има формиран преоценъчен резерв, който е положителна величина и е по-малък от размера на обезценката – в този случай с частта от обезценката до размера на преоценъчния резерв се намалява отчетната стойност на активите и размера на преоценъчния резерв /който остава с нулева стойност/. Останалата част от обезценката се отнася като текущ финансов разход и намаление на отчетната стойност на активите;
- при условие, че към момента на обезценката има формиран преоценъчен резерв, който е отрицателна величина – разликата между балансовата стойност и очакваната възстановима стойност се отразява като текущ финансов разход и намаляване стойността на финансовия актив, а отрицателната величина на преоценъчния резерв се прехвърля и намира отражение в текущите финансови разходи;
- при условие, че към момента на обезценката има формиран преоценъчен резерв, който е положителна величина и е по-голям от размера на обезценката – в този случай с размера на обезценката се намалява стойността на инвестицията и размера на преоценъчния резерв.

Финансовите активи, държани от Банките на Групата до настъпване на падеж се проверяват за наличие на обезценка във връзка с изготвянето на годишния консолидиран финансов отчет. Обезценките за несъбираемост за притежавани от Банките на Групата ценни книжа, отчетени по амортизирана стойност, се определят като разлика между отчетната стойност и сегашната стойност на бъдещите парични потоци, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. При условие, че сегашната стойност на бъдещите парични потоци на ценните книжа е по-ниска от отчетната им стойност, се извършва обезценка. Разликата се отчита като текущ финансов разход и намаляване на стойността на ценните книжа. Намаляването на обезценките за несъбираемост се отчита в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход за съответния период. Възстановени суми, отписани преди това, се приемат за приход чрез намаляване на обезценките за несъбираемост за годината.

Кредитите и авансите, възникнали първоначално в Банките на Групата с фиксиран падеж, се проверяват за наличие на обезценка във връзка с изготвянето на годишния консолидиран финансов отчет. Обезценките за несъбираемост за предоставени от Банките на Групата кредити, отчетени по амортизирана стойност, се определят като разлика между отчетната стойност и сегашната стойност на бъдещите парични потоци, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент, ако това е необходимо. Ръководството определя очакваните бъдещи парични потоци след преглед на индивидуалните кредитополучатели, кредитните експозиции и други оказващи влияние фактори. При условие, че сегашната стойност на бъдещите парични потоци на кредитите е по-ниска от отчетната им стойност, се извършва обезценка. Разликата се отчита като текущ финансов разход и намаляване на стойността на кредитите. Намаляването на обезценките за несъбираемост се отчита в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период. Възстановени суми, отписани преди това, се приемат за приход чрез намаляване на обезценките за несъбираемост за годината. Несъбираемите кредити и аванси, които не могат да бъдат възстановени се отписват и се нетират от акумулираната обезценка за несъбираемост. Тези кредити се отписват след приключване на всички необходими правни процедури и след като сумата на загубата е окончателно определена.

Банките на Групата са възприели методология за изчисляване на провизиите за обезценка на кредити базирана на МСФО и в съответствие с изискванията на банковото законодателство в България. Банките на Групата класифицират кредитите в няколко групи. Извън групата на редовните кредити се прилагат проценти, надвишаващи минимално изискваните от регулациите, като с тези проценти се намаляват договорните парични потоци с цел определяне на очакваните парични потоци, които след това се дисконтират с ефективния лихвен процент, както е посочено по-горе. Други специфични изисквания на регулациите са свързани с условия за прекласифициране на нередовни кредити обратно в групата на редовните и признаване на ликвидни обезпечения за целите на определяне на провизиите за обезценка на кредити.

Сумата на загубите, които не са конкретно идентифицирани, но на база предходен опит могат да бъдат очаквани за група от кредити с подобни рискови характеристики, също се начисляват като разход за провизии и намаляват отчетната стойност на кредитите. Загубите се оценяват на базата на исторически опит, кредитния рейтинг на клиентите и икономическата среда, в която са поставени кредитополучателите.

4.18.2. Финансови пасиви

Финансовите пасиви на Групата включват банкови и други заеми и овърдрафти, търговски и други задължения и задължения по финансов лизинг.

Финансовите пасиви се признават, когато съществува договорно задължение за плащане на парични суми или друг финансов актив на друго предприятие или договорно задължение за размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия. Всички разходи, свързани с лихви, и промени в справедливата стойност на финансови инструменти, ако има такива, се признават в печалбата или загубата на ред „Разходи за лихви“, „Приходи от лихви“ или „Други финансови приходи“.

Финансовите пасиви се оценяват последващо по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва, с изключение на финансови инструменти, държани за търгуване или определени за оценяване по справедлива стойност в печалбата или загубата, които се оценяват по справедлива стойност с отчитане на промените в печалбата или загубата.

Банковите и други заеми са взети с цел дългосрочно и краткосрочно подпомагане на дейността на Групата. Те са отразени в консолидирания отчет за финансовото състояние на Групата, нетно от разходите по получаването на заемите. Финансови разходи като премия, платима при уреждане на дълга или обратното му изкупуване, и преки разходи по сделката се отнасят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на принципа на начислението, като се използва методът на ефективния лихвен процент, и се прибавят към балансовата стойност на финансовия пасив до степента, в която те не се уреждат към края на периода, в който са възникнали.

Търговските задължения се признават първоначално по номинална стойност и впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, намалена с плащания по уреждане на задължението.

Дивидентите, платими на акционерите на дружеството-майка, се признават, когато дивидентите са одобрени на общото събрание на акционерите.

4.19. Деривативи

Деривативите се отчитат по справедлива стойност и се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние като деривативи за търгуване. Справедливата стойност на деривативите се основава на пазарната цена или сходни модели за оценка. Деривативите активи се представят като част от финансовите активи държани за търгуване, а деривативите пасиви се представят като част от финансови задължения. Промяната в справедливата стойност на дериватите за търгуване се признава като част от нетния приход от търговски операции в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

4.20. Вземания и задължения по споразумения за обратно изкупуване

Вземанията и задълженията по споразумения за обратно изкупуване се отчитат по цена на придобиване, която е равна на справедливата стойност на пласираните/привлечените от Групата средства, обезпечени със стойността на ценните книжа. Дължимите лихви за предоставеното/полученото финансиране за срока на споразумението се осчетоводяват и признават като приходи/разходи за лихви в периода на възникването им.

Ценните книжа, заложили като обезпечение по споразумения за обратно изкупуване не се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние на Групата в случаите, когато рисковете и ползите от собствеността им не са прехвърлени.

Ценните книжа, получени, като обезпечение по споразумения за обратно изкупуване не се записват в консолидирания отчет за финансово състояние на Групата в случаите, когато рисковете и ползите от собствеността им не са прехвърлени.

4.21. Провизии за кредитни ангажименти

Размерът на провизии за гаранции и други задбалансови кредитни ангажименти се признава за разход и пасив, когато Групата има текущи правни или конструктивни задължения, които са възникнали в резултат на минало събитие и когато е вероятно определен поток, включващ икономически ползи, да бъде необходим за покриване на задължението и може да бъде направена надеждна оценка на размера на задължението. Всички загуби в резултат от признаване на провизии за задължения се отнасят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

4.22. Материални запаси

Материалните запаси включват материали, продукция, незавършено производство, резервни части и стоки. В себестойността на материалните запаси се включват директните разходи по закупуването или производството им, преработката и други преки разходи, свързани с доставката им, както и част от общите производствени разходи, определена на базата на нормален производствен капацитет. Финансовите разходи не се включват в стойността на материалните запаси. Към края на всеки отчетен период материалните запаси се оценяват по по-ниската от себестойността им и тяхната нетна реализуема стойност. Сумата на всяка обезценка на материалните запаси до нетната им реализуема стойност се признава като разход за периода на обезценката.

Нетната реализуема стойност представлява очакваната продажна цена на материалните запаси, намалена с очакваните разходи по продажбата. В случай, че материалните запаси са били вече обезценени до нетната им реализуема стойност и в последващ отчетен период се окаже, че условията довели до обезценката не са вече налице, то се възприема новата им нетна реализуема стойност. Сумата на възстановяването може да бъде само до размера на балансовата стойност на материалните запаси преди обезценката. Сумата на обратно възстановяване на стойността на материалните запаси се отчита като намаление на разходите за материали за периода, в който възниква възстановяването.

Групата определя разходите за материални запаси, като използва метода среднопотеглена стойност.

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

4.23. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущи данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал.

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет. Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата в консолидирания финансов отчет. Изчисляването на текущия данък е базиран на данъчните ставки и на данъчните закони, които са в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се изчисляват по пасивния метод за всички временни разлики между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа. Отсрочен данък не се предвижда при първоначалното признаване на актив или пасив, освен ако съответната транзакция не засяга данъчната или счетоводната печалба.

Отсрочените данъчни активи и пасиви не се дисконтират. При тяхното изчисление се използват данъчни ставки, които се очаква да бъдат приложими за периода на реализацията им, при условие че те са влезли в сила или е сигурно, че ще влезнат в сила, към края на отчетния период.

Отсрочените данъчни пасиви се признават в пълен размер.

Отсрочени данъчни активи се признават, само ако съществува вероятност те да бъдат усвоени чрез бъдещи облагаеми доходи. Относно преценката на ръководството за вероятността за възникване на бъдещи облагаеми доходи, чрез които да се усвоят отсрочени данъчни активи, вижте пояснение 4.36.

Отсрочени данъчни активи и пасиви се компенсират, само когато Групата има право и намерение да компенсира текущите данъчни активи или пасиви от същата данъчна институция.

Промяната в отсрочените данъчни активи или пасиви се признава като компонент от данъчния приход или разход в печалбата или загубата, освен ако те не са свързани с позиции, признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал, при което съответният отсрочен данък се признава в другия всеобхватен доход или в собствения капитал.

4.24. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти се състоят от наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки, безсрочни депозити и депозити до 3 месеца, краткосрочни и високоликвидни инвестиции, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

Парични средства и парични еквиваленти, за целите на съставяне на консолидирания отчет за паричните потоци, включват паричните средства, салдата по сметките в Централната банка (БНБ) и ностро сметките, които представляват разплащателни сметки в други банки без ограничения при използването им, както и предоставени ресурси, кредити и аванси на други банки с падеж до 3 месеца.

4.25. Нетекущи активи и пасиви, класифицирани като държани за продажба и преустановени дейности

Когато Групата възнамерява да продаде нетекущ актив или група активи (група за освобождаване) и ако продажбата е много вероятно да бъде осъществена в 12-месечен срок, активът или групата за освобождаване се класифицират като държани за продажба и се представят отделно в консолидирания отчет за финансовото състояние.

Пасиви се класифицират като държани за продажба и се представят като такива в консолидирания отчет за финансовото състояние, само ако са директно свързани с групата за освобождаване.

Активи, класифицирани като държани за продажба, се оценяват по по-ниската от тяхната балансова стойност непосредствено след тяхното определяне като държани за продажба и тяхната справедлива стойност, намалена с разходите по продажбата им. Някои активи, държани за продажба, като финансови активи или активи по отсрочени данъци, продължават да се оценяват в съответствие със счетоводната политика относно тези активи на Групата. Активите, класифицирани като държани за

продажба, не подлежат на амортизация след тяхното класифициране като държани за продажба.

Печалбите или загубите, възникнали от продажбата или преоценката на преустановени дейности, се представят, както е описано в пояснение 21.

4.26. Собствен капитал, резерви и плащания на дивиденди

Акционерният капитал на Групата отразява номиналната стойност на емитираните акции на дружеството-майка.

Премийният резерв включва премии, получени при емитиране на собствен капитал. Всички разходи по сделки, свързани с емитиране на акции, са приспаднати от внесенния капитал.

Когато дъщерни дружества на Групата купуват акции на дружеството-майка на Групата (изкупени собствени акции), платеното възнаграждение, включително всички присъщи такси, се намалява от собствения капитал на Групата, докато акциите не бъдат продадени извън Групата. В случай че такива акции се продадат извън Групата, полученото възнаграждение, нетно от необходимо присъщите такси, се включва в собствения капитал.

Другите резерви са формирани на база изискванията на Търговския закон за формиране на законови резерви и резерв от преоценки по планове за дефинирани доходи.

Неразпределената печалба включва натрупаните печалби и непокрити загуби от минали периоди.

Всички транзакции със собствениците на Групата са представени отделно в консолидирания отчет за собствения капитал.

4.27. Осигурителни и пенсионни договори

Пенсионноосигурителното дружество на Групата управлява и представлява три пенсионни фонда за допълнително пенсионно осигуряване – Доброволен, Професионален и Универсален.

Доброволен пенсионен фонд (ДПФ) извършва допълнително доброволно пенсионно осигуряване за лична допълнителна доброволна пенсия. Покритите осигурителни случаи са: старост, инвалидност и смърт. Всяко физическо лице, навършило 16 години може доброволно да се осигурява или да бъде осигурявано.

Пенсионните схеми, които се предлагат, са разработени на предварително определени осигурителни вноски. Осигурителните вноски за доброволно осигуряване могат да бъдат за сметка на самото лице и/или работодател и/или друг осигурител.

Отделните пенсионните схеми са:

- индивидуална пенсионна схема – на основата на еднократни или периодични вноски за сметка на осигуреното лице;
- колективна пенсионна схема – на основата на еднократни или периодични вноски за сметка на друг осигурител или работодател;

Допълнителните пенсии са пожизнени и срочни, по избор на осигуреното лице, като вида на пенсията и срока на нейното получаване се посочват в пенсионния договор при придобиване на право на допълнителна пенсия.

Плащанията са под формата на:

- допълнителни пенсии за старост и инвалидност;
- еднократно или разсрочено изплащане на средствата по индивидуалната партида;

- изплащане на наследствена пенсия;
- еднократно или разсрочено изплащане на наследниците на остатъка от средствата по индивидуалната партида на осигурените лица или пенсионера.

Размерът на личната пожизнена допълнителна пенсия за старост се изчислява на основата на:

- натрупаните средства по индивидуалната партида;
- техническия лихвен процент;
- биометрични таблици.

Право на допълнителна пенсия може да се придобие и чрез внасяне на еднократни вноски, като техният размер се определя на базата на актюерски разчети.

Техническият лихвен процент и биометричните таблици се одобряват от заместник председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ Управление "Осигурителен надзор".

Осигурителният договор се прекратява в следните случаи:

- при смърт на осигурения;
- когато осигуреното лице прехвърли в полза на трето лице или друг пенсионен фонд цялата сума, натрупана в неговата индивидуална партида;
- при изтегляне на цялата сума, натрупана по неговата индивидуална партида.

Професионален пенсионен фонд (ППФ) осигурява срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране. Професионалната пенсия за ранно пенсиониране се получава до момента на придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по част първа от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Осигурените лица във Фонда имат право на :

- срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране за работещите при условията на I и II категория труд съобразно категорията труд;
- еднократно изплащане до 50% от средствата натрупани по индивидуална партида сума при пожизнено загубена работоспособност над 70.99 на сто;
- еднократно или разсрочено изплащане на натрупаната по индивидуалната партида сума на наследници на починал осигурен или на пенсионер на фонда.

Размерът на професионалната пенсия за ранно пенсиониране се изчислява на основата на:

- натрупаните средства по индивидуалната партида;
- срокът на получаване на пенсията;
- техническия лихвен процент, одобрен от зам. председателя на Комисията за финансов надзор.

При придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по дял Първи на КСО преди изтичане на срока, за който е отпусната професионалната пенсия, с последната пенсия на осигуреното лице се изплаща и остатъкът на средствата в индивидуалната осигурителна партида.

Осигурителният договор се прекратява при следните случаи:

- при смърт на осигуреното лице;
- при изтегляне на всички натрупани средства по индивидуалната партида на осигуреното лице при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст по част първа от КСО, ако не е придобило право на професионална пенсия по условията на КСО;
- при подписване на действителен договор за осигуряване в професионален пенсионен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество, който е сключен след получаване съгласие от пенсионно-осигурителното дружество за промяна на участието на осигуреното лице.

Осигуряването се осъществява с месечни парични осигурителни вноски. Размерът им се определя в Кодекса за социалното осигуряване като процент от осигурителния доход.

Универсален пенсионен фонд (УПФ): Осигуряването за лична допълнителна пожизнена пенсия за старост се извършва въз основа на договор, сключен между Групата и осигурените лица за участие във фонда – при избор на УПФ от осигуреното лице, както и в резултат на служебно разпределение, осъществено от Национална агенция по приходите (НАП).

Право на придобиване на лична допълнителна пенсия за старост от Универсален пенсионен фонд възниква, когато лицето придобие право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на част първа от Кодекса за социално осигуряване или 5 години преди навършване на възрастта за получаване на пенсия от Държавното обществено осигуряване по желание на осигуреното лице, при положение, че натрупаните средства по индивидуалната партида позволяват отпускането на такава пенсия в размер не по-малък от размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл.68, ал.1-3.

Осигурените лица във Фонда имат право на:

- допълнителна пожизнена пенсия за старост след придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по Част първа на КСО;
- еднократно изплащане до 50 на сто от натрупаната по индивидуалната партида сума при пожизнено загубена работоспособност над 70,99%;
- еднократно или разсрочено изплащане на натрупаната по индивидуалната партида сума на наследниците на починало осигурено лице и на пенсионер на Фонда.

Размерът на личната пожизнена допълнителна пенсия за старост се определя на основата на:

- натрупаните средства по индивидуалната партида;
- техническия лихвен процент;
- биометрични таблици.

Техническият лихвен процент и биометричните таблици се одобряват от заместник председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ Управление “Осигурителен надзор”.

Осигурителният договор се прекратява в следните случаи:

- при смърт на осигуреното лице;
- при подписване на действителен договор за осигуряване в универсален пенсионен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество, който е сключен след получено съгласие от Групата за промяна на участието на осигуреното лице.

Осигуряването се осъществява с месечни парични осигурителни вноски. Размерът им е определен в Кодекса за социално осигуряване като процент от осигурителния доход.

4.28. Специализирани резерви за пенсионна дейност

Групата заделя пенсионни резерви за гарантиране на минимална доходност, свързана с дейността на фондовете по допълнително задължително пенсионно осигуряване, съгласно изискванията на Кодекса за социално осигуряване (КСО). Пенсионните резерви, които са формирани до момента, представляват 1.4% от активите на фондовете. Натрупаните резерви се инвестират, съгласно изискванията на КСО.

4.29. Пенсионни и краткосрочни възнаграждения на служителите

Групата отчита краткосрочни задължения по компенсируеми отпуски, възникнали поради неизползван платен годишен отпуск в случаите, в които се очаква той да бъдат ползван в рамките на 12 месеца след датата на отчетния период, през който наетите лица са положили труда, свързан с тези отпуски. Краткосрочните задължения към персонала включват надници, заплати и социални осигуровки.

Групата дължи пенсионни възнаграждения на служителите си по планове с дефинирани доходи във връзка с изискванията на Кодекса на труда съгласно, които при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителят е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Групата е задължена да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати.

Задължението, признато в консолидирания отчет за финансовото състояние относно планове с дефинирани доходи, представлява настоящата стойност на задължението по изплащане на дефинирани доходи към края на отчетния период.

Ръководството на Групата оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюер. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлацията, очаквана промяна на разходите за медицинско обслужване и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година като се взема предвид доходността на дългосрочни ДЦК.

Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход. Нетните разходи за лихви, свързани с пенсионните задължения, са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи“. Всички други разходи, свързани с разходи за пенсионни възнаграждения на служителите, са включени на ред „Разходи за нефинансова дейност“ и ред „Административни разходи“.

Краткосрочните доходи на служителите, включително и полагаемите се отпуски, са включени в текущите пасиви на ред „Пенсионни и други задължения към персонала“ по недисконтирана стойност, която Групата очаква да изплати.

4.30. Застрахователни операции

Групата прилага МСФО 4 „Застрахователни договори“. Този стандарт дефинира изисквания за оповестяването на счетоводната политика и представяне на сравнителна информация по отношение на застрахователните активи и пасиви, както и приходите и разходите свързани със застрахователната дейност. Счетоводната политика на Групата е съобразена със спецификата на предлаганите застрахователни услуги и съответните нормативни изисквания.

4.31. Застрахователни договори

Застрахователни договори са тези ангажименти, които към датата на тяхното действие прехвърлят съществени застрахователни рискове върху Групата. Приема се, че съществен застрахователен риск съществува тогава, когато има реална възможност Групата да изплати обезщетение в полза на застрахованото лице и/или трета страна по настъпили застрахователни събития, в размер надхвърлящ 10% от сумата, която би била изплатена, ако такова събитие не настъпи.

След първоначално признаване на застрахователните договори те продължават да се представят като такива за периода на тяхното действие, независимо че е възможно съществено намаляване на застрахователния риск за периода.

4.32. Презастрахователни договори

Групата отстъпва част от застрахователния риск, който носи по сключени застрахователни договори с презастрахователи. Очакваните ползи на Групата от презастрахователните договори по отношение на предстоящи плащания се признават като активи в консолидирания отчет за финансовото състояние в момента на тяхното възникване.

Групата периодично извършва преглед за обезценка на вземанията от презастрахователи. Ако са налице обстоятелства за такива обезценки, презастрахователните вземания се намаляват до размера на сумата, която се очаква да бъде събрана. Разликата се посочва като изменение в дела на презастрахователите в резерва за предстоящи плащания в техническия отчет за застрахователната дейност.

Групата извършва и активно презастраховане. Премиите и обезщетенията по активно презастраховане се отчитат заедно със записаните застрахователни премии и изплатените брутни обезщетения по преки застрахователни операции.

4.33. Застрахователни резерви

Застрахователните резерви се създават от застрахователя за покриване на настоящи и бъдещи задължения към застрахованите въз основа на застрахователните договори, и не са елемент на собствения капитал. Застрахователните резерви се изчисляват от актюера на Групата чрез актюерски методи, които са съвкупност от математически и статистически методи и правила. Застрахователните резерви се посочват в консолидирания отчет за финансовото състояние на Групата в брутен размер, както и частта на презастрахователя. Когато застраховането се извършва в чуждестранна валута, в същата валута се създават и резервите за него. Застрахователните резерви, заделени през предходния отчетен период, се посочват като приход от освободени резерви през текущия отчетен период, а заделените в края на периода - като разход за заделени резерви в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход. Застрахователните резерви, отнасящи се за частта на презастрахователя, заделени през предходния отчетен период, се посочват като разход от освободени резерви през текущия отчетен период, а заделените в края на периода - като приход от заделени резерви в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

4.34. Адекватност на резервите

Периодично актюерът на Групата прави оценка дали общо формираните резерви, са достатъчни, за да покрият евентуални бъдещи плащания. Съгласно изискванията на регулаторните органи сумата на така формираните резерви трябва да бъде обезпечена напълно с инвестиции във високоликвидни активи (в процентни съотношения, регламентирани в съответните нормативни актове).

При оценката за адекватност на резервите се взимат под внимание паричните потоци, насочени за плащане на обезщетения, парични потоци, генерирани от събрани премии, изплатени комисионни.

4.35. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизиите се признават, когато има вероятност сегашни задължения в резултат от минало събитие да доведат до изходящ поток на ресурси от Групата и може да бъде направена надеждна оценка на сумата на задължението. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Сегашно задължение се поражда от наличието на правно или конструктивно задължение вследствие на минали събития. Провизиите за реструктуриране се признават само ако е разработен и

приложен подробен формален план за реструктуриране или ръководството е обявило основните моменти на плана за реструктуриране пред тези, които биха били засегнати. Провизии за бъдещи загуби от дейността не се признават.

Сумата, която се признава като провизия, се изчислява на база най-надеждната оценка на разходите, необходими за уреждане на сегашно задължение към края на отчетния период, като се вземат предвид рисковете и несигурността, свързани със сегашното задължение. Когато съществуват редица подобни задължения, вероятната необходимост от изходящ поток за погасяване на задължението се определя, като се отчете групата на задълженията като цяло. Провизиите се дисконтират, когато ефектът от времевите разлики в стойността на парите е значителен.

Обезщетения от трети лица във връзка с дадено задължение, за които Групата е сигурна, че ще получи, се признават като отделен актив. Този актив може и да не надвишава стойността на съответната провизия.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава. Условните пасиви следва да се оценяват последващо по по-високата стойност между описаната по-горе сравнима провизия и първоначално признатата сума, намалена с натрупаната амортизация.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

4.36. Значими преценки на ръководството при прилагане на счетоводната политика

Значимите преценки на ръководството при прилагането на счетоводните политики на Групата, които оказват най-съществено влияние върху консолидирания финансов отчет, са описани по-долу. Основните източници на несигурност при използването на приблизителните счетоводни оценки са описани в пояснение 4.37.

4.36.1. Отсрочени данъчни активи

Оценката на вероятността за бъдещи облагаеми доходи за усвояването на отсрочени данъчни активи се базира на последната одобрена бюджетна прогноза, коригирана относно значими необлагаеми приходи и разходи и специфични ограничения за пренасяне на неизползвани данъчни загуби или кредити. Ако надеждна прогноза за облагаем доход предполага вероятното използване на отсрочен данъчен актив особено в случаи, когато активът може да се употреби без времево ограничение, тогава отсроченият данъчен актив се признава изцяло. Признаването на отсрочени данъчни активи, които подлежат на определени правни или икономически ограничения или несигурност, се преценява от ръководството за всеки отделен случай на базата на специфичните факти и обстоятелства.

4.36.2. Липса на контрол над дъщерни дружества

В случаите, в които предприятието – майка притежава пряко или косвено чрез дъщерни предприятия повече от половината от правата на глас в дадено предприятие, но не притежава властта да управлява финансовата и оперативна политика на предприятието и/или е налице договорно споразумение по силата на което Групата не контролира предприятието, то инвестицията в акциите/дялове на това предприятие се класифицира като финансов актив по реда на МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“.

Предприятието-майка притежава 97.32% от капитала на дружество ПФК Черно Море АД индиректно чрез дъщерни дружества. Дяловото участие не води до придобиване на контрол, съгласно договори за управление от 2012 г. за прехвърляне на правата на глас. Поради тази причина инвестицията в ПФК Черно Море АД е прекласифицирана във финансов актив съгласно МСС 39.

Групата притежава 100% от капитала на дружества АО СК Армеец, Русия и Итил Мед, Русия. През 2016 г. е прехвърлен контролът върху тези дружества и поради тази причина инвестициите в тях са рекласифицирани във финансови активи съгласно МСС 39.

4.36.3. Приходи от продажба на самолетни билети, чийто срок на валидност е изтекъл

Групата основно предоставя услуги по превоз на пътници, които се осъществяват при настъпването на периода, за който е издаден самолетния билет. Прихода от услугата по превоз на пътниците се признава, когато превоза реално бъде извършен. В случаите, когато клиентите са закупили билети, но периода на валидност на самолетните билети е изтекъл и те не могат да бъдат ползвани от клиента, Групата отписва стойността на признатото задължение като друг приход. Съответната пропорционална част на летищните такси, припадащи се на стойността на продадените самолетни билети, за които превозът не е извършен поради изтичането на периода му на валидност, също се отписват от задълженията и се признават като други приходи. Отчитането на другите приходи от билети и летищни такси с изтекла валидност се базира на статистическа информация, извлечена от регистрите бази данни, поддържани от Групата. Ръководството смята, че изтичането на периода на валидност за всеки самолетен билет, когато той не е бил ползван дава основание за признаване на приходи. Това разбиране се основава на основния възприет принцип за признаване на приходи, а именно че те са базирани на фактически извършените услуги.

4.36.4. Приходи от продажба на самолетни билети в случаи на прекъсване на полета и/или премаршрутиране

Като член на Международната организация за въздушен транспорт (International Air Transport Association - IATA), Групата е обвързана със спазване на правила за въздушния транспорт, наложени от ИАТА. Съгласно ИАТА резолюции 735d и 735e, в случаите на недоброволно премаршрутиране и/или прекъсване на полета, авиокомпанията е задължена да издаде документа FIM (flight interruption manifest). FIM е валиден за определен полет на авиокомпанията-агент, която е различна от авиокомпанията, първоначално издала оригиналния билет за полета.

Съгласно правилата на глава А2, т. 2.6.1 от RAM (Revenue Accounting Manual) при наличието на издаден FIM, приемащата страна (авиокомпанията-агент) задължава издателя на FIM с приложимата пълна еднопосочна тарифа за съответните двойки градове, където е извършено пътуването. В един FIM могат да се включат много билети и задължението следва да бъде отчетено по тарифата, валидна за класата на пътуване на всеки пътник, приложима за датата на полета. След получаване на фактурата, приемащата авиокомпания (извършила полета) има право според правилата на глава А2, т. 2.6.2 и глава А10, т. 4.1. на RAM, в рамките на шест месеца от датата на издаване на фактурата да направи редубит на база прорейтната стойност. При получаване на редубитната фактура се закрива възникналият разчет. След изтичане на шестмесечния срок за възражения /редубити/, непредадените суми се признават като приход.

Отчитането на приходите се базира на предишен опит и Ръководството смята, че 95 % от стойността на всички издадени и непредявени FIM дава основание за признаване на приходи, базирани на фактически извършените услуги.

Както за текущия период, така и за предходния период, приблизително 5% от стойността на издадени FIM-ове е призната като други приходи, а останалата стойност е отчетена като разчет (провизия за FIM).

4.36.5. Приходи от продажба на самолетни билети при ползване на бонус точки по програми за лоялни клиенти

Групата има действащи програми за лоялни клиенти, при които клиентите могат да набират бонус точки (наградни кредити), които след това могат да заменят за безплатни билети за полетите на България Ер АД, могат да получат право за безплатен превоз на допълнителен багаж, превоз в бизнес-класа при закупен билет за икономична класа, ваучери за бизнес-салона на летището и други подобни поощрения за лоялни клиенти.

Групата отчита наградните кредити като отделно разграничим компонент на сделката за продажба, в която поощренията са дадени. Справедливата стойност на полученото възнаграждение или вземането по отношение на първоначалната продажба се разпределя между бонус точките (наградните кредити) и другите компоненти на продажбата. Възнаграждението, разпределено към бонус точките се оценява чрез позоваване на тяхната справедлива стойност, т.е. сумата, по която наградните кредити могат да се продадат отделно. Групата само предоставя поощренията за лоялните клиенти и признава възнаграждението, разпределено към поощренията като приход, когато тези поощрения под формата на бонус точки бъдат заменени и Групата изпълни задължението си за доставката им. Сумата на признатия приход се основава на броя на наградните кредити, които са заменени за награди, в съотношение с общия брой, който се очаква да бъде заменен.

4.37. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

При изготвянето на консолидирания финансов отчет ръководството прави редица предположения, оценки и допускания относно признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи.

Действителните резултати могат да се различават от предположенията, оценките и допусканията на ръководството и в редки случаи съответстват напълно на предварително оценените резултати.

Информация относно съществените предположения, оценки и допускания, които оказват най-значително влияние върху признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи е представена по-долу.

4.37.1. Обезценка

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. За да определи стойността в употреба, ръководството на Групата изчислява очакваните бъдещи парични потоци за всяка единица, генерираща парични потоци, и определя подходящия дисконтов фактор с цел калкулиране на настоящата стойност на тези парични потоци (вж. пояснение 4.15). При изчисляване на очакваните бъдещи парични потоци ръководството прави предположения относно бъдещите брутни печалби. Тези предположения са свързани с бъдещи събития и обстоятелства. Действителните

резултати могат да се различават и да наложат значителни корекции в активите на Групата през следващата отчетна година.

В повечето случаи при определянето на приложимия дисконтов фактор се прави оценка на подходящите корекции във връзка с пазарния риск и рисковите фактори, които са специфични за отделните активи.

Групата е претърпяла загуби от обезценка на репутацията в размер на 735 хил. лв. (2016 г.: 275 хил. лв.), за да се намали балансовата стойност на репутацията до възстановимата им стойност (вж. пояснение 10).

4.37.2. Оценяване по справедлива стойност

Ръководството използва техники за оценяване на справедливата стойност на финансови инструменти (при липса на котирани цени на активен пазар) и нефинансови активи. При прилагане на техники за оценяване ръководството използва в максимална степен пазарни данни и предположения, които пазарните участници биха възприели при оценяването на даден инструмент. Когато липсват приложими пазарни данни, ръководството използва своята най-добра оценка на предположенията, които биха направили пазарните участници. Тези оценки могат да се различават от действителните цени, които биха били определени при справедлива пазарна сделка между информирани и желаещи страни в края на отчетния период (вж. пояснение 51).

4.37.3. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период. Към 31 декември 2017 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от Групата. Преносните стойности на активите са анализирани в пояснения 11 и 7. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване.

4.37.4. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойност от цената на придобиване и нетната реализуема стойност. При определяне на нетната реализуема стойност ръководството взема предвид най-надеждната налична информация към датата на приблизителната оценка. Бъдещата реализация на балансовата стойност на материалните запаси 67 702 хил. лв. (2016 г.: 63 731 хил. лв.) се влияе от бъдещото предоставяне на услуги и пазарната реализация на материалните запаси, пояснение 14.

4.37.5. Задължение за изплащане на дефинирани доходи

Ръководството оценява веднъж годишно с помощта на независим актюер задължението за изплащане на дефинирани доходи. Действителната стойност на задължението може да се различава от предварителната оценка поради нейната несигурност. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлацията, очаквана промяна на вероятност за оттегляне и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година като се взема предвид доходността на държавни ценни книжа.

4.37.6. Провизии

Групата е ответник по няколко съдебни дела към настоящия момент, чийто изход може да доведе до задължения на стойност, различна от сумата на признатите във финансовия отчет провизии. Провизиите нямат да бъдат разглеждани тук по-подробно, за да се избегнат предубеждения, свързани с позицията на Групата в горепосочените спорове.

4.37.7. Бизнес комбинации

При първоначалното им признаване активите и пасивите на придобитите дружества са включени в консолидирания отчет за финансовото състояние с тяхната справедлива стойност. При изчисляване на справедливата стойност ръководството използва оценки на бъдещите парични потоци и дисконтови фактори, които обаче могат да се различават от действителните резултати. Всички промени в оценката след първоначалното признаване биха се отразили върху стойността на репутацията. Информацията относно придобитите активи и пасиви е представена в пояснение 5.

5. База за консолидация

5.1. Инвестиции в дъщерни предприятия

Дъщерните предприятия, включени в консолидацията, са както следва:

Име на дъщерното предприятие	Страна на учредяване	Основна дейност	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
			Консолидацио-нен процент	Номинален процент	Консолидацио-нен процент	Номинален процент
Химимпорт АД	България	Финансов сектор	78,16%	78,16%	78,40%	78,40%
Централна Кооперативна Банка АД	България	Финансов сектор	61,98%	79,31%	62,20%	79,40%
Централна Кооперативна Банка АД – Скопие	Македония	Финансов сектор	56,92%	91,83%	57,10%	91,83%
АО Инвестиционна Корпоративна Банка	Руска Федерация	Финансов сектор	53,47%	86,27%	53,70%	86,27%
ЦКБ Груп ЕАД	България	Финансов сектор	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
ЦКБ Асетс Мениджмънт ЕООД	България	Финансов сектор	61,98%	100,00%	62,20%	100,00%
ЗАД Армеец	България	Финансов сектор	77,34%	98,36%	75,30%	95,80%
Армеец Лизинг ЕООД	България	Финансов сектор	77,34%	100,00%	75,30%	100,00%
ЗАЕД ЦКБ Живот	България	Финансов сектор	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
ПОАД ЦКБ Сила	България	Финансов сектор	76,10%	92,25%	76,00%	92,25%
ДПФ ЦКБ Сила	България	Финансов сектор	76,10%	100,00%	76,00%	100,00%
УПФ ЦКБ Сила	България	Финансов сектор	76,10%	100,00%	76,00%	100,00%
ППФ ЦКБ Сила	България	Финансов сектор	76,10%	100,00%	76,00%	100,00%
Инвест Кепитъл АДСИЦ	България	Финансов сектор	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Кепитъл Инвест ЕАД	България	Финансов сектор	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Зърнени Храни България АД	България	Производство, търговия и услуги	62,62%	77,49%	57,00%	71,90%
Проучване и добив на нефт и газ АД	България	Производство, търговия и услуги	43,60%	66,11%	41,30%	66,20%
Българска петролна рафинерия ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	43,60%	100,00%	42,30%	100,00%
Слънчеви лъчи Провадия ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	62,62%	100,00%	57,00%	100,00%
Асенова Крепост АД	България	Производство, търговия и услуги	43,73%	71,91%	40,40%	72,60%
ПДНГ –Сервиз ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	43,60%	100,00%	42,30%	100,00%
Издателство геология и минерални ресурси ООД	България	Производство, търговия и услуги	30,52%	70,00%	29,60%	70,00%
Булхимтрейд ООД	България	Производство, търговия и услуги	41,33%	66,00%	37,60%	66,00%
Рабър Трейд ООД	България	Производство, търговия и услуги	37,57%	60,00%	34,20%	60,00%
Химцелтекс ООД	България	Производство, търговия и услуги	37,65%	60,13%	34,30%	60,13%
Химойл БГ ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	62,62%	100,00%	42,60%	100,00%
Зърнени храни грейн АД	България	Производство, търговия и услуги	62,62%	100,00%	57,00%	100,00%
Фармимпорт АД	България	Производство, търговия и услуги	29,65%	68,00%	38,80%	68,00%
Национална стокова борса АД	България	Производство, търговия и услуги	58,62%	75,00%	58,80%	75,00%
Асела АД	България	Производство, търговия и услуги	22,47%	51,39%	22,80%	51,39%
АК Пластик ООД	България	Производство, търговия и услуги	43,29%	99,00%	44,00%	99,00%
Прайм Лега Консулт ООД	България	Производство, търговия и услуги	54,71%	70,00%	54,90%	70,00%
СК ХГХ Консулт ООД	България	Производство, търговия и услуги	46,38%	59,34%	46,50%	59,34%
Омега Финанс ООД	България	Производство, търговия и услуги	75,04%	96,00%	78,10%	96,00%
Ай Ти Системс Консулт ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	62,62%	100,00%	54,00%	100,00%

Име на дъщерното предприятие	Страна на учредяване	Основна дейност	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
			Консолидацио-нен процент	Номинален процент	Консолидацио-нен процент	Номинален процент
Технокапитал ООД	България	Производство, търговия и услуги	67,53%	90,00%	70,40%	90,00%
Тексим Трейдинг АД	България	Производство, търговия и услуги	-	-	29,10%	51,00%
Българска Корабна Компания ЕАД	България	Морски и речен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Параходство Българско Речно Плаване АД	България	Морски и речен транспорт	62,65%	80,10%	64,20%	81,90%
Порт Балчик АД	България	Морски и речен транспорт	61,47%	100,00%	64,00%	100,00%
Пристанище Леспорт АД	България	Морски и речен транспорт	78,38%	100,00%	78,60%	100,00%
Леспорт Проджект Мениджмънт ЕООД	България	Морски и речен транспорт	78,38%	100,00%	78,60%	100,00%
МАЯК КМ АД	България	Морски и речен транспорт	32,19%	51,37%	59,60%	94,30%
Българска Логистична Компания ЕООД	България	Морски и речен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Порт Пристис ООД	България	Морски и речен транспорт	34,46%	55,00%	34,80%	55,00%
Портстрой Инвест ЕООД	България	Морски и речен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Порт Инвест ЕООД	България	Морски и речен транспорт	62,65%	100,00%	63,30%	100,00%
Интерлихтер Словакия	Словакия	Морски и речен транспорт	62,65%	100,00%	63,30%	100,00%
Бългериан Еървейз Груп ЕАД	България	Въздушен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
България Ер АД	България	Въздушен транспорт	78,16%	99,99%	78,40%	99,99%
България Ер Меинтенанс ЕООД	България	Недвижими имоти	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
България Ер Техник ЕООД	България	Въздушен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Еърпорт Консулт ЕООД	България	Въздушен транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Транс интеркар ЕООД	България	Транспорт	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Рентинтеркар ЕООД	България	Транспорт	78,16%	100,00%	-	-
Енергопроект Ютилитис ООД	България	Строителен и инженерен сектор	33,19%	51,00%	33,30%	51,00%
Голф Шабла АД	България	Недвижими имоти	28,34%	65,00%	25,60%	65,00%
Спортен Комплекс Варна АД	България	Недвижими имоти	50,81%	65,00%	50,90%	65,00%
Спортен мениджмънт ЕООД	България	Недвижими имоти	50,81%	100,00%	50,90%	100,00%
ТИ АД	България	Недвижими имоти	68,52%	87,66%	68,70%	87,66%
Булхимекс ГмБХ	Германия	Недвижими имоти	78,16%	100,00%	78,40%	100,00%
Нико - Комерс АД	България	Недвижими имоти	78,16%	100,00%	-	-
Ситняково Проджект Истейд ЕООД	България	Недвижими имоти	43,60%	100,00%	42,60%	100,00%
Италия ауто ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Ловико Сухиндол Груп АД	България	Производство, търговия и услуги	80,00%	80,00%	80,00%	80,00%
М Кар Груп АД	България	Производство, търговия и услуги	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
М Кар ООД	България	Производство, търговия и услуги	93,75%	93,75%	93,75%	93,75%
Зара Карс ЕООД	България	Производство, търговия и услуги	93,75%	100,00%	93,75%	100,00%
М Кар Варна ООД	България	Производство, търговия и услуги	98,61%	98,61%	98,61%	98,61%
България Карс ООД	България	Производство, търговия и услуги	98,61%	100,00%	98,61%	100,00%
Виа интеркар 2007 ООД	България	Производство, търговия и услуги	80,00%	80,00%	80,00%	80,00%
М Кар Плевен ООД	България	Производство, търговия и услуги	99,98%	99,98%	99,98%	99,98%
Експрес кар ООД	България	Производство, търговия и услуги	86,27%	86,27%	86,27%	86,27%

През 2017 г. са изплатени дивиденди на неконтролиращото участие в размер на 1 565 хил. лв.(2016: 2 343 хил. лв.)

5.2. Придобиване на контролиращото участие в Рентинтеркар ЕООД

През 2017 г. Групата е учредила ново дъщерно дружество с наименование "Рентинтеркар" ЕООД. Капиталът на новосъздаденото дружество е в размер на 2 523 хил. лв. и се формира от апортна вноска на моторни превозни средства.

5.3. Придобиване на контролиращо участие в Нико - Комерс АД

През 2017 г. Групата придоби контрол над дружество Нико – Комерс АД, със седалище в гр. София, поради изтичане срока на договор за управление от 2010 г. за прехвърляне на правото на глас, в резултат на което притежава 72,96% консолидационен (100% номинален) от собствения му капитал и правата на глас в дружеството.

Общата консолидационна цена на придобиване за Групата възлиза на 4 244 хил.лв. (5 817 хил. лв.), чието разпределение към придобитите активи и пасиви на дружествата Нико – Комерс АД, извършено през 2017 г. Стойността на всяка група придобити активи и пасиви, признати към датата на придобиване, е представена, както следва:

	Призната стойност към датата на придобиване ‘000 лв.
Имоти, машини и съоръжения	840
Инвестиционни имоти	13 847
Финансови активи	16 466
Други активи	17
Пари и парични еквиваленти	3
Задължения	(25 356)
Нетна стойност на активите	5 817
Справедлива стойност на придобитите разграничими нетни активи от Групата	4 244
Общо възнаграждение	4 244
Справедлива стойност на придобитите разграничими нетни активи от Групата	(4 244)
Резултат от придобиване	-

5.4. Придобиване на неконтролиращо участие в ЗАД Армеец

През 2017 г. Групата придоби допълнително дялово участие в размер 1.96% в своето дъщерно дружество ЗАД Армеец за сума в размер на 6 333 хил. лв., като по този начин увеличи своето контролиращо участие на 96.26 % (консолидационен).

Балансовата стойност на новопридобитите нетни активи на дъщерното дружество ЗАД Армеец АД, признати към датата на придобиване в консолидирания финансов отчет, възлиза на 1 367 хил. лв. Групата е признала намаление на неконтролиращото участие в размер на 1 367 хил. лв. и намаление на неразпределената печалба в размер на 4 966 хил. лв.

**Ефект от
придобиване на НКУ
'000 лв.**

Общо прехвърлено възнаграждение	(6 333)
Допълнително придобит дял в нетните активи на дружество ЗАД Армеец	1 367
Намаление на неразпределена печалба	(4 966)

5.5. Продажба на част от контролиращото участие в МАЯК КМ АД

През 2017 г. Групата продаде дялово участие в размер на 35.03 % в своето дъщерно дружество Маяк КМ АД за парична сума в размер на 4 724 хил. лв., като по този начин намали своето контролиращо участие до 41.04 %(консолидационен).

Балансовата стойност на нетните активи на дъщерното дружество МАЯК КМ АД, признати към датата на продажбата в консолидирания финансов отчет в увеличение на неконтролиращото участие, възлиза на 2 577 хил. лв. Групата е признала увеличение на неразпределената печалба в размер на 2 147 хил. лв.

**Ефект от
продажба на НКУ
'000 лв.**

Общо прехвърлено възнаграждение	4 724
Продаден дял в нетните активи на МАЯК КМ АД	(2 577)
Увеличение на неразпределената печалба	2 147

5.6. Прехвърляне на контролиращото участие в Тексим Трейдинг АД

През 2017 г. Групата продаде изцяло дялово си участие в размер на 35,16%(консолидационен) в своето дъщерно дружество Тексим Трейдинг АД за парична сума в размер на 1 231 хил. лв.

Групата е признала увеличение на неразпределената печалба в размер на 254 хил. лв., намаление в репутацията в размер на 460 хил.лв. и намаление на малцинственото участие в размер на 1 025 хил. лв.

'000 лв.

Продаден дял в нетните активи на дружеството Тексим Трейдинг АД	(1 025)
Намаление на репутацията	(460)
Увеличение на неразпределената печалба	254

6. Инвестиции, отчетани по метода на собствения капитал

6.1. Инвестиции в асоциирани предприятия

Групата притежава акции или дялове от капитала на следните асоциирани предприятия:

Име	2017 '000 лв.	Участие %	2016 '000 лв.	Участие %
Луфтханза Техник София ООД	8 256	24,90%	6 777	24.90%
Суиспорт България АД	5 409	49,00%	4 959	49.00%
Силвър Уингс България ООД	5 132	42,50%	4 817	42.50%
Амадеус България ООД	3 343	45,00%	3 182	45.00%
ВиТиСи АД	3 502	41,00%	3 214	41.00%
Добрички панаир АД	755	39,98%	745	39.98%
Каварна Газ ООД	496	35,00%	464	35.00%
	26 893		24 158	

Инвестициите в асоциирани предприятия са отчетени във финансовия отчет на Групата по метода на собствения капитал. Датата на финансовите отчети на асоциираните предприятия е 31 декември.

Финансовата информация за асоциираните предприятия може да бъде обобщена както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Активи	117 294	102 985
Пасиви	(60 186)	(49 632)
Приходи	154 846	136 388
Печалба за периода	11 807	9 179
Дял от печалбата за периода за Групата	4 112	3 183

През 2017 г. Групата е получила дивиденди от асоциираните си предприятия в размер на 1 387 хил. лв. (2016: 1 810 хил. лв.)

6.2. Инвестиции в съвместни предприятия

Групата притежава акции или дялове от капитала на следните съвместни предприятия:

Име	2017 '000 лв.	Участие %	2016 '000 лв.	Участие %
Варнафери ООД	5 007	50.00%	5 007	50.00%
Нюанс БГ АД	2 520	50.00%	1 310	50.00%
Химснаб Трейд ООД	55	50.00%	71	50.00%
	7 582		6 388	

В таблицата е представен дял от загубата, полагащ се на Групата, непризнат в резултата в текущия отчетен период, т.к. превишава направената инвестиция.

Инвестициите в съвместните предприятия са отразени във финансовия отчет на Групата по метода на собствения капитал. Датата на финансовите отчети на

съвместните предприятия е 31 декември. Финансовата информация за съвместните предприятия може да бъде обобщена, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Активи	25 594	28 520
Пасиви	(17 801)	(24 690)
Приходи	50 370	50 072
Печалба	4 241	2 706
Дял от печалбата за Групата	2 137	1 353
Признат дял от печалбата за Групата	1 613	274

Групата няма условни задължения или други поети ангажменти, свързани със съвместното предприятиепериоди.

Групата няма условни задължения или други поети ангажменти, свързани със съвместните предприятия.

7. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията на Групата включват земи, сгради, машини и съоръжения, оборудване, транспортни средства, ремонт на наети активи, разходи за придобиване на нетекущи активи и други. Балансовата стойност може да бъде анализирана, както следва:

	Земя	Сгради	Машини и оборудване	Съоръжения и резервни част	Транспортни средства	Ремонт на наети активи	Други	Разходи по придобиване и аванси	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Салдо към 1 януари 2017 г.	53 934	132 800	179 543	84 989	130 036	23 487	74 776	61 324	740 889
Новопридобити активи:									-
- отделно придобити	-	9 245	8 398	821	5 045	922	1 812	9 027	35 270
- рекласифицирани	-	3 556	-	-	306	-	-	-	3 862
Отписани активи									
- отделно отписани	(1 050)	(1 796)	(1 998)	(581)	(5 310)	-	(681)	(23 470)	(34 886)
- от бизнес комбинации	-	-	-	-	(2 102)	-	-	(5 188)	(7 290)
- рекласификация от нематериални активи и инвестиционни имоти	(219)	(3 580)	(13)	-	-	-	(9)	-	(3 821)
Салдо към 31 декември 2017 г.	52 665	140 225	185 930	85 229	127 975	24 409	75 898	41 693	734 024
Амортизация									
Салдо към 1 януари 2017 г.	-	(24 538)	(111 441)	(32 332)	(52 983)	(22 621)	(36 437)	-	(280 352)
Отписани от бизнес комбинации	-	201	-	-	-	-	-	-	201
Отписана амортизация	-	456	1 699	162	1 794	-	398	-	4 509
Амортизация	-	(3 914)	(10 351)	(1 571)	(5 290)	(1 544)	(2 412)	-	(25 082)
Салдо към 31 декември 2017 г.	-	(27 795)	(120 093)	(33 741)	(56 479)	(24 165)	(38 451)	-	(300 724)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	52 665	112 430	65 837	51 488	71 496	244	37 447	41 693	433 300

- за периода, приключващ на 31 декември 2016 г.

	Земя	Сгради	Машини и оборудване	Резервни части и обслужващо оборудване	Транспортни средства	Ремонт на наети активи	Други	Аванси за придобиване на ДМА	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Салдо към 1 януари 2016 г.	61 526	101 007	181 894	82 107	134 046	22 140	72 690	85 810	741 220
Новопридобити активи:									
- отделно придобити	3 114	39 037	2 877	3 086	6 296	1 035	279	22 790	78 514
- рекласифицирани	-	-	200	-	1	390	2 508	-	3 099
Отписани активи									
- отделно отписани	(10 701)	(6 410)	(5 328)	(204)	(10 114)	(78)	(362)	(39 909)	(73 106)
- от бизнес комбинации	(5)	(834)	(100)	-	(193)	-	(339)	-	(1 471)
- рекласификация от нематериални активи и инвестиционни имоти	-	-	-	-	-	-	-	(7 367)	(7 367)
Салдо към 31 декември 2016 г.	53 934	132 800	179 543	84 989	130 036	23 487	74 776	61 324	740 889
Амортизация									
Салдо към 1 януари 2016 г.	-	(21 387)	(106 694)	(29 338)	(51 346)	(20 848)	(33 981)	-	(263 594)
Отписани от бизнес комбинации	-	635	291	-	137	-	88	-	1 151
Отписана амортизация	-	270	3 109	13	4 635	78	341	-	8 446
Амортизация	-	(4 056)	(8 147)	(3 007)	(6 409)	(1 851)	(2 885)	-	(26 355)
Салдо към 31 декември 2016 г.	-	(24 538)	(111 441)	(32 332)	(52 983)	(22 621)	(36 437)	-	(280 352)
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	53 934	108 262	68 102	52 657	77 053	866	38 339	61 324	460 537

Всички разходи за амортизация са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за нефинансова дейност” и ред „Административни разходи”.

Балансова стойност на заложените като обезпечение имоти, машини и съоръжения на Групата към 31 декември, е както следва:

	Земя	Сгради	Машини, съоръжения и оборудване	Транспортни средства	Други	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	1 650	19 986	64 743	1 812	1 364	89 555
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	1 869	14 989	59 815	2 194	4 415	83 282

8. Лизинг

8.1. Финансов лизинг като лизингополучател

Групата има сключени договори за финансов лизинг в качеството си на лизингополучател за придобиването на техника и оборудване за кораби, леки автомобили, производствени машини, компютърна техника и други. Активите са включени в консолидирания отчет за финансово състояние в „Имоти, машини и съоръжения” (вж. Пояснение 8). Нетната балансова стойност на активите, придобити по договори за финансов лизинг, възлиза на 16 666 хил. лв. (2016 г.: 20 575 хил. лв.).

Задълженията за финансов лизинг са обезпечени от съответните активи, придобити при условията на финансов лизинг.

Бъдещите минимални лизингови плащания в края на всеки от представените отчетни периоди са представени, както следва:

31 декември 2017 г.	До 1 година	От 1 до 5 години	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Лизингови плащания	6 454	3 303	9 757
Дисконтиране	(270)	(182)	(452)
Нетна настояща стойност	6 184	3 121	9 305

31 декември 2016 г.	До 1 година	От 1 до 5 години	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Лизингови плащания	2 005	4 055	6 060
Дисконтиране	(170)	(275)	(445)
Нетна настояща стойност	1 835	3 780	5 615

Лизинговите договори включват фиксирани лизингови плащания и опция за закупуване в последната година от срока на лизинга. Лизинговите договори са неотменяеми, но не съдържат други ограничения. Не са признавани разходи от условни наеми и не се очакват разходи от сублизинг, тъй като всички активи, за които са сключени лизингови договори, се използват само от Групата.

8.2. Оперативен лизинг като лизингополучател

Бъдещите минимални плащания по оперативния лизинг на Групата са както следва:

	До 1 година ‘000 лв.	От 1 до 5 години ‘000 лв.	Над 5 години ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
Към 31 декември 2017 г.	55 373	161 299	13 085	229 757
Към 31 декември 2016 г.	49 351	123 152	27 761	200 264

Лизинговите плащания, признати като разход за периода, са в размер на 64 379 хил. лв. (2016 г.: 51 217 хил. лв.).

Значимите за Групата действащи договори за оперативен лизинг са свързани с наемането на самолети и недвижими имоти.

Към датата на изготвяне на настоящия консолидиран финансов отчет, Групата е лизингополучател по договори за оперативен лизинг на 9 самолета (тип Ербъс, тип БАЕ). Договорите за оперативен лизинг не съдържат клаузи за условни плащания или последващо закупуване.

8.3. Оперативен лизинг като лизингодател

През 2017 г. и 2016 г. Групата предоставя под наем самолети на други компании при условията на оперативен лизинг. Реализираните приходи от отдаване на самолети под наем през 2017 г. са в размер на 12 577 хил. лв. (2016 г.: 9 286 хил. лв.).

През 2017 г. и 2016 г. Групата отдава и недвижими имоти, плавателни съдове и автомобили от групата на имоти, машини, съоръжения, както и инвестиционни имоти по договори за оперативен лизинг.

Приходите от наеми на инвестиционни имоти за 2017 г. възлизат на 7 484 хил. лв. (2016 г.: 9 455 хил. лв.),

Приходите от наеми на плавателни съдове и автомобили за 2017 г. възлизат на 1 820 хил. лв. (2016 г.: 1 927 хил. лв.),

Направените разходи по експлоатация на отдаваните под наем активи са в размер на 565 хил. лв. и са признати „Консолидирания отчет за печалбата и загубата и другия всеобхватен доход“. (2016 г.: 724 хил. лв.)

Бъдещите минимални лизингови постъпления са представени, както следва:

	Минимални лизингови постъпления			
	До 1	От 1 до 5	Над 5	Общо
	година ‘000 лв.	години ‘000 лв.	години ‘000 лв.	‘000 лв.
Към 31 декември 2017 г.	10 484	59 614	38 442	108 540
Към 31 декември 2016 г.	6 945	53 408	33 268	93 621

Договорите за оперативен лизинг на Групата не съдържат клаузи за условен наем. Нито един от договорите за оперативен лизинг не съдържа опция за подновяване или покупка, клаузи за увеличение или ограничения относно дивиденди, по-нататъшен лизинг или допълнителен дълг.

9. Инвестиционни имоти

Инвестиционните имоти на Групата включват земи, сгради, хангари и обслужващи пристройки, които се държат с цел получаване на приходи от наем или за увеличаване стойността на капитала.

Инвестиционните имоти са представени в консолидирания финансов отчет на Групата, като е използван модел на справедливата стойност. Промени в балансовите стойности, отразени в консолидирания отчет за финансовото състояние, могат да бъдат представени както следва:

	Инвестиционни имоти ‘000 лв.
Балансова стойност към 1 януари 2016 г.	306 175
Новопридобити активи	
- чрез разходи за придобиване	10 969
- отделно придобити	29 810
- от рекласификации	5 083
Печалба от промяна на справедливата стойност на инвестиционни имоти	6 256
Загуба от промяна на справедливата стойност на инвестиционни имоти	(2 662)
Отписани активи	(14 442)
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	341 189
Новопридобити активи	
- от бизнес комбинации	13 127
- чрез разходи за придобиване	62 142
- отделно придобити	4 835
- от рекласификации	2 729
Печалба от промяна на справедливата стойност на инвестиционни имоти	2 654
Загуба от промяна на справедливата стойност на инвестиционни имоти	(546)
Отписани активи	
- отделно придобити	(13 597)
- от рекласификации	(3 556)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	408 977

Справедливата стойност на инвестиционните имоти на Групата е определена на база оценки от лицензирани оценители и от изготвени вътрешни доклади на експерти, които се позовават на актуалните пазарни нива.

Инвестиционни имоти, заложили като обезпечения на задължения, са в общ размер на 87 236 хил. лв. (2016 г.: 71 591 хил. лв.)

Доходите от инвестиционни имоти за 2017 г. възлизат на 7 484 хил. лв. (2016 г.: 9 455 хил. лв.) и са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Приходи от нефинансова дейност“. Условни наеми не се признават. Преките оперативни разходи в размер на 1 273 хил. лв. са отчетени като „Разходи за нефинансова дейност“ (2016 г.: 223 хил. лв.).

10. Репутация

Основните промени в балансовата стойност на репутацията произтичат от извършените годишни тестове за обезценка и от придобиването на дъщерни дружества в Групата през отчетния период.

	Репутация '000 лв.
За 2016 г.	
Салдо към 1 януари	47 721
Призната загуба от обезценка през периода	(275)
Салдо към 31 декември	47 446
За 2017г.	
Салдо към 1 януари	47 446
Призната загуба от обезценка през периода	(735)
Салдо към 31 декември	46 711

В следствие на извършения годишен тест за обезценка за 2017 г. балансовата стойност на репутацията е разпределена по следните обекти, генериращи парични потоци:

	2017 BGN'000	2016 BGN'000
ЗАД Армеец	10 564	10 564
Зърнени Храни България АД	8 488	8 488
Централна Кооперативна Банка АД	6 033	6 033
Варна Карс ООД	5 342	5 342
Централна Кооперативна Банка АД – Скопие	4 005	4 005
ЦКБ Груп ЕАД	3 507	3 507
М Карс ООД	3 082	3 082
М Карс Плевен ООД	1 839	1 839
Параходство Българско Речно Плаване АД	701	701
Национална стокова борса АД	655	655
ТИ АД	646	921
Асенова крепост АД	557	557
Проучване и добив на нефт и газ АД	358	358
Зара карс ЕООД	233	233
Булхимекс ООД	217	217
Пристанище Леспорт АД	202	202
ПОАД ЦКБ Сила	159	159
Слънчеви лъчи Провадия ЕАД	76	76
Омега Финанс ООД	47	47
Тексим Трейдинг АД	-	460
	46 711	47 446

Възстановимата стойност на обектите, генериращи парични потоци е определена на база изчисляване на стойността в употреба. При изчисленията са използвани прогнозни стойности на паричните потоци въз основа на финансови бюджети, одобрени от ръководството, които обхващат петгодишен период. Паричните потоци след петгодишния период са екстраполирани с помощта на постоянни проценти на нарастване, които са характерни за сектора, в който оперира всеки от обектите, генериращ парични потоци. Използваните дисконтови проценти отразяват специфичните рискове, свързани със сектора, в който оперира всеки от обектите, генериращ парични потоци.

През 2017 г. е извършена обезценка на репутацията, свързана с ТИ АД в размер на общо 275 хил. лв. (2016 г.: 275 хил. лв.) Обезценката на репутацията е включена на ред „Разходи за нефинансова дейност“ и „Административни разходи“ в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

11. Други нематериални активи

Балансовите стойности на нематериалните активи на Групата за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	Търговски марки	Лицензи и патенти	Програмни продукти	Връзки с клиенти	Продукти от развойна дейност	Разходи по проучване и оценка	Учредени вещни права	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност									
Салдо към 1 януари 2017 г.	44 888	27 729	10 301	6 058	1 145	11 366	25 520	129 978	256 985
Новопридобити активи:									
- отделно придобити	8 280	405	298	-	-	259	1 318	1 285	11 845
- рекласифицирани активи	-	-	-	-	-	-	-	1 092	1 092
Отписани активи									
- отделно отписани	-	(67)	(38)	-	-	-	(5 339)	(806)	(6 250)
Салдо към 31 декември 2017 г.	53 168	28 067	10 561	6 058	1 145	11 625	21 499	131 549	263 672
Амортизация									
Салдо към 1 януари 2017 г.	(35 815)	(23 086)	(9 221)	(4 767)	(52)	-	-	(10 037)	(82 978)
Отписани	-	62	20	-	-	-	-	56	138
Амортизация	(2 975)	(401)	(607)	(414)	-	-	-	(4 631)	(9 028)
Салдо към 31 декември 2017 г.	(38 790)	(23 425)	(9 808)	(5 181)	(52)	-	-	(14 612)	(91 868)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	14 378	4 642	753	877	1 093	11 625	21 499	116 937	171 804

- за периода, приключващ на 31 декември 2016 г.

	Търговски марки	Лицензи и патенти	Програмни продукти	Връзки с клиенти	Продукти от развойна дейност	Разходи по проучване и оценка	Учредени вещни права	Други	Общо
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Брутна балансова стойност									
Салдо към 1 януари 2016 г.	44 888	27 598	9 574	12 239	1 145	17 911	26 915	127 804	268 074
Новопридобити активи:									
- отделно придобити	-	134	845	-	-	1 012	4 214	1 360	7 565
- рекласифицирани активи	-	-	-	-	-	-	-	2 284	2 284
Отписани активи									
- рекласифицирани активи	-	-	-	-	-	(2 505)	-	(594)	(3 099)
- от бизнес комбинации и обезценка	-	-	-	(6 181)	-	-	-	-	(6 181)
- отделно отписани	-	(3)	(118)	-	-	(5 052)	(5 609)	(876)	(11 658)
Салдо към 31 декември 2016 г.	44 888	27 729	10 301	6 058	1 145	11 366	25 520	129 978	256 985
Амортизация									
Салдо към 1 януари 2016 г.	(32 627)	(20 810)	(8 326)	(3 176)	(52)	-	-	(5 483)	(70 474)
Новопридобити от бизнес комбинация	-	-	(27)	-	-	-	-	(26)	(53)
Отписани	-	3	29	(82)	-	-	-	20	(30)
Амортизация	(3 188)	(2 279)	(897)	(1 509)	-	-	-	(4 548)	(12 421)
Салдо към 31 декември 2016 г.	(35 815)	(23 086)	(9 221)	(4 767)	(52)	-	-	(10 037)	(82 978)
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	9 073	4 643	1 080	1 291	1 093	11 366	25 520	119 941	174 007

Учредени вещни права

Учредените вещни права за ползване на сгради се отнасят за масивни административни сгради, намиращи се в няколко големи града на територията на страната, които ще се използват за клонове на ЦКБ АД. Правата на ползване върху сградите са учредени през 2011 г. и 2012 г. и 2014 г. за срокове до 2016 г., 2020 г. и 2022 г. за сума в размер на 21 499 хил. лв.(2015 г. : 25 520 хил.лв.) Балансовата стойност за всяко едно право на ползване се амортизира на равни части за съответния период на ползването на сградите.

Търговски марки

Търговските марки на Групата включват марка „България Ер“, национален превозвач и марка Арена-Армеец, представляваща име на мултифункционална зала в гр. София, България – Зала Арена Армеец.

Разходи по проучване и оценка

Разходите по проучване и оценка се състоят от предоставени права и капитализирани разходи по проучване и оценка.

Към 31.12.2017 г. са отчетени разходи за проучване и оценка в Блок 1-12 Кнежа и Блок 1-17 Овча могила в размер на 11 360 хил. лв. (2016 г.: 11 366 хил. лв.).

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Блок 1-12 Кнежа	7 769	7 533
Блок 1-17 Овча могила	3 856	3 833
	11 625	11 366

Към края на отчетния период ръководството е направило технически и финансов преглед на активите по проучване и оценка с цел потвърждаване на намерението за продължаване на проучвателните дейности.

През 2017 г. не са установени индикации за обезценка на разходи по проучване и оценка.

Всички разходи за амортизация са включени в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за нефинансова дейност“ и ред „Административни разходи“.

Групата не е заложила нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

.

12. Дългосрочни финансови активи

Сумите, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние, се отнасят към следните категории дългосрочни финансови активи:

	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Кредити и вземания	12.1	2 021 217	1 914 270
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	12.2	6 324	14 626
Финансови активи на разположение за продажба	12.3	584 322	528 788
		2 611 863	2 457 684

12.1. Кредити и вземания

	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Дългосрочни банкови кредити и аванси на клиенти	12.1.1	1 912 644	1 820 930
Намалени с обезценка		(56 328)	(66 339)
		1 856 316	1 754 591
Договори за други дългосрочни заеми	12.1.2	164 901	159 679
		2 021 217	1 914 270

Към 31.12.2017 г. признатата обезценка на предоставени банкови кредити на клиенти е в размер на 119 348 хил. лв., общо за текущи и нетекущи кредити.

12.1.1. Анализ на дългосрочни банкови кредити и аванси на клиенти

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Анализ по видове клиенти		
Физически лица		
-в лева	501 235	343 308
-в чуждестранна валута	139 806	74 649
Предприятия		
-в лева	625 558	617 397
-в чуждестранна валута	646 045	785 576
	1 912 644	1 820 930
Обезценка за несъбираемост	(56 328)	(66 339)
Общо предоставени кредити и аванси на клиенти	1 856 316	1 754 591
Анализ по икономически отрасли:		
Селско и горско стопанство	48 939	894 278
Промисленост	63 647	417 957
Строителство	209 091	205 205
Търговия и финанси	757 433	126 656
Транспорт и комуникации	100 387	64 433
Граждани	641 041	28 950
Други	92 106	83 451
	1 912 644	1 820 930
Обезценка за несъбираемост	(56 328)	(66 339)
Общо предоставени кредити и аванси на клиенти	1 856 316	1 754 591

Лихвени проценти

Кредитите отпуснати в български лева и чуждестранна валута се олихвяват с променлив лихвен процент. Според условията по тези кредити, лихвеният процент се изчислява въз основа на базисен лихвен процент на дъщерните дружества -банки плюс надбавка. Надбавката по редовните кредити е в границите от 2% до 7%, в

зависимост от кредитния риск, отнасящ се за съответния кредитополучател, а по просрочените кредити се начислява допълнителна надбавка над договорения лихвен процент.

12.1.2. Договори за други дългосрочни заеми

	2016 ‘000 лв.	2015 ‘000 лв.
Вземания по предоставени заеми	152 993	159 679
Други	11 908	-
	164 901	159 679

Дългосрочните предоставени заеми от Групата, извън банковата дейност, представляват главница и натрупани лихви към тях, отнасящи се за заеми, предоставени на несвързани лица. Заемите са предоставени при пазарни лихвени нива. Крайният срок за погасяване на предоставените заеми е след 31 декември 2018 г. Заемите не са обезпечени.

12.2. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

Дългосрочните финансови активи на Групата представляват инвестиране на собствени средства и специализирани резерви съгласно Кодекса за социалното осигуряване за покриване на минималната доходност на допълнителните задължителни пенсионни фондове. Финансовите активи са представени по справедлива стойност в печалбата или загубата, определени като такива при първоначално признаване.

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Български корпоративни акции и дялове	6 324	10 714
Чуждестранни корпоративни акции и дялове	-	3 912
	6 324	14 626

Представените справедливи стойности на финансовите активи са определени на база публикувани пазарни цени на съответните ценни книжа на активен пазар или оценка на ценни книжа по експертна оценка, съгласно Правилата на Групата за оценка на активите и пасивите.

12.3. Финансови активи на разположение за продажба

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Корпоративни облигации	40 987	24 168
Капиталови инвестиции с пазарна стойност	31 838	91 886
Капиталови инвестиции в акции и дялове, нерегистрирани на публична борса	82 362	15 337
Дългосрочни български държавни облигации	97 067	284 930
Средносрочни български държавни облигации	189 483	74 961
Чуждестранни държавни облигации	144 415	37 506
Намалени с обезценка	(1 830)	-
	584 322	528 788

Справедливата стойност на финансовите активи на разположение за продажба е определена въз основа на техните котирани цени към датата на изготвяне на консолидирания финансов отчет, с изключение на капиталовите инвестиции в акции и дялове на дружества, които не се търгуват на публична фондова борса в България и чужбина. Те са оценени по себестойност, която към 31 декември 2017 г. възлиза на 82 362 хил. лв. (2016 г. : 15 337 хил. лв.).

Български ценни книжа, заложили като обезпечение

Към 31 декември 2017 и 2016 г. няма заложили като обезпечение за обслужване на бюджетни сметки държавни облигации, емитирани от българското правителство.

13. Отсрочени данъчни активи и пасиви

Отсрочените данъци възникват в резултат на данъчни временни разлики и могат да бъдат представени като следва:

Отсрочени данъчни пасиви/(активи)	1 януари 2017 г. ‘000 лв.	Признати в резултат на бизнес комбинации ‘000 лв.	Признати в друг всеобхватен доход ‘000 лв.	Признати в печалби и загуби ‘000 лв.	31 декември 2017 г. ‘000 лв.
Нетекущи активи					
Имоти, машини и съоръжения	9 460	-	-	(50)	9 410
Дългосрочни финансови активи	628	-	273	(832)	69
Инвестиционни имоти	3 837	1 294	-	(16)	5 115
Други	9 527	662	214	(4 062)	6 341
Текущи активи					
Материални запаси	(39)	-	-	(45)	(84)
Търговски и други вземания	(658)	-	-	78	(580)
Финансови активи	7 012	-	-	290	7 302
Други	202	-	-	(149)	53
Нетекущи пасиви					
Пенсионни и други задължения към персонала	(319)	-	(50)	47	(322)
Провизии и търговски задължения	(328)	-	-	241	(87)
Други	36	-	(1)	(95)	(60)
Текущи пасиви					
Пенсионни и други задължения към персонала	(6)	-	(8)	(369)	(383)
Други	(995)	-	-	(147)	(1 142)
Неизползвани данъчни загуби	(1 622)	-	-	(609)	(2 231)
	26 735	1 956	428	(5 718)	23 401
Признати като:					
Отсрочени данъчни активи	(3 967)				(4 889)
Отсрочени данъчни пасиви	30 702				28 290

Отсрочените данъци за сравнителния период 2016 г. могат да бъдат обобщени, както следва:

Отсрочени данъчни пасиви/(активи)	1 януари 2016 г.	Признати в друг всеобхватен доход	Признати в печалби и загуби	31 декември 2016 г.
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	9 428	-	32	9 460
Дългосрочни финансови активи	(502)	1 100	30	628
Инвестиционни имоти	3 753	5	79	3 837
Други	9 500	-	27	9 527
Текущи активи	-			
Материални запаси	(39)	-	-	(39)
Търговски и други вземания	(719)	-	61	(658)
Финансови активи	4 977	53	1 982	7 012
Други	251	(1)	(48)	202
Нетекущи пасиви	-			
Пенсионни и други задължения към персонала	(271)	(12)	(36)	(319)
Провизии и търговски задължения	(716)	55	333	(328)
Други	-	-	36	36
Текущи пасиви	-			
Пенсионни и други задължения към персонала	(439)	(1)	434	(6)
Други	(516)	(14)	(465)	(995)
Неизползвани данъчни загуби	(2 985)	(3)	1 366	(1 622)
	21 722	1 182	3 831	26 735
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(6 187)			(3 967)
Отсрочени данъчни пасиви	27 909			30 702

14. Материални запаси

Материалните запаси, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Материали	11 515	10 699
Продукция	2 039	1 878
Стоки	28 580	30 795
Незавършено производство	1 809	1 439
Резервни части	7 470	7 055
Активи, придобити от обезпечения	16 289	11 865
	67 702	63 731

Към 31.12.2017 г. материални запаси на Групата в размер на 16 004 хил. лв. (2016 г.: 22 413 хил. лв.) са предоставени като обезпечения по задължения към банки.

Активите, придобити от обезпечения, в размер на 16 289 хил. лв., се отнасят до активи, придобити от банковата дейност на Групата, които не отговарят на критериите за класифициране като държани за продажба и се отчитат съгласно изискванията на МСС 2 Материални запаси.

15. Краткосрочни финансови активи

Сумите, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние, се отнасят към следните категории краткосрочни финансови активи:

	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Кредити и вземания	15.1	887 578	920 021
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	15.2	1 425 759	1 332 561
Финансови активи, държани до падеж	15.3	36 469	30 188
Финансови активи на разположение за продажба	15.4	83 856	175 004
		2 433 662	2 457 774

15.1. Кредити и вземания

	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Банкови кредити и аванси на клиенти	15.1.1	525 495	521 479
Намалени с обезценка		(62 002)	(30 336)
		463 493	491 143
Договори за други краткосрочни заеми	15.1.2	186 126	189 867
Вземания по споразумения за обратно изкупуване	15.1.3	237 959	239 011
		887 578	920 021

15.1.1. Краткосрочни банкови кредити и аванси на клиенти

Краткосрочните банкови кредити и аванси на клиенти представляват заеми и аванси към клиенти, възникнали във връзка с банковата дейност на Групата.

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Анализ по видове клиенти:		
Физически лица		
-в лева	134 033	98 829
-в чуждестранна валута	45 393	21 788
Предприятия		
-в лева	163 459	175 727
-в чуждестранна валута	182 610	225 135
	525 495	521 479
Обезценка за несъбираемост	(62 002)	(30 336)
Общо предоставени кредити и аванси на клиенти	463 493	491 143

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Анализ по икономически отрасли:		
Селско и горско стопанство	12 817	8 347
Промисленост	17 215	18 518
Строителство	56 416	58 927
Търговия и финанси	207 233	254 593
Транспорт и комуникации	27 666	36 398
Граждани	179 427	120 617
Други	24 721	24 079
	525 495	521 479
Обезценка за несъбираемост	(62 002)	(30 336)
Общо предоставени кредити и аванси на клиенти	463 493	491 143

15.1.2. Договори за други краткосрочни заеми

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Вземания по предоставени краткосрочни заеми	140 501	117 683
Вземания по договори за цесии	45 625	72 184
	186 126	189 867

Краткосрочните заеми са предоставени при годишни лихвени равнища от 3% до 10% в зависимост от срочността на кредита.

Справедливата стойност на предоставените заеми не е определяна поотделно, тъй като ръководството счита, че балансовата им стойност дава реална представа за тяхната справедлива стойност.

15.1.3. Вземания по споразумения за обратно изкупуване

Към 31 декември 2017 г. Групата има сключени споразумения с клауза за обратно изкупуване на обща стойност 237 959 хил. лв. (2016 г.: 239 011 хил. лв.), в това число вземанията по лихви.

Част от тях в размер на 54 933 хил. лв. са обезпечени със залог на български държавни ценни книжа на приблизително същата стойност. Останалата част в размер на 183 026 хил. лв. са обезпечени със залог на корпоративни ценни книжа, чиято стойност е по-голяма от стойността на предоставения ресурс.

15.2. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

Финансовите активи, класифицирани в тази категория, са както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Български корпоративни акции и дялове	583 818	542 198
Български корпоративни облигации	149 759	97 775
Ценни книжа, издадени или гарантирани в други държави	433 070	471 195
Дългосрочни български държавни облигации	56 613	57 081
Средносрочни български държавни облигации	200 193	163 682
Краткосрочни български държавни облигации	1 281	63
Деривативи, държани за търгуване	1 025	21
Банкови депозити	-	546
	1 425 759	1 332 561

Български корпоративни акции и дялове

Към 31 декември 2017 г. Групата притежава капиталови ценни книжа, издадени от общини, нефинансови и финансови предприятия на стойност 583 818 хил. лв. (2016 г.: 542 198 хил. лв.). Тези ценни книжа представляват част от капитала на публични търговски дружества, които се търгуват на Българска фондова борса, представени по справедлива стойност, тъй като те са ликвидни на капиталовия пазар, както и ценни книжа на дружества, които не се търгуват на Българска фондова борса и справедливата им стойност е оценена от лицензирани оценители.

Български държавни облигации

Инвестициите на Групата в български държавни облигации, са представени по справедлива стойност и включват ценни книжа в български лева, емитирани от българското правителство. Те са класифицирани като дългосрочни, средносрочни или краткосрочни в зависимост от техния падеж, считан от датата на издаването им.

Към 31 декември 2017 г. Групата държи инвестиции в български държавни облигации на обща стойност 258 087 хил. лв. (2016 г.: 220 826 хил. лв.).

Деривативи, държани за търгуване

Към 31 декември 2017 г. деривативите, държани за търгуване в размер на 1 025 хил. лв. (2016 г.: 21 хил. лв.) са представени по справедлива стойност и включват сделки по покупка и продажба на валута, на ценни книжа, форуърдни договори и валутни суапове на открития пазар.

Български ценни книжа, заложили като обезпечение

Към 31 декември 2017 г. и 2016 г. няма заложили като обезпечение за обслужване на бюджетни сметки държавни облигации, емитирани от българското правителство.

Ценни книжа, издадени или гарантирани от други държави

Към 31 декември 2017 г. Групата притежава дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави-членки и трети страни в размер на 433 070 хил. лв. (2016 г.: 471 195 хил. лв.).

15.3. Финансови активи, държани до падеж

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Краткосрочни облигации емитирани от правителството на Република Македония	16 214	15 635
Краткосрочни облигации на Народна банка на Република Македония	17 796	14 553
Други	2 459	-
	36 469	30 188

Краткосрочни държавни облигации на Република Македония

Краткосрочни облигации емитирани от правителството и от Народна банка на Република Македония нямат пазарна цена и тяхната справедлива стойност не може да бъде определена.

15.4. Финансови активи на разположение за продажба

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Краткосрочни български държавни облигации	30 835	68 000
Капиталови инвестиции, нетъргувани на борси	21 756	83 663
Чуждестранни държавни ценни книжа	20 713	-
Корпоративни облигации	9 396	-
Дългосрочни български държавни облигации	921	938
Чуждестранни капиталови инвестиции	-	3 776
Други	235	18 627
	83 856	175 004

16. Търговски вземания

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Търговски вземания, брутна сума	113 709	98 706
Обезценка	(4 734)	(4 866)
Търговски вземания	108 975	93 840

Всички вземания са краткосрочни. Нетната балансова стойност на търговските вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Всички търговски вземания на Групата са прегледани относно индикации за обезценка. Някои търговски вземания са били отписани и съответната обезценка в размер на 269 хил. лв. (2016 г.: 295 хил. лв.) е била призната в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за нефинансова дейност“. Обезценените вземания са били дължими главно от търговски клиенти, които са имали финансови затруднения.

Изменението в обезценката на вземанията може да бъде представено по следния начин:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Салдо към 1 януари	4 866	6 172
Отписани суми от несъбираеми вземания	(363)	(1 586)
Загуба от обезценка	269	295
Възстановяване на загуба от обезценка	(38)	(15)
Салдо към 31 декември	4 734	4 866

17. Данъчни вземания

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Надвнесен корпоративен данък	88	328
ДДС за възстановяване	2 293	1 608
Акциз за възстановяване	3	3
Други надвнесени данъци	3	86
	2 387	2 025

18. Вземания по застрахователни и презастрахователни договори

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Вземания по начислени премии по застрахователни договори	43 454	37 019
Разчети по презастрахователни договори	62	6 277
Разчети по регреси	-	4 077
Разчети по съзастрахователни договори	129	-
	43 645	47 373

19. Други вземания

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Съдебни и присъдени вземания	60 839	62 291
Краткосрочни депозити и гаранции	10 278	24 821
Предплатени разходи	12 836	12 389
Авансови плащания	36 366	17 750
Други	61 644	52 418
	181 963	169 669

Значимата част от присъдените и съдебни вземания в размер на 60 839 хил. лв. (2016 г.: 62 291 хил. лв.) се отнасят до съдебно дело, заведено от Групата срещу длъжник, обявен в несъстоятелност във връзка с неизпълнени задължения по договори за приоритетно чартиране.

Значимата част от краткосрочните депозити и гаранции в общ размер на 10 278 хил. лв. (2016 г.: 24 821 хил. лв.), представляват краткосрочни депозити, платени гаранционни суми по сключените договори за оперативен лизинг на самолети, вземания по гаранции за обслужване на летища, гаранции за наем на помещения и други договори и гаранция за безмитно-валутна търговия към Митница София.

Предплатените разходи в общ размер на 12 836 хил. лв. (2016 г.: 12 389 хил. лв.) представляват предплатени разходи за реклама, наеми, застраховки и др.

20. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти включват следните елементи:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Парични средства в брой и в банки:		
- български лева	1 765 592	1 340 135
- евро	121 446	140 427
- щатски долари	199 217	178 900
- други валути	123 765	112 937
	2 210 020	1 772 399
	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Парични средства в Централната Банка	1 601 438	1 126 315
Краткосрочни инвестиции и депозити	20 705	300 258
Предоставени ресурси и аванси на банки и в брой	566 584	339 444
Блокирани парични средства	21 293	6 382
	2 210 020	1 772 399

21. Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба

Балансовата стойност на активите, предназначени за продажба, може да бъде представена, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Имоти, машини и съоръжения	-	7 384
Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба	-	7 384

Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба, представляват недвижими имоти, придобити от банките на Групата като ипотечен кредитор по отпуснати и необслужвани кредити. (2016 г.: 7 384 хил. лв.)

Активи в размер на 4 848 хил.лв. които към 31.12.2017 не отговарят на критериите за класифициране като държани за продажба, са представени на ред „Материални запаси”

22. Собствен капитал

22.1. Акционерен капитал

Регистрираният капитал на Дружеството се състои от 130 000 000 на брой обикновени акции с номинална стойност в размер на 1 лв. за акция. Всички акции са с право на получаване на дивидент и ликвидационен дял и представляват един глас от общото събрание на акционерите на Дружеството.

	2017	2016
Брой издадени и напълно платени акции:		
В началото на годината	130 000 000	130 000 000
Общ брой акции на 31 декември	130 000 000	130 000 000

22.2. Други резерви

Към 31 декември 2017 г. другите резерви са в размер на 148 242 хил. лв. (2016 г.: 114 479 хил. лв.).

23. Специализирани резерви

	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Застрахователни технически резерви	23.1	262 774	262 966
Резерви от пенсионни фондове	23.2	15 685	13 050
		278 459	276 016

23.1. Застрахователни технически резерви и презастрахователни активи

Застрахователни технически резерви	Пояснение	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Пренос-премиен резерв	23.1.1	84 480	69 299
Резерв за висящи плащания	23.1.2	167 839	176 884
Резерв за бонуси и отстъпки	23.1.4	2 251	2 219
Допълнителен резерв за предявени, но неизплатени претенции		-	1 447
Допълнителен резерв по застраховка гражданска отговорност на автомобилистите		-	10 056
Запасен фонд	23.1.6	865	865
Математически резерв	23.1.7	802	1 992
Резерв за неизтекъл риск	23.1.8	6 537	204
		262 774	262 966

Презастрахователни активи	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Дял на презастрахователя в резерви пренос-премия	16 164	14 635
Дял на презастрахователя в резерви висящи плащания	64 528	61 302
Дял на презастрахователя в резерв за бонуси и отстъпки	588	579
Дял на презастрахователя в резерв по чл. 8а от Наредба №27	-	313
	81 280	76 829

Застрахователните резерви към 31.12.2017 г. са заделени в хода на застрахователната дейност на Групата, извършвана чрез ЗАД Армеец и ЦКБ Живот ЕАД.

Адекватност на резервите

Периодично актюерът на Групата прави оценка дали общо формираните резерви, намалени с отсрочените аквизационни разходи са достатъчни за да покрият евентуални бъдещи плащания. Съгласно изискванията на регулаторните органи сумата на така формираните резерви трябва да бъде обезпечена напълно с инвестиции във високоликвидни активи.

При оценката за адекватност на резервите се взимат под внимание паричните потоци, насочени за плащане на обезщетения, парични потоци, генерирани от събрани премии, изплатени комисионни.

23.1.1. Пренос-премиен резерв

Пренос-премийният резерв към 31 декември 2017 г. е в размер на 84 480 хил. лв. (за 2016 г.: 69 299 хил. лв.). Групата формира пренос-премийния си резерв на база начислени застрахователни премии. Начисляват се всички дължими вноски по полици за целия срок на договора. За многогодишни застраховки с годишни премии се начислява дължимата годишна премия.

Приложен е метод с отчитане на точната дата. Пренос-премийният резерв за застраховки „Карго“ и „Отговорност на превозвача“ се изчислява за срок на застраховката един месец. Базата за изчисляване е за всяка полица поотделно.

Частта на презастрахователите в пренос-премията е изчислена пропорционално на цедираната премия по всяка полица за сключените пропорционални договори и факултативи. За непропорционалните презастрахователни договори „excess of loss“ и „stop loss“, както и за финит договора по застраховка „ГО на автомобилиста“, не се заделя дял на презастрахователя.

23.1.2. Резерв за висящи плащания

Към 31 декември 2017 г. и 31 декември 2016 г. резервът за висящи плащания е съответно в размер на 167 839 хил. лв. и 176 884 хил. лв.

23.1.2.1. Резерв за възникнали и предявени претенции

Приложен е методът претенция по претенция. Предявените щети по съдебни искове по застраховки „Каско“, „Гражданска отговорност на автомобилиста“, „Пожар и природни бедствия“ и „Обща гражданска отговорност“ са изчислени съгласно чл. 90, ал.11 от Наредба №53. Стойностите на тези коефициенти са 91% за застраховка „Каско“, 48% за неимуществени вреди и 88% за имуществени вреди по застраховка

„Гражданска отговорност“ на автомобилиста, 62% за застраховка „Пожар и природни бедствия“ и 39% за застраховка „Обща гражданска отговорност“.

База за изчисляване е предварителна оценка и опис на щети. Пресмятанията се извършват на база данните, въведени в информационната система на Групата.

Частта на презастрахователите в резерва за възникнали и предявени претенции е изчислена съгласно клаузите на презастрахователния договор за полицата, по която е възникнала щетата.

23.1.2.2. Резерв за възникнали, но непредявени претенции

Приложен метод – верижно-стълбовиден метод. За изчисляването на резерва за възникналите, но непредявени щети са използвани верижно-стълбовидни методи както на база акумулирани стойности на платените претенции, така и на база исторически предявените претенции. За коефициенти на развитие са използвани средни и средно претеглени собствени коефициенти на развитие като почти за всички застраховки методът е приложен за периода 2007-2017 г.. Когато за дадена застраховка се получават големи отклонения в коефициентите на развитие за дадени години, тези години не се взимат предвид при изчисление на резерва.

За застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите резерва за непредявени претенции се смята отделно за имуществени и неимуществени вреди. За резерва за възникнали, но непредявени имуществени щети ЗАД „Армеец“ използва комбинация от верижно-стълбов метод на база акумулирани исторически стойности на предявените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството и верижно-стълбов метод на база акумулирани стойности на платените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството в съотношение 50/50. За резерва за възникнали, но непредявени неимуществени щети ЗАД „Армеец“ използва комбинация от верижно-стълбов метод на база акумулирани исторически стойности на предявените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството и верижно-стълбов метод на база акумулирани стойности на платените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството в съотношение 50/50. Периодът, взет като база за изчисление на резерва е единадесет годишен - 2007 – 2017 г. Така описания метод е метода по чл. 92, ал. 11 на Наредба №53, който се използва за определяне на достатъчността на резерва по застраховката. Методът е одобрен за метод за изчисление на резерва по застраховката към 31.12.2017 г. с Решение на КФН № 405 - ОЗ от 16.04.2018 г. Резервът е изчислен заедно за задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилиста и застраховка „Гранична гражданска отговорност на автомобилиста“.

За застраховка „Зелена карта“ е изчислен отделно резерв за възникнали, но непредявени щети, като е използвана комбинация от верижно-стълбов метод на база акумулирани исторически стойности на предявените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството и верижно-стълбов метод на база акумулирани стойности на платените претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на дружеството в съотношение 50/50. Методът се използва отделно за имуществени и неимуществени вреди. Данните са за периода 2007-2017 г.

За застраховки, по които ЗАД „Армеец“ предлага и активно презастраховане и имаме статистика на щетите от минимум 3 години, резерва за възникнали, но непредявени щети се изчислява отделно за директните застраховки и активното презастраховане. При активното презастраховане предявяването на щетите се забавя значително във

времето сравнено с предявяването им при директните застраховки и при наличието на достатъчно данни за прилагане на верижно-стълбовидния метод поотделно за двата вида бизнес е по-разумно да се смята разделено. За застраховки „Каско на летателни апарати“ и „Пожар и природни бедствия“ ЗАД „Армеец“ изчислява резерва за възникнали, но непредявени щети отделно за директните застраховки и активното презастраховане, като за застраховка „Пожар и природни бедствия“ активното презастраховане е разделено на „Имуществено“ и „Технически рискове“.

Не се заделя резерв за възникнали, но непредявени щети за застраховки „Заболяване“, „Релсови превозни средства“, „Кредит и лизинг“, „Застраховка на гаранции“, „Разни финансови загуби“ и застраховка „Правни разноски“, защото при използване на верижно-стълбовидния метод за изчисляване на резерва за възникнали, но непредявени щети по „Застраховка на гаранции“, „Кредит и лизинг“ и „Разни финансови загуби“ се получава резултат със стойност 0, а по застраховки „Заболяване“, „Релсови превозни средства“ и „Правни разноски“ няма реализиран премиен приход.

База за изчисляване – Статистика на платените претенции в информационната система INSIS за периода 2007-2017 година, както и статистическа информация за броя и размера на висящите предявени претенции към края на всяка година в периода 2007-2017 г.

Частта на презастрахователите в резерва за възникнали, но непредявени претенции е изчислена съгласно действащите презастрахователни договори през съответната година на възникване на щетата – за квотните договори това е процента на цедиране, а при наличие на факултативни и екسس-лосови договори делът на презастрахователя в резерва за непредявени щети е изчислен пропорционално на дела на презастрахователя в сбора на платените и висящи суми по предявени щети.

За застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“, където има сключени пропорционални договори за самозадържането, делът на презастрахователите е изчислен като първо е изчислен дела на база екسس-лосовото покритие, след това за остатъка са приложени 25% квотно покритие за 2016 и 2017 години на събитие и 50/50 за целия фортфейл съгласно финит договора. При наличие на ограничение за щетимостта или цедираните резерви се прилагат ограниченията записани в презастрахователния договор.

23.1.3. Резерв за разходите за уреждане на претенции

Метод на изчисление – претенция по претенция. За предявените щети по съдебни искове, по които няма влезли в сила решения за застраховки с достатъчен обем на съдебните щети се прилагат корекционни коефициенти съгл. чл.90, ал. 12 от Наредба №53.

База за изчисляване – предварителна оценка на ликвидационните разходи по щети. Пресмятанията се извършват на база данните въведени в информационната система – INSIS. Данните в системата се въвеждат от ликвидационните звена на дружеството и дирекция „Правна“ за съдебни искове, като всяка щета преминава през различни етапи на ликвидация и съответните стойности на оценката на разходите за ликвидация, платими на външни лица се въвеждат своевременно от отговорните за това служители. За съдебните щети се въвеждат съдебните разходи и адвокатските хонорари.

Частта на презастрахователите в резерва разходите за уреждане на претенции се изчисляват пропорционално на частта на презастрахователя в резерва за възникнали и предявени претенции.

23.1.4. Резерв за бонуси и отстъпки

Резервът за бонуси и отстъпки на стойност 2 251 хил. лв. (2016 г.: 2 219 хил. лв.) се формира за всички договори, при които е предвидено връщане на премия при реализиран положителен резултат след изтичането им или финално уравниване на премията на базата на реализираните рискове през срока на застраховката (например планирани и реализирани брой летателни часа при авиационните застраховки).

Приложен е следният метод:

За всички действащи застраховки с такива клаузи, спечелената премия по тях е умножена с осреднен коефициент за връщане на премията, изчислен на базата на всички приключили такива договори през последните години.

За всички изтекли договори с клауза за участие в резултата е заделена сума дадена като оценка от съответната дирекция, обслужваща тези договори или заделената сума е получена като произведение на начислената сума по договорите и осреднения коефициент за връщане на премията, използван за изчисляване на резерва при действащи договори.

Базата за изчисляване е за всяка полица поотделно, по списък, изготвен от ресорните застрахователни дирекции.

Частта на презастрахователите в резерва за бонуси и отстъпки е изчислена пропорционално на цедираната премия на презастрахователи през текущата година.

23.1.5. Резерви по чл. 8а от Наредба 27 и Допълнителен резерв по чл. 11а от Наредба 27

През 2017 г. във връзка с промяната на застрахователното законодателство отпада нормативното изискване за заделяне на допълнителен резерв за предявени, но неизплатени претенции по чл. 8а от Наредба № 27, както и допълнителен резерв по чл. 11а от Наредба № 27 по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Резервите по чл. 8а и 11а към 31.12.2016 г. са в размер на 1 447 хил. лв. и 10 056 хил. лв.

23.1.6. Запасен фонд

Групата формира запасен фонд само по застраховка „Кредити“, като към 31.12.2017 г. той е в размер на 865 хил. лв. По останалите застраховки от портфейла на компанията запасен фонд не се заделя. Общата стойност на запасния фонд на Групата е в размер на 865 хил. лв. (2016 г.: 865 хил. лв.).

23.1.7. Математически резерв

Математически резерв за действащите към 31 декември 2017 г. индивидуални актуални спестовни полици заделен по проспективния метод съгласно чл. 13 от Наредба № 27. Приложена е Цилмерова поправка, която отразява настоящата стойност на непогасените аквизиционни разноски (чл. 13 ал. 8 от Наредба № 27). Размерът на математическия резерв е 802 хил. лв. (2016 г.: 1 992 хил. лв.).

23.1.8. Резерв за неизтекъл риск

Резервът за неизтекли рискове се образува, когато очакванията за развитието на риска и разходите по действащите полици към края на отчетния период превишават размера на заделения пренос-премиен резерв.

По застраховка по раздел II, буква „А“, т. 10.1 от приложение № 1 към Кодекса за застраховането, когато сумата от очакваната крайна загуба и оперативните разходи по класа застраховка за съответната подписваческа година надвишават спечелената премия, ЗАД „Армеец“ заделя резерв за неизтекли рискове в размер, равен на разликата между очакваната крайна загуба и оперативните разходи, от една страна, и заделения пренос-премиен резерв, от друга.

Към 31.12.2017 г. по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилиста, съгласно описаната по-горе методика, ЗАД „Армеец“ е изчислило коефициент на достатъчност 25.44% и е заделило резерв за неизтекли рискове по застраховката в размер на 6 419 хил. лв.

За застраховките, различни от тези по раздел II, буква „А“, т. 10.1 от приложение № 1 към Кодекса за застраховането, ЗАД „Армеец“ образува резерв за неизтекли рискове или като разлика между прогнозата за очаквана крайна загуба за претенциите и разходите по последната подписваческа година и изчисления пренос-премиен резерв или съгласно Приложение №7 на Наредба №53, когато за последните три години, включително текущата, brutният технически резултат по приложение № 6 на Наредба №53 е отрицателен. Коефициентът за недостатъчност на премията се изчислява в края на всяка година и се прилага както в края на съответната година, така и до трето тримесечие на следващата.

Към 31.12.2017 г. застраховки „Щети на имущество“ и „Помощ при пътуване“ приключиха с отрицателен резултат по Приложение №3 на Наредба №27 за 2015 и 2016 г. и с отрицателен резултат по Приложение №6 на Наредба №53 за 2017 г. Това наложи заделянето на резерв за неизтекли рискове по застраховките. Този резерв е изчислен съгласно Приложение №7 на Наредба №53. Коефициентите на недостатъчност, са съответно 250% за застраховка „Щети на имущество“ и 10% за застраховка „Помощ при пътуване“. За застраховка „Щети на имущество“ е заделен резерв за неизтекли рискове в размер на 47 хил. лв., а за застраховка „Помощ при пътуване“ резерва е в размер на 72 хил. лв. Общият размер на резерва за неизтекли рискове е 6 537 хил. лв.

Частта на презастрахователите в резерва за неизтекли рискове се изчислява пропорционално на дела на презастрахователя в пренос-премията.

23.2. Резерви от пенсионни фондове

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Резерв за гарантиране на минимална доходност УПФ	13 929	11 564
Резерв за гарантиране на минимална доходност ППФ	1 620	1 384
Пожизнен пенсионен резерв УПФ	132	98
Пожизнен пенсионен резерв ДПФ	4	4
	15 685	13 050

Резервите от пенсионни фондове са заделени за пенсионно-осигурителната дейност на Групата, извършвана чрез ПОАД ЦКБ Сила и управляваните от него пенсионни фондове.

24. Финансови задължения

	Текущи		Нетекущи	
	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по справедлива стойност:				
Деривативи, държани за търгуване	24.6	-	209	3 396
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност:				
Задължения към депозанти	24.1	3 980 628	3 633 088	1 072 313
Задължения за дивиденди	24.2	-	1 450	-
Облигационни заеми	24.3	12 558	2 895	174 416
Банкови заеми	24.4	73 662	83 144	120 332
Други заеми	24.5	24 053	29 329	18 937
Депозити от банки	24.7	7 048	8 359	-
Задължения по цесии		17 536	18 591	18 018
Задължения по споразумения за обратно изкупуване	24.8	15 433	17 409	-
Общо балансова стойност		4 130 918	3 794 474	1 407 412
				1 279 825

24.1. Задължения към депозанти

Анализ по срочност и вид валута:	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Безсрочни депозити		
В лева	1 095 702	859 988
В чуждестранна валута	232 192	198 787
	<u>1 327 894</u>	<u>1 058 775</u>
Срочни депозити		
В лева	1 247 268	1 200 103
В чуждестранна валута	1 037 232	1 027 929
	<u>2 284 500</u>	<u>2 228 032</u>
Спестовни влогове		
В лева	978 826	903 673
В чуждестранна валута	443 826	431 666
	<u>1 422 652</u>	<u>1 335 339</u>
Други депозити		
В лева	14 653	8 513
В чуждестранна валута	3 242	859
	<u>17 895</u>	<u>9 372</u>
Общо задължения към депозанти	5 052 941	4 631 518

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Анализ по вид клиент и вид валута:		
Депозити на граждани		
В български лева	2 285 615	2 125 862
В чуждестранна валута	1 449 010	1 373 184
	<u>3 734 625</u>	<u>3 499 046</u>
Депозити на предприятия		
В български лева	1 029 880	833 515
В чуждестранна валута	264 262	282 685
	<u>1 294 142</u>	<u>1 116 200</u>
Депозити на други институции		
В български лева	19 521	13 381
В чуждестранна валута	4 653	2 891
	<u>24 174</u>	<u>16 272</u>
Общо задължения към депозанти	<u>5 052 941</u>	<u>4 631 518</u>

24.2. Задължение за дивиденди

Към 31 декември задълженията за дивиденди по привилегированите акции са както следва:

	Текущи		Нетекущи	
	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Задължение за дивиденди	-	1 450	-	-
	<u>-</u>	<u>1 450</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

Задълженията за дивиденди на Групата са възникнали във връзка с емитираните през 2009 г. задължително конвертируеми привилегировани акции с 9% гарантиран фиксиран годишен дивидент. На 15 юни 2016 г. всички привилегировани акции на Химимпорт АД към тази дата са задължително конвертирани в обикновени акции, съгласно условията на проспекта за издаването им.

През 2017 г. и 2016 г. Химимпорт АД разпредели на акционерите си, притежатели на привилегировани акции извън Групата, гарантиран дивидент в размер на 1 450 хил. лв. (3 103 хил. лв. за 2016 г.) или по 0.1998 лв. за една привилегирована акция.

24.3. Облигационни заеми

Облигационните заеми, получени от Групата са както следва:

	Текущи		Нетекущи	
	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Облигационни заеми	12 558	2 895	174 416	189 630
	<u>12 558</u>	<u>2 895</u>	<u>174 416</u>	<u>189 630</u>

Балансовата стойност на задълженията на Групата по посочените облигационни заеми към 31 декември 2017 г. е в размер на 186 974 хил. лв. (2016 г. : 192 525 хил. лв.) и е изчислена по метода на ефективния лихвен процент.

24.4. Банкови заеми

Банковите заеми на Групата представляват получени средства от български банки, които са предназначени за финансиране на инвестиционни проекти на Групата и за подпомагане на текущата оперативна дейност на дружествата в Групата. Банковите заеми са класифицирани според срока за тяхното погасяване, договорен при отпускането на съответния заем.

	Текущи		Нетекущи	
	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Банкови заеми	73 662	83 144	120 332	84 039

24.4.1. Дългосрочни банкови заеми

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Револвиращи и инвестиционни банкови кредити	120 332	84 039
	120 332	84 039

Инвестиционни кредити

Групата е получила следните банкови заеми с инвестиционна цел:

- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 30.01.2015 г. с падеж на 30.04.2023 г. Погасяването по заема се извършва в лева и е съгласно договорен погасителен план за целия срок на договора. Годишният лихвен процент по заема е в размер на 3М СОФИБОР плюс 4.9%. Заемът е обезпечен с инвестиционни имоти с балансова стойност към 31.12.2017 г. в размер на 35 831 хил. лв.
- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 23.12.2015 г. Падежът на заема е на 31.12.2025 г. Погасяването на главницата е в лева и е съгласно договорен погасителен план за целия срок на договора. Лихвеният процент по договора е едномесечен SOFIBOR +3% надбавка. Обезпечение по заема са договорна ипотека на хангар, всички вземания на Групата, произтичащи от договори за наем, сключени с Луфтханза Техник София ООД в качеството му на наемател.
- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 01.11.2016 г. Погасяването на главницата е в лева и е съгласно договорен погасителен план с начална дата от 31.10.2018 г. Лихвеният процент по договора е едномесечен SOFIBOR +3% надбавка. Падежът на заема е 30.09.2028 г. Обезпечение по заема са вземания на Групата, произтичащи от договор за наем, сключен с наемател
- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 20.12.2013 г. Погасяването на главницата е в лева и е съгласно договорен погасителен план за целия срок на договора. Лихвеният процент по договора е тримесечен SOFIBOR + 6% надбавка. Обезпечение по заема е несамоходна сухотоварна баржа БРП 19003 (собственост на Групата) и дълготрайни материални активи, закупени със средства от кредита
- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на 21 юни 2013 г., с падеж на 22 май 2023 г. Лихвата по кредита е в размер на

тримесечен SOFIBOR плюс 3 пункта надбавка, но не по-малко от 6.5%. Заемът е обезпечен с ипотека на недвижими имоти, залог на дълготрайни материални активи по реда на Закона за особените залози

- Групата е страна по договор за инвестиционен кредит, сключен на 04 декември 2015 г., за закупуване на екструдерна инсталация за производство на ръкавно фолио за дребен амбалаж. Годишната лихва по инвестиционния кредит се формира от сбора на месечния SOFIBOR и надбавка от 4.8 %, но не по-малко от 5.5 % . Крайният срок за погасяване на кредита е 05.01.2019 г., съгласно погасителен план.

За обезпечаване на получените заеми Групата е заложила активи от групата на имоти, машини и съоръжения

Револвиращи кредити

Групата е страна по договор за банков кредит за предоставяне на оборотни средства със срок на погасяване 01.02.2021 г. Годишният лихвен процент в размер на 4,2 % е върху усвоената част от отпуснатите заеми. Заемът е обезпечен с Договор за особен залог на вземания на трета страна по договор за наем на „Хангар с олекотена конструкция (ХОК)“ и свързващ коридор, находящи се в гр. София, район Слатина, Летище София..

24.4.2. Краткосрочни банкови заеми

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Краткосрочни револвиращи и инвестиционни банкови кредити	73 662	83 144
	73 662	83 144

Инвестиционни кредити

Задължението на Групата към 31 декември 2017 г. включва следните задължения по инвестиционни банкови заеми:

- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на 16 март 2011 г., с падеж на 05 декември 2018 г. Лихвата по кредита е в размер на дванадесет месечен EURIBOR плюс 6% надбавка. Заемът е обезпечен с ипотека на недвижими имоти, залог на дълготрайни материални активи по реда на Закона за особените залози.
- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, с падеж на 30 юли 2018 г. Лихвата по кредита е определена като сбор от 3-месечен EURIBOR плюс надбавка от 4.5 %.. Заемът е обезпечен с ипотека на недвижими имоти: търговски и бизнес център, ведно с правото на строеж върху него, включващ търговски комплекс за автомобили, офиси и др.

Револвиращ кредит

- Групата е страна по договор за банков кредит, сключен на 05.10.2011 г. за сума в размер на 3 000 хил. лв. за 1 година, като срокът за погасяване е удължен до 29.09.2018 г. Заемът е обезпечен с недвижими имоти. Годишният лихвен процент по заема е в размер на 8.5%, формиран на база на едномесечен SOFIBOR плюс 4% надбавка, като лихвата не може да бъде по-ниска от 8.5% и по-висока от 10%.

- Групата е страна по договор за банков кредит за предоставяне на оборотни средства със срок на погасяване 31.08.2018 г. в размер на 750 хил. лв. и годишен лихвен процент в размер на 4,2 %. Заемът е обезпечен със залог на вземания по разплащателни сметки в банката-кредитор.
- Групата е страна по договор за банков кредит за предоставяне на оборотни средства със срок на погасяване 28.06.2018 г. в размер на 329 хил. лв. Договореният лихвен процент се формира като сума между базовия лихвен процент и надбавка за риск. Към датата на предоговаряне на кредита годишният лихвен процент възлиза на 4.2 %. Заемът е обезпечен със залог на стоки, чиято балансова стойност към 31.12.2017 г. възлиза на 330 хил. лв.
- Групата е страна по договор за банков кредит за предоставяне на оборотни средства със срок на погасяване 31.12.2018 г. Дължимата главница по посочения кредит е в размер на 6 275 хил. лв. и годишен лихвен процент в размер на 5.5 %. Заемът е обезпечен със залог на вземания по договори за обществени поръчки за осигуряване на самолетни билети.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 28 януари 2008 г. със срок на погасяване 25 септември 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на едномесечен SOFIBOR плюс 6% надбавка.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 21 юни 2013 г. със срок на погасяване 22 май 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на тримесечен SOFIBOR плюс 3% надбавка, но не по-малко от 6%.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 13 декември 2013 г. със срок на погасяване 31 март 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на едноседмичен SOFIBOR плюс 3% надбавка.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит със срок на погасяване 28 юли 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на ОЛП плюс надбавка 3.75 пункта, но не по-малко от 3,95% и обезпечение особен залог по ЗОЗ върху поземлен имот и сграда „Автокомплекс Тойота“
- Групата е страна по договор за кредитна линия със срок на погасяване 31 май 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на 3М Юрибор + дог.лихвена надбавка 3.10% - 4.5% и обезпечен с МПС-та, финансирани със заема.
- Групата е страна по договор за кредитна линия със срок на погасяване 28 септември 2018 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на ЗМСОФИБОР + 4%, но не по-малко от 4.15% и обезпечен с МПС-та, финансирани със заема
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит със срок на погасяване 1 август 2018 г. Лихвата е в размер на базов лихвен процент, който към момента на подписването на договора е 3.5% плюс надбавка 2.8 пункта

24.5. Други заеми

		Текущи			Нетекущи	
		2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.		2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Други заеми	24.5.2	24 053	29 329	24.5.1	18 937	3 520

24.5.1. Други дългосрочни заеми

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Дългосрочни заеми	17 662	2 245
Финансирания по оперативни програми	1 275	1 275
	18 937	3 520

Други дългосрочни заеми са получени от трети лица – търговски дружества при годишни лихвени равнища от 3% до 8% в зависимост от срочността на кредита. Получените заеми, в по – голямата си част са необезпечени. Плащанията по тях се извършват във валутата, в която са отпуснати.

Финансиранията се отнасят до придобити активи Станция за геофизични изследвания в нефтени и газови сондажи, Станция за сондажни геофизични изследвания в нефтени и газови сондажи по договор между “Проучване и добив на нефт и газ” АД и ГД „Европейски фондове за конкурентоспособност” - Управляващ орган на ОПК към Министерство на икономиката и енергетиката - правопреемник на ИАНМСП, относно договор за безвъзмездна финансова помощ № 2ТМГ-02-21/13.06.2011 г. по оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие, и други.

24.5.2. Други краткосрочни заеми

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Краткосрочните заеми	21 959	29 082
Финансирания по оперативни програми	2 094	247
	24 053	29 329

Краткосрочните заеми са получени при годишни лихвени равнища от 3% до 8% в зависимост от срочността на кредита. Заемите са класифицирани според крайния им срок за погасяване, който е през 2018 г. Справедливата стойност на получените заеми не е определяна по отделно, тъй като ръководството счита, че балансовата им стойност дава реална представа за тяхната справедлива стойност.

24.6. Деривативи, държани за търгуване

Към 31 декември 2017 г. деривативите, държани за търгуване в размер на 3 396 хил. лв., (2016 г.: 209 хил. лв.) са представени по справедлива стойност и включват сделки по покупка и продажба на валута, на ценни книжа, форуърдни договори и валутни суапове на открития пазар.

24.7. Депозити от банки

	Текущи	
	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Безсрочни депозити от местни банки		
-В български лева	632	325
-В чуждестранна валута	3 215	4 812
Безсрочни депозити от чуждестранни банки в чуждестранна валута	749	1 224
Срочни депозити от местни банки в български лева	409	325
Срочни депозити от чуждестранни банки в чуждестранна валута	2 043	1 673
	7 048	8 359

24.8. Задължения по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа

Към 31 декември 2017 г. Групата има сключени споразумения с клауза за обратно изкупуване на ценни книжа с български дружества на обща стойност 15 433 хил. лв. (2015 г.: 17 409 хил. лв.), в това число и натрупани задължения по лихви по тях. Падежът на тези споразумения е до края на 2018 г.

25. Задължения към осигурени лица

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Привлечени средства на доброволен пенсионен фонд	83 769	104 922
Привлечени средства на професионален пенсионен фонд	115 823	75 760
Привлечени средства на универсален пенсионен фонд	995 963	877 080
	1 195 555	1 057 762

Чистата стойност на активите на фондовете, управлявани от дъщерното дружество ПОАД ЦКБ-Сила към 31 декември 2017 г. е 1 195 555 хил. лв. Увеличението в размер на 137 793 хил. лв. спрямо задълженията към 31 декември 2016 г. основно се дължат на постъпления от положителен доход от инвестирането на средствата на осигурените лица, реализиран през 2017 г., постъпления от осигурителни вноски и намаление на изплатените суми по осигурителни договори.

Изменението в нетните активи в наличност за доходи е в резултат на:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
В началото на периода	1 057 762	940 121
Постъпили осигурителни вноски	130 369	123 855
Постъпили суми от пенсионни фондове, управлявани от други пенсионно осигурителни дружества	40 352	30 051
Средства на лица възобновили осигуряването си в УПФ по реда на чл. 124а от КСО	83	17
Възстановени суми от НОИ	1	17
Общо увеличение от осигурителни вноски	170 805	153 940
Доход от инвестиране средствата на фонда	45 204	51 047
Резултат от инвестиране на средствата на фонда	45 204	51 047
Изплатени пенсии	(119)	(128)
Еднократно изплатени суми на осигурени лица	(4 067)	(3 606)
Средства за изплащане на наследници на осигурени лица	(1 705)	(1 665)
Средства за превеждане в НОИ	(2 895)	(2 453)
Изплатени суми по осигурителни договори	(8 786)	(7 852)
Преведени суми на осигурени лица, преминали в други пенсионни фондове	(49 566)	(47 946)
Средства на лица променили осигуряването си по реда на чл.46 от КСО	(5 045)	(17 360)
Преведени данъци	(95)	(101)
Преведени суми на държавния бюджет	-	(24)
Прехвърлени средства в пенсионен резерв	(34)	(45)
Встъпителна такса	(10)	(12)
Такса за обслужване	(5)	(181)
Такса от доходността - 9%	(5 415)	(330)
Такса за обслужване (2017: 4.25% ; 2016: 4.5%)	-	(5 263)
Инвестиционна такса (2017: 0.85% ;2016: 0.9%)	(9 255)	(8 221)
Такса за изтегляне	(5)	(11)
В края на периода	1 195 555	1 057 762

Нетните активи в наличност за доходи са разпределени както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Индивидуални партии	1 194 409	1 056 650
Резерв за гарантиране на минимална доходност	1 146	1 112
Нетни активи в наличност за доходи	1 195 555	1 057 762

26. Търговски задължения

	Текущи		Нетекущи	
	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Търговски задължения	106 920	122 782	47 599	36 490

Нетната балансова стойност на търговските задължения се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

27. Задължения по застрахователни и презастрахователни договори

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Задължения по застраховане	10 252	9 037
Задължения по презастраховане	14 546	16 654
Разчети с Гаранционен фонд	617	28
	25 415	25 719

28. Възнаграждения на персонала

28.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала се състоят от текущи заплати и възнаграждения, разходи за социални осигуровки, неизползвани отпуски и провизии за пенсии, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Разходи за заплати	(102 198)	(99 264)
Разходи за социални осигуровки	(17 340)	(16 770)
Разходи за персонала	(119 538)	(116 034)

28.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Нетекущи:		
Провизии за пенсии	3 806	2 893
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	3 806	2 893
Текущи:		
Задължения към персонала	11 454	9 796
Задължения към осигурителни институции	2 984	2 667
Провизии за пенсии	907	1 404
Текущи пенсионни и други задължения към	15 345	13 867

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към служители на Групата, които следва да бъдат уредени през 2018 г.

При определяне на пенсионните задължения са използвани актюерски допускания. Ръководството на Групата е направило предположения след консултации с независими актюери, които са използвани при определянето на размера на задълженията за изплащане на дефинирани доходи за отчетните периоди и се считат за възможно най-добрата преценка на ръководството. Действителните резултати обаче могат да се различават от направените предположения.

Промените в провизиите за обезщетения при пенсиониране съгласно Кодекса на труда през годината са представени, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Задължения за изплащане на дефинирани доходи	4 297	3 437
Разходи за текущ трудов стаж	531	1 264
Разходи за лихви	121	91
Преоценки - актюерски загуби от промени в демографските предположения и във финансовите	89	8
Изплатени доходи	(325)	(503)
	4 713	4 297

29. Данъчни задължения

Данъчните задължения включват:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Корпоративен данък	1 971	5 926
Задължения за данък добавена стойност	1 046	3 663
Акциз за внасяне	219	278
Други данъци	3 676	2 625
	6 912	12 492

30. Други задължения

Другите задължения могат да бъдат обобщени, както следва:

		Краткосрочни		Дългосрочни	
		2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Други задължения	30.2	67 538	85 176	30.1	4 485
					1 856

30.1. Други дългосрочни задължения

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Финансиране за закупуване на нетекущи активи	1 541	1 817
Финансиране трансевропейски транспортни мрежи	19	19
Други	2 925	20
	4 485	1 856

Групата участва в Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на Българската икономика BG161P003-1.1.04 Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги“.

Програмата включва закупуване на:

- Трислойна линия за раздувно фолио и
- Поточна технологична линия от инсталация за ленти, станове и конфекция за тъкани изделия.

Към 31 декември 2017г. Групата е бенефициент по силата на Решение за отпускане на финансова помощ за действие от 10 юни 2009 г. за отпускане на финансова помощ от Общността за проекти от общ интерес „Проучвания във връзка с проект за разширяване на пристанищен терминал Леспорт като част от пристанище Варна по отношение на прилагането на европейските стандарти в България“ – 2008-BG-90300-S в областта на трансевропейските транспортни мрежи (INEA).

30.2. Други краткосрочни задължения

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Продадени самолетни билети	14 920	18 022
Получени аванси	15 490	10 588
Гаранции	2 362	2 179
Задължения по концесионни възнаграждения	-	36
Неустойки	1 672	1 284
Други	33 094	53 067
	67 528	85 176

Задълженията по продадени билети в размер на 14 920 хил. лв. (2016 г.: 18 022 хил. лв.) представляват извършени продажби на самолетни билети, за които към датата на консолидирания финансов отчет не е настъпил момента на фактическо предоставяне на услугата т.е. извършване на превоза.

31. Приходи от нефинансова дейност

Приходите от нефинансова дейност на Групата могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Приходи от извършени самолетни полети	229 362	245 910
Приходи от продажба на продукция	54 075	51 731
Приходи от услуги	56 205	67 754
Приходи от продажба на стоки	109 116	128 810
Други	55 929	49 710
	504 687	543 915

32. Разходи за нефинансова дейност

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Разходи за външни услуги	(186 065)	(202 056)
Разходи за материали	(97 659)	(96 208)
Отчетна стойност на продадените стоки	(101 264)	(119 527)
Разходи за персонала	(39 798)	(40 144)
Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи	(20 712)	(24 776)
Изменение на запасите от продукция и незавършено производство	472	1 081
Други разходи	(25 447)	(27 383)
	(470 473)	(509 013)

33. Загуба/печалба от продажба на нетекущи активи

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Приходи от продажба на нетекущи активи	3 100	41 885
Балансова стойност на продадени нетекущи активи	(9 136)	(34 688)
	(6 036)	7 197

34. Приходи от застраховане

		2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Приходи от застрахователни премии	34.1	195 732	181 024
Приходи от презастраховане		142 443	136 309
Приходи от регреси		10 226	9 937
Приходи от освободени застрахователни резерви		2 872	-
Други приходи от застраховане		746	3 996
		352 019	331 266

34.1. Приходи от застрахователни премии

	2017 '000 лв.	2017 %	2016 '000 лв.	2016 %
Каско	110 763	56.59%	104 621	57.79%
Отговорности МПС	47 961	24.50%	42 223	23.32%
Пожар и природни бедствия	14 794	7.56%	11 166	6.17%
Помощ при пътуване	4 388	2.24%	4 225	2.33%
Злополука	3 741	1.91%	3 701	2.04%
Каско на летателни апарати	1 366	0.70%	2 822	1.56%
Обща гражданска отговорност	2 609	1.33%	2 615	1.44%
Щети на имущество	31	0.02%	1 961	1.08%
Живот и рента	597	0.31%	1 724	0.95%
Допълнителна застраховка	2 133	1.09%	1 702	0.94%
Каско на плавателни съдове	1 178	0.60%	1 281	0.71%
ГО, свързана с летателни апарати	163	0.04%	995	0.55%
Товари по време на превоз	671	0.34%	804	0.44%
Разни финансови загуби	4 552	2.33%	474	0.26%
Кредити и лизинг	443	0.23%	368	0.21%
Застраховка заболяване	264	0.13%	266	0.16%
ГО, свързана с плавателни съдове	74	0.04%	57	0.04%
Застраховка на гаранции	4	0.00%	19	0.01%
	195 732	100.00%	181 024	100.00%

35. Разходи по застраховане

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Нетно изменение на заделени застрахователни резерви	(3 082)	(1 354)
Разходи по презастраховане	(150 220)	(131 939)
Изплатени застрахователни суми и обезщетения	35.1 (103 971)	(108 745)
Аквизационни разходи	(43 181)	(38 754)
Разходи за ликвидация на щети	(5 652)	(5 231)
Други застрахователни разходи	(12 369)	(13 532)
	(318 475)	(299 555)

35.1. Изплатени застрахователни суми и обезщетения

През 2017 г. и 2016 г. са изплатени следните обезщетения по групи застраховки:

	2017 изплатени обезщетения '000 лв.	2017 относителен дял %	2016 изплатени обезщетения '000 лв.	2016 относителен дял %
Каско	(68 022)	65.41%	(69 500)	63.91%
Отговорности МПС	(26 899)	25.87%	(30 118)	27.70%
Пожар и природни бедствия	(3 475)	3.34%	(2 900)	2.67%
Животозастраховане	(640)	0.62%	(1 579)	1.45%
Помощ при пътуване	(1 610)	1.55%	(1 438)	1.32%
Злополука	(2 143)	2.06%	(1 267)	1.17%
Щети на имущество	(10)	0.01%	(1 016)	0.93%
Допълнителна застраховка	(245)	0.24%	(299)	0.27%
Товари по време на превоз	(259)	0.25%	(182)	0.17%
Застраховка заболяване	(184)	0.18%	(145)	0.13%
Каско на плавателни съдове	(123)	0.12%	(129)	0.12%
Обща гражданска отговорност	(208)	0.20%	(77)	0.07%
Каско на летателни апарати	(153)	0.15%	(76)	0.07%
ГО свързана с плавателни съдове	-	-	(15)	0.01%
Кредити и лизинг	-	-	(4)	0.01%
	(103 971)	100.00%	(108 745)	100.00%

36. Приходи от лихви

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Приходи от лихви по видове източници:		
Предприятия	107 816	129 353
ДЦК	40 270	39 545
Банки	4 516	3 898
Граждани	45 394	32 725
Други	1 704	1 564
	199 700	207 085

37. Разходи за лихви

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Разходи за лихви по депозанти:		
Предприятия	(11 738)	(15 710)
Граждани	(18 247)	(29 891)
Банки	(7 543)	(6 645)
Други	(9 910)	(2 919)
	(47 438)	(55 165)

38. Печалба от операции с финансови инструменти

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Печалба от операции с ценни книжа и инвестиции	513 387	504 722
Приходи от дивиденди от финансови инструменти	14 251	2 929
Други	1 086	-
	528 724	507 651

39. Загуба от операции с финансови инструменти

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Загуба от операции с ценни книжа и инвестиции	(428 107)	(442 621)
Други	(13)	-
	(428 120)	(442 621)

40. Административни разходи

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Разходи за персонала	(79 740)	(75 890)
Разходи за външни услуги	(62 017)	(67 908)
Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи	(13 680)	(14 174)
Разходи за материали	(5 897)	(6 292)
Други	(78 070)	(79 455)
	(239 404)	(243 719)

41. Други финансови приходи, нетно

		2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Приходи от такси и комисионни, нетно	41.1,41.2	59 309	58 729
Нетен резултат от промяна на валутни курсове		(18 571)	13 125
Други финансови приходи/(разходи)		11 281	(6 005)
		52 019	65 849

41.1. Приходи от такси и комисионни

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Банкови преводи в страната и чужбина	25 531	24 146
Обслужване на сметки	15 115	14 717
Отпускане и погасяване на кредити	3 381	3 038
Обслужване на задбалансови ангажименти	1 030	1 548
Други приходи от такси и комисионни, различни от банкови	14 920	14 124
Други приходи	10 557	11 023
Общо приходи от такси и комисионни	70 534	68 596

41.2. Разходи от такси и комисионни

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Банкови преводи в страната и чужбина	(6 881)	(7 739)
Обслужване на сметки	(527)	(445)
Освобождаване на ценни пратки	(335)	(319)
Сделки с ценни книжа	(154)	(70)
Други разходи за такси и комисионни, различни от банкови	(2 249)	(180)
Други разходи	(1 079)	(1 114)
Общо разходи за такси и комисионни	(11 225)	(9 867)

42. Приходи/разходи от данъци върху дохода

Очакваните приходи/разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10 % (за 2016 г.: 10 %), и действително признатите данъчни разходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Печалба за периода преди данъци	90 015	68 894
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данък	(9 002)	(6 889)
Нетен ефект от корекции на счетоводния резултат за данъчни цели	3 306	394
Текущ разход за данък	(5 696)	(6 495)
Отсрочен данъчен приход/(разход)		
Начисление и обратно проявление на данъчни временни разлики	5 718	(3 831)
Приходи/(разходи) от данъци	22	(10 326)
Отсрочени данъчни разходи, признати в другия всеобхватен доход	(428)	(1 182)

Пояснение 13 предоставя информация за отсрочените данъчни активи и пасиви, включваща стойностите, признати в другия всеобхватен доход.

43. Доход на акция

43.1. Доход на акция

Основният доход на акция е изчислен като за числител е използвана величината – нетна печалба, подлежаща на разпределение между притежателите на обикновени акции.

Среднопретегленият брой обикновени акции, използван за изчисляването на основния доход на акция, както и нетната печалба, намалена с разхода за дивиденди, подлежаща на разпределение, са както следва

	31 декември 2017	31 декември 2016
Нетна печалба за Групата, подлежаща на разпределение в лева	58 060 000	34 488 000
Среднопретеглен брой акции	130 000 000	130 000 000
Основен доход на акция (лева за акция)	0.45	0.27

44. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Групата включват собствениците, асоциирани и съвместни предприятия и ключов управленски персонал. Ако не е изрично упоменато, транзакциите със свързани лица не са извършвани при специални условия. Разчетните суми обикновено се уреждат по банков път, в брой или чрез прихващане.

44.1. Сделки със собствениците

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Продажба на стоки и услуги, приходи от лихви и други приходи		
Приходи от лихви	752	2 296
Приходи от услуги	10	-
Покупки на услуги, разходи за лихви и други разходи		
Покупки на услуги	(193)	(300)
Разходи за лихви	(1)	(1)

44.2. Сделки с асоциирани, съвместни и други предприятия извън група

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Продажба на стоки и услуги, приходи от лихви и други приходи		
Продажба на продукция		
- асоциирани и съвместни предприятия	1 011	971
- други свързани лица под общ контрол	3	8

Продажба на стоки и услуги, приходи от лихви и други приходи	2017	2016
	‘000 лв.	‘000 лв.
Продажба на стоки		
- асоциирани и съвместни предприятия	375	352
- други свързани лица под общ контрол	950	1 300
Продажба на услуги		
- асоциирани и съвместни предприятия	7 329	5 482
- други свързани лица под общ контрол	152	2 141
Приходи от лихви		
- асоциирани и съвместни предприятия	480	58
- други свързани лица под общ контрол	1 545	145
Други приходи		
- асоциирани и съвместни предприятия	468	32
- други свързани лица под общ контрол	22	19
Покупки на услуги и разходи за лихви	2017	2016
	‘000 лв.	‘000 лв.
Покупки на услуги		
- асоциирани и съвместни предприятия	(14 513)	(16 003)
- други свързани лица под общ контрол	(6 631)	(5 521)
Разходи за лихви		
- асоциирани и съвместни предприятия	(7)	(10)
- други свързани лица под общ контрол	(47)	(78)

44.3. Сделки с ключов управленски персонал

Ключовият управленски персонал на Групата включва членовете на управителния съвет и надзорния съвет. Възнагражденията на ключовия управленски персонал включват следните разходи:

	2017	2016
	‘000 лв.	‘000 лв.
Краткосрочни възнаграждения:		
Заплати, включително бонуси	(270)	(320)
Общо краткосрочни възнаграждения	(270)	(320)

45. Разчети със свързани лица в края на годината

	2017	2016
	‘000 лв.	‘000 лв.
Дългосрочни вземания от:		
- асоциирани предприятия	2 295	2 317
- съвместни предприятия	3 302	40
- други свързани лица под общ контрол	-	3 334
Общо дългосрочни вземания от свързани лица	5 597	5 691

Краткосрочни вземания от:	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
- асоциирани предприятия	581	834
- съвместни предприятия	3 558	769
- други свързани лица под общ контрол	62 082	47 074
Общо краткосрочни вземания от свързани лица	66 221	48 677

Дългосрочни задължения към:	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
- собственици	-	22 081
- асоциирани предприятия	2 798	2 934
- съвместни предприятия	423	150
- други свързани лица под общ контрол	566	596
Общо дългосрочни задължения към свързани лица	3 787	25 761

Краткосрочни задължения към:	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
- асоциирани предприятия	12 626	13 914
- съвместни предприятия	278	3
- други свързани лица под общ контрол	15 196	9 153
Общо краткосрочни задължения към свързани лица	28 100	23 070

46. Условни активи, условни пасиви и поети ангажименти

Към 31 декември 2017 г. и 2016 г. Групата има сключени договори за отпускане на банкови кредити на клиенти, чието бъдещо усвояване зависи от това дали кредитополучателите отговарят на определени критерии, включително дали не е регистрирано просрочие по предишни траншове на кредитите, предоставяне на обезпечение с определено качество и ликвидност и други.

Общата сума на условните задължения по отношение на банковата дейност на Групата са както следва:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Банкови гаранции в български лева	38 096	41 058
Банкови гаранции в чуждестранна валута	24 170	15 765
Неотменими ангажименти	118 176	118 784
Други условни задължения	-	134
Общо условни задължения	180 442	175 741

Групата е страна по правен спор във връзка с издадени актове за установяване на публично държавно вземане за летищни такси. Групата обжалва издадените актове.

Групата е страна по издадени банкови гаранции от две търговски банки на стойност 400 хил. лв., 96 хил. евро, както и акредитив на стойност 999 хил. щ. долара. Банковите гаранции са издадени във връзка с обезпечаване на търговски задължения на Дружеството.

Съгласно договор за концесия на „Пристанищен терминал Лом“ – част от пристанище за обществен транспорт Лом, Групата следва да поддържа банкови гаранции в установения размер:

- банкова гаранция за изпълнение на Инвестиционна програма в размер на 81 хил. лв. издадена от Юробанк България АД със срок на валидност 31.10.2018 г.;

- банкова гаранция за добро изпълнение на задълженията по Концесионен договор, в размер на 449 хил. лв. издадена от Юробанк България АД със срок на валидност 31.10.2019 г.;

Съгласно договор за поемане на кредитни ангажименти с Уникредит Булбанк АД, Групата учредява първи по ред особен залог върху земеделска продукция, върху вземания, произтичащи от договори, поръчки и фактури за реализация на земеделска продукция, както и върху всички вземания по всички сметки на Групата в Банката.

На 25.01.2017 г. от Банка ДСК ЕАД са издадени банкови гаранции по концесионни договори за добив на нефт и газ в размер на 142 хил. лв. – представляващ стойността на цялото платено от Групата концесионно възнаграждение по концесионните договори за Находище Селановци и Находище Искър-запад за 2016 г. с ДДС.). Срокът на валидност на гаранциите е до 28.02.2018 г.

Групата има издадена гаранция от „Юробанк И Еф Джи България“ АД в размер на 2 600 хил. лв. в полза на Агенция Митници със срок на валидност до 5 април 2019 г.

47. Равнение на задълженията, произтичащи от финансова дейност

Промените в задълженията на Групата, произтичащи от финансова дейност, могат да бъдат класифицирани, както следва:

	Облигационни заеми ‘000 лв.	Банкови заеми ‘000 лв.	Други заеми ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
01 януари 2017 г.	189 630	84 039	3 520	277 189
Парични потоци:				
Плащания на главници	(11 103)	(36 232)	(58 478)	(105 813)
Постъпления	5 751	87 644	(1 588)	91 807
Плащания на лихви	(3 799)	(7 678)	(2 240)	(13 717)
Непарични промени:				
Кредитна линия	-	-	29 996	29 996
Прекласифициране на заеми	(6 063)	(7 441)	47 727	34 223
31 декември 2017 г.	174 416	120 332	18 937	313 685

48. Безналични сделки

През представените отчетни периоди Групата е осъществила следните сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти и които не са отразени в отчета за паричните потоци от финансова дейност:

- Групата е прихванала задължения за дивиденти по привилегировани и обикновени акции с вземания на свои акционери в размер на 7 390 хил. лв. през 2017 г. (2016 г.: 21 094 хил. лв.).

- Групата е продала летателен апарат на стойност 2 400 хил. лв. като възникналите вземания са уредени чрез прихващане на взаимни разчети, възникнали през 2016 г.
- Групата е придобила нетекущ актив – фирмен знак по договор в размер на 8 280 хил. лв., от които 7 853 хил. лв. не са отразени в отчета за паричните потоци.
- Групата е уредила задължения в размер на 8 692 хил. лв., представляващи главница по договор за финансова помощ чрез прехвърляне на задължението.
- Групата е прихванала задължения за придобиване на активи срещу търговски вземания в размер на 2 051 хил. лв.
- Групата има сключени тристранни споразумения за стоково финансиране на автомобили с Уникредит Лизинг АД и БМВ Фертрийбс ГМБХ. Покупката на автомобили от БМВ Фертрийбс ГМБХ се финансира от Уникредит Лизинг АД, чрез директно плащане към доставчика. От своя страна, Уникредит Лизинг АД задължава Дружеството за размера на финансираните покупки. През 2017 г. сумата на заемите, които са получени от Уникредит Лизинг АД и за които не са използвани пари или парични еквиваленти е в размер на 28 617 хил. лв. (2016 г.: 27 693 хил. лв.)

•

49. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Групата могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Финансови активи, държани до падеж:	15.3		
Облигации		36 469	30 188
Финансови активи на разположение за продажба:	15.4, 12.3		
Ценни книжа и дългови облигации		668 178	703 792
Финансови активи, държани за търгуване (отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата):	15.2, 12.2		
Недеривативни финансови активи		1 431 058	1 347 166
Деривативи		1 025	21
		1 432 083	1 347 187
Кредити и вземания:			
Търговски и други вземания	16, 19	202 899	210 359
Вземания по предоставени заеми	12.1, 15.1	2 908 795	2 834 291
Вземания от свързани лица	45	71 818	54 368
Пари и парични еквиваленти	20	2 210 020	1 772 399
		5 393 532	4 871 417
		7 530 262	6 952 584
Финансови пасиви	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност			
Задължения към депозанти	24.1	5 052 941	4 631 518
Заеми	24.3, 24.4, 24.5	423 958	392 557
Задължения за дивиденди	24.2	-	1 450
Депозити от банки	24.7	7 048	8 359
Задължения по цесии		35 554	22 797

Задължения по споразумения за обратно изкупуване		15 433	17 409
Задължения по финансов лизинг	8.1	9 305	5 615
Търговски и други задължения	26, 30	222 057	246 846
Задължения към свързани лица	45	31 887	48 831
		5 798 183	5 375 382
Деривативи, определени като хеджиращи инструменти на паричен поток (отчитани по справедлива стойност):			
Деривативи	24.6	3 396	209
		5 801 579	5 375 591

Вижте пояснение 4.18 за информацията относно счетоводната политика за всяка категория финансови инструменти. Методите, използвани за оценка на справедливите стойности са описани в пояснение 51. Описание на политиката и целите за управление на риска на Групата относно финансовите инструменти е представено в пояснение 50.

50. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Вследствие на използването на финансови инструменти Групата и в резултат на оперативната си и инвестиционна дейност, Групата е изложена на различни видове рискове – застрахователен риск, пазарен риск, риск от промени във валутния курс, лихвен риск, както и риск от промяната на конкретни цени. Управлението на риска на Групата се осъществява от управителния съвет на Групата. Приоритет на ръководството е да осигури краткосрочните и средносрочни парични потоци, като намали излагането си на риск. Дългосрочните финансови инвестиции се управляват, така че да имат дълготрайна възвращаемост.

Групата е изложена на различни видове рискове по отношение на финансовите инструменти. За повече информация относно финансовите активи и пасиви по категории на Групата вижте Пояснение 49. Най-значимите финансови рискове, на които е изложена Групата са изброени по-долу.

50.1. Застрахователен риск

Застрахователен риск е рискът от настъпване на застрахователни събития в резултат на притежавания портфейл от застрахователни договори, при което размерът на щетите и на дължимите обезщетения да надхвърлят размера на заделените застрахователни резерви.

Това зависи от честотата, с която възникват застрахователните събития, вида застрахователен портфейл, размера на застрахователните обезщетения. За смекчаване на този риск от голямо значение има разнообразието на застрахователния портфейл и теорията на вероятностите.

Основните рискове, на които Групата е изложена са:

- Риск, свързан с възвращаемост от направените инвестиции - риск от загуба, когато възвращаемостта на инвестициите се различава от очакваното.
- Риск, свързан с разходите – риск от загуба, когато разходите се различават от очакваното;

Групата се стреми да прави относително равномерно разпределение на застрахователните договори, както и да анализира различните видове

застрахователни рискове, като това намира отражение в общите условия. Посредством разнообразни методи за оценка и контрол Ръководител на отдел Вътрешен контрол извършва регулярно оценка на риска и наблюдава акумулацията на застрахователни суми по група клиенти и региони. Управлението на риска се осъществява от Дирекция Вътрешен контрол в сътрудничество с актюерите и ръководството на Групата.

Основните фактори, от които зависи положителния финансов резултат на Групата от застрахователна дейност са квотата на щетимост, квотата на разходите и дохода от инвестиции.

50.1.1. Презастрахователна стратегия

Групата презастрахова част от рисковете си с цел да контролира експозициите си към загуби и да защитава капиталовите си ресурси. Всички договори за факултативно презастраховане са предварително одобрени от страна на ръководството. Преди да се сключи презастрахователен договор Групата анализира кредитния рейтинг на съответните презастрахователи. Избират се презастрахователи с висок кредитен рейтинг. Групата анализира периодично текущото финансово състояние на презастрахователите, с които има сключени презастрахователни ангажименти.

Групата сключва презастрахователни ангажименти с различни презастрахователи с висок кредитен рейтинг, за да контролира излагането на загуби в резултат на едно застрахователно събитие.

50.1.2. Процес на уреждане на щети

Таблицата за щетимост и по-конкретно съответния процент на квотата на щетимост дава възможност да се получи по-точна представа за развитието на риска през отчетните периоди:

Видове застраховки	2017 бруто квота на щетимост	2017 нето квота на щетимост	2016 бруто квота на щетимост	2016 нето квота на щетимост
Злополука	68%	66%	3%	4%
в т.ч злополука на пътниците в общ. транспорт	79%	87%	2%	2%
Каско	42%	33%	54%	57%
Каско на летателни апарати	33%	285%	2%	-18%
Каско на плавателни съдове	-15%	-24%	20%	27%
Товари по време на превоз	11%	13%	45%	45%
Пожар и природни бедствия	38%	37%	41%	20%
Щети на имущество	27%	27%	55%	60%
Отговорности МПС в т.ч.	73%	93%	118%	124%
- ГО на автомобилиста	74%	92%	120%	127%
- ГО за чужбина - Зелена карта	58%	215%	95%	80%
- Гранична ГО	-366%	-12%	111%	29%
- Отговорност на превозвача при превоз на товари по шосе	66%	68%	-8%	-8%
ГО свързана с летателни апарати	18%	331%	2%	65%
ГО свързана с плавателни съдове	-109%	142%	277%	167%
Обща гражданска отговорност	37%	14%	-20%	-51%
Кредити и лизинг	-53%	-53%	1%	1%
Разни финансови загуби	-4%	-4%	-2%	-2%
Помощ при пътуване	19%	19%	51%	51%
Общо:	48%	41%	65%	60%

Сравнявайки годишните нето квоти – за 2017 г. и за 2016 г. се вижда, че има увеличение на щетимостта, дължащо се основно на „ГО на автомобилиста“.

Следващата таблица показва средния размер на платените щети по видове застраховки:

Видове застраховки	сума лв.	брой	средна щета 2017	средна щета 2016	средна щета 2015	средна щета 2014
Злополука	2 142 512	2 473	866	619	813	516
Каско	68 682 257	89 033	771	786	890	958
Каско на летателни апарати	152 676	7	21 811	19 033	26 013	184 805
Каско на плавателни съдове	122 613	15	8 174	9 877	10 367	6 173
Товари по време на превоз	259 401	36	7 206	3 135	7 332	2 602
Пожар и природни бедствия	3 475 163	2 197	1 582	1 564	1 362	1 509
Щети на имущество	9 840	10	984	14 520	20 745	18 840
Отговорности МПС	26 899 321	8 538	3 151	3 124	2 240	2 080
ГО свързана с летателни апарати	62 023	7	8 860	7 368	787	977
ГО свързана с плавателни съдове	-	-	-	324	2 175	-
Обща гражданска отговорност	207 732	32	6 492	1 972	11 223	41 920
Кредити и лизинг	-	-	-	3 665	4 308	10 956
Разни финансови загуби	-	-	-	-	11 388	6 212
Помощ при пътуване	1 609 876	2 995	538	610	722	725
Общо:	103 623 414	105 343	984	1 020	1 044	1 140

50.2. Валутен риск

Валутният риск представлява потенциалната възможност за реализиране на загуба за Групата в резултат на промени във валутните курсове.

Политика на Групата извън банковата дейност

По-голямата част от сделките на Групата се осъществяват в български лева. Чуждестранните транзакции на Групата, деноминирани в щатски долари, излагат Групата на валутен риск. Групата има дългосрочни търговски задължения и краткосрочни задължения по финансов лизинг в щатски долари, по-значителната част, от които са свързани със закупуването на самолети. Тези задължения се отчитат по амортизирана стойност. Групата има краткосрочни и дългосрочни заеми в щатски долари. Тези вземания са класифицирани като кредити и вземания.

Чуждестранните транзакции на Групата, деноминирани в евро, не излагат Групата на валутен риск, тъй като курсът на българският лев е фиксиран към еврото по силата на Закон за валутен борд.

За да намали валутния риск, Групата следи паричните потоци, които не са в български лева. Групата има отделни процедури за управление на риска за краткосрочните (до 6 месеца) и дългосрочните (над 6 месеца) парични потоци в чуждестранна валута.

Политика на Групата по отношение на банковата дейност

В Република България курсът на българския лев към еврото е фиксиран със Закон за валутен борд. Дългата позиция на Банката-майка в евро не носи риск за Групата.

Валутни позиции в други валути включват основно активи и пасиви деноминирани в македонски денари и в руски рубли.

Валутната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност към 31 декември 2017 г. е следната:

	Лева	Евро	Щатски долар	Други	Общо
ФИНАНСОВИ АКТИВИ					
Предоставени ресурси и аванси на банки	8 157	43 098	173 686	67 061	292 002
Вземания по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа	164 378	32 532	-	-	196 910
Финансови активи държани за търгуване	68 106	13 158	1	1 056	82 321
Предоставени кредити и аванси на клиенти, нетно	1 420 920	783 138	7 274	193 169	2 404 501
Финансови активи за продажба	170 979	415 124	3 215	6 456	595 774
Финансови активи до падеж	-	-	-	34 010	34 010
ОБЩО АКТИВИ	1 832 540	1 287 050	184 176	301 752	3 605 518
ФИНАНСОВИ ПАСИВИ					
Депозити от банки	757	4 988	1 035	228	7 008
Кредити от банки	-	-	-	4 539	4 539
Задължения към други депозанти	3 379 344	1 264 852	225 199	243 738	5 113 133
Други привлечени средства	-	-	-	778	778
Емитирани облигации	-	70 235	-	-	70 235
Провизии за задължения	-	-	-	49	49
ОБЩО ПАСИВИ	3 380 101	1 340 075	226 234	249 332	5 195 742
НЕТНА ПОЗИЦИЯ	(1 547 561)	(53 025)	(42 058)	52 420	(1 590 224)

Валутната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност към 31 декември 2016 г. е следната:

	Лева	Евро	Щатски Долар	Други	Общо
ФИНАНСОВИ АКТИВИ					
Предоставени ресурси и аванси на банки	17 013	33 896	151 320	54 127	256 356
Вземания по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа	149 637	49 621	-	-	199 258
Финансови активи държани за търгуване	100 352	15 164	43	14	115 573
Предоставени кредити и аванси на клиенти, нетно	1 244 255	899 103	12 451	177 160	2 332 969
Финансови активи за продажба	150 855	506 401	6 933	762	664 951
Финансови активи до падеж	-	-	-	30 188	30 188
ОБЩО АКТИВИ	1 662 112	1 504 185	170 747	262 251	3 599 295
ФИНАНСОВИ ПАСИВИ					
Депозити от банки	485	2 607	4 371	912	8 375

Кредити от банки	-	-	-	246	246
Задължения към други депозанти	3 014 378	1 221 840	229 334	224 235	4 689 787
Други привлечени средства	39	-	-	778	817
Емитирани облигации	-	70 126	-	-	70 126
Провизии за задължения	2	831	180	192	1 205
ОБЩО ПАСИВИ	3 014 904	1 295 404	233 885	226 363	4 770 556
НЕТНА ПОЗИЦИЯ	(1 352 792)	208 781	(63 138)	35 888	(1 171 261)

50.3. Лихвен риск

Политика на Групата извън банковата дейност

Политиката на Групата е насочена към минимизиране на лихвения риск при дългосрочно финансиране. Затова дългосрочните заеми са обикновено с фиксирани лихвени проценти. Към 31 декември 2017 г. Групата е изложена на риск от промяна на пазарните лихвени проценти по банковите си заеми, които са с променлив лихвен процент. Всички други финансови активи и пасиви на Групата са с фиксирани лихвени проценти. Всички инвестициите в облигации на Групата, се изплащат на базата на фиксирани лихвени проценти.

Представените по-долу таблици показват чувствителността на годишния нетен финансов резултат след данъци и на собствения капитал към вероятна промяна на лихвените проценти по заемите с плаващ лихвен процент, базиран на 1-седмичен SOFIBOR, в размер на +/- 2.73% (2016 г.: 2.81%), 1-месечен SOFIBOR, в размер на +/- 2.77% (2016 г.: 3.82%), 3-месечен SOFIBOR, в размер на +/- 2.52% (2016 г.: 4.24%) и по заемите с плаващ лихвен процент, базиран на 1-месечен EURIBOR, в размер на +/- 0.10% (2016 г.: 4.95%), 12-месечен EURIBOR, в размер на +/- 3.19% (2016 г.: 3.43%). Тези промени се определят като вероятни въз основа на наблюдения на настоящите пазарните условия. Изчисленията се базират на промяната на средния пазарен лихвен процент и на финансовите инструменти, държани от Групата към края на отчетния период, които са чувствителни спрямо промени на лихвения процент. Всички други параметри са приети за константни.

31 декември 2017 г.

	Нетен финансов резултат		Собствен капитал	
	увеличение на лихвения процент	намаление на лихвения процент	увеличение на лихвения процент	намаление на лихвения процент
1W SOFIBOR	(2)	2	(2)	2
1M SOFIBOR	(24)	24	(24)	24
3M SOFIBOR	(14)	14	(14)	14
1M EURIBOR	-	-	-	-
12M EURIBOR	(4)	4	(4)	4

31 декември 2016 г.

	Нетен финансов резултат		Собствен капитал	
	увеличение на лихвения процент	намаление на лихвения процент	увеличение на лихвения процент	намаление на лихвения процент
1M SOFIBOR	(4)	4	(4)	4
3M SOFIBOR	(5)	5	(5)	5
1M EURIBOR	(32)	32	(32)	32

12M EURIBOR (1) 1 (1) 1

Политика на Групата по отношение на банковата дейност

Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища. Управлението на лихвения риск в Групата се стреми да минимизира риска от намаляване на нетния лихвен доход в резултат от промени в лихвените нива.

За измерване и оценка на лихвения риск Групата използва метода на GAP-анализа (анализа на несъответствието/ дисбаланса). Чрез него се идентифицира чувствителността на очакваните приходи и разходи спрямо развитието на лихвения процент.

Методът на GAP-анализа има за цел да определи позицията на Групата, общо и по отделни видове финансови активи и пасиви, по отношение на очаквани изменения на лихвените проценти и влиянието на това изменение върху нетния лихвен доход. Той подпомага управлението на активите и пасивите и е инструмент за осигуряване на достатъчна и стабилна лихвена рентабилност.

Дисбалансът на Групата между лихвените активи и лихвените пасиви към 31 декември 2017 е отрицателен и е в размер на 1 738 743 хил. лв. GAP коефициентът, като израз на този дисбаланс, съпоставен с общите доходоносни активи на Групата (лихвените активи и капиталовите инструменти) е минус 48%.

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 година до 5 години	Над 5 години	Общо
ЛИХВЕНИ АКТИВИ						
Предоставени ресурси и аванси на банки	284 944	-	3 129	3 929	-	292 002
Вземания по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа	66 376	45 364	85 170	-	-	196 910
Финансови активи държани за търгуване	-	-	-	13 260	343	13 603
Предоставени кредити и аванси на клиенти, нетно	92 489	78 457	329 525	1 263 284	640 746	2 404 501
Финансови активи на разположение за продажба	15 697	8 810	21 295	213 137	256 985	515 924
Финансови активи държани до падеж	19 341	4 626	10 043	-	-	34 010
ОБЩО ЛИХВЕНИ АКТИВИ	478 847	137 257	449 162	1 493 610	898 074	3 456 950
ЛИХВЕНИ ПАСИВИ						
Депозити от банки	7 008	-	-	-	-	7 008
Кредити от банки	4 361	-	6	172	-	4 539
Задължения към други депозанти	2 495 935	382 916	1 151 563	1 080 106	2 613	5 113 133
Други привлечени средства	-	-	-	778	-	778
Емитирани облигации	-	-	-	-	70 235	70 235
ОБЩО ЛИХВЕНИ ПАСИВИ	2 507 304	382 916	1 151 569	1 081 056	72 848	5 195 693
ДИСБАЛАНС МЕЖДУ ЛИХВЕНИТЕ АКТИВИ И ПАСИВИ, НЕТНО	(2 028 457)	(245 659)	(702 407)	412 554	825 226	(1 738 743)

Поддържането на отрицателен дисбаланс излага Групата на риск от намаление на нетния лихвен доход при покачване на лихвените проценти. Влиянието на дисбаланса, отчетен към 31 декември 2017, върху нетния лихвен доход, при прогноза за 2% покачване на лихвените нива в хоризонт от 1 година е спадане на нетния лихвен доход с 2 585 хил. лв. (2016: 2 099 хил. лв.)

Дисбалансът на Групата между лихвените активи и лихвените пасиви към 31 декември 2016 г. е отрицателен и е в размер на 1 353 477 хил. лв. GAP коефициентът, като израз на този дисбаланс, съпоставен с общите доходоносни активи на Групата (лихвените активи и капиталовите инструменти) е минус 37.42%.

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 година до 5 години	Над 5 години	Общо
ЛИХВЕНИ АКТИВИ						
Предоставени ресурси и аванси на банки	256 356	-	-	-	-	256 356
Вземания по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа	73 275	41 626	84 357	-	-	199 258
Финансови активи държани за търгуване	1 719	-	1 954	12 266	-	15 939
Предоставени кредити и аванси на клиенти, нетно	111 294	132 755	313 798	1 124 173	650 949	2 332 969
Финансови активи на разположение за продажба	762	5 815	84 381	76 399	413 806	581 163
Финансови активи държани до падеж	14 553	5 699	9 936	-	-	30 188
ОБЩО ЛИХВЕНИ АКТИВИ	457 959	185 895	494 426	1 212 838	1 064 755	3 415 873
ЛИХВЕНИ ПАСИВИ						
Депозити от банки	8 375	-	-	-	-	8 375
Кредити от банки	8	-	20	218	-	246
Задължения към други депозанти	2 054 276	410 658	1 147 977	1 075 417	1 459	4 689 787
Други привлечени средства	4	21	14	778	-	817
Емитирани облигации	-	-	-	-	70 126	70 126
ОБЩО ЛИХВЕНИ ПАСИВИ	2 062 663	410 679	1 148 011	1 076 413	71 585	4 769 351
ДИСБАЛАНС МЕЖДУ ЛИХВЕНИТЕ АКТИВИ И ПАСИВИ, НЕТНО	(1 604 703)	(224 784)	(653 585)	136 425	993 170	(1 353 478)

50.4. Кредитен риск

Политика на Групата извън банковата дейност

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си към Групата. Групата е изложена на този риск във връзка с различни финансови инструменти като например при предоставянето на заеми, възникване на вземания от клиенти, депозирание на средства и други. Излагането на Групата на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати в края на отчетния период, както е посочено по-долу:

	2017 ‘000 лв.	2016 ‘000 лв.
Групи финансови активи – балансови стойности:		
Дългосрочни финансови активи	2 611 863	2 457 684
Дългосрочни вземания от свързани лица	5 597	5 691

Краткосрочни финансови активи	2 433 662	2 457 774
Краткосрочни вземания от свързани лица	66 221	48 677
Пари и парични еквиваленти	2 210 020	1 772 399
Търговски и други вземания	202 899	210 359
Балансова стойност	7 530 262	6 952 584

Групата редовно следи за изпълнението на задълженията на свои клиенти и други контрагенти установени индивидуално или на групи и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Политика на Групата е да извършва трансакции само с контрагенти с добър кредитен рейтинг. Ръководството на Групата счита, че всички гореспоменати финансови активи, които не са били обезценявани или са с настъпил падеж през представените отчетни периоди, са финансови активи с висока кредитна оценка.

По отношение на търговските и други вземания Групата не е изложена на значителен кредитен риск към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти, които имат сходни характеристики. Търговските вземания се състоят от голям брой клиенти в различни индустрии и географски области. На базата на исторически показатели ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра.

Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти и средства на паричния пазар се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация и висока външна оценка на кредитния рейтинг.

Балансовите стойности описани по-горе представляват максимално възможното излагане на кредитен риск на Групата по отношение на тези финансови инструменти.

Политика на Групата по отношение на банковата дейност

Кредитният риск представлява вероятност от загуба, породена от невъзможност на контрагента да изпълни в срок или изобщо да не изпълни задълженията си.

Групата управлява кредитния риск, присъщ както за банковия, така и за търговския портфейл.

За отделните бизнес сегменти Групата прилага индивидуални кредитни политики.

За ограничаване на кредитния риск в Групата действа система от лимити по класове експозиции, бизнес сектори, географски райони, клиентски профил и групи кредити, носители на общ риск. Лимитите определят рисковия апетит и рисковия толеранс към кредитен риск и плановата алокацията на капитала, необходим за неговото покритие.

За редуциране на кредитния риск се приемат подходящи по вид и стойност обезпечения и гаранции, съобразно Вътрешните правила, прилагания подход за изчисляване на капиталовите изисквания и действащото банковото законодателство.

Паричните средства и паричните салда в Централните банки в размер на 1 840 004 хил. лв. не носят кредитен риск за Групата, поради тяхното естество и възможността на Групата да разполага с тях.

Предоставените ресурси и аванси на банки с отчетна стойност 295 720 хил. лв. представляват преди всичко депозити в първокласни международни и български финансови институции с падеж до 7 дни. Тези финансови активи носят кредитен риск, чиято максимална изложеност според политиката на Групата в процентно изражение може да бъде 20%, 50% и 100%, като процентното изражение се определя в зависимост от качествената характеристика на финансовата институция. Към 31 декември 2017 абсолютната сума на този вид риск е в размер на 65 133 хил. лв. Към

31 декември 2017 формираните от Групата провизии за покриване на загуби от обезценка на предоставени ресурси и аванси на банки са в размер на 3 718 хил. лв.

Вземанията по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа в размер от 196 910 хил. лв. носят кредитен риск за Групата в зависимост от предоставеното обезпечение. Една част от вземанията в размер на 54 933 хил. лв. са обезпечени с държавни ценни книжа, емитирани от Република България. Останалата част от вземанията, които са обезпечени с корпоративни ценни книжа носят съответно: в размер на 136 766 хил. лв. - 100% риск и 5 211 хил.лв. - 150% риск.

Финансовите активи държани за търгуване в размер на 82 321 хил. лв. носят основно пазарен риск за Групата, който е разгледан в оповестяванията, свързани с пазарния риск.

Капиталовите ценни книжа на разположение за продажба с отчетна стойност 80,610 хил. лв. представляват акции във финансови и нефинансови предприятия и дялове в договорни фондове, които носят кредитен риск, чиято максимална изложеност в процентно отношение е сто процента.

Дългови ценни книжа, на разположение за продажба и емитирани от Република България, в размер на 301 504 хил. лв. не носят кредитен риск за Групата поради гарантирането им от Българската държава. Дългови ценни книжа, на разположение за продажба и емитирани от други европейски държави в размер на 170 807 хил. лв., носят кредитен риск за Групата в зависимост от държавата емитент.

Дълговите ценни книжа, на разположение за продажба, и емитирани от местни и чуждестранни търговски дружества в размер на 44 683 хил. лв., носят кредитен риск за Групата, чиято максимална изложеност в процентно отношение е 100% или 44 683 хил. лв. в абсолютна сума. Към 31 декември 2017 формираните от Групата провизии за покриване на загуби от обезценка на дългови ценни книжа на разположение за продажба са в размер на 1 830 хил.лв.

Дълговите ценни книжа до падеж и емитирани от Народната банка на Република Македония в размер на 17 796 хил. лв. и емитирани от Република Македония в размер на 16 214 хил. лв. излагат групата на кредитен риск на съответната държава емитент.

Предоставените кредити и аванси на клиенти с отчетна стойност в размер на 2,523,849 хил. лв. носят кредитен риск за Групата. За определянето на размера на изложеност на Групата към този риск, се извършва анализ на индивидуалния риск за Групата, произтичащ от всяка конкретно определена експозиция, като Групата прилага критериите за оценка и класификация на рисковите експозиции, заложили в банковото законодателство на Република България, Република Македония, Руската Федерация и МСФО. Съобразно тези критерии и извършения анализ максималната изложеност на Групата за кредитен риск е в размер на 1 909 475 хил. лв. С цел минимизирането на кредитния риск в процеса на кредитиране се прилагат детайлизирани процедури относно анализа на икономическата целесъобразност на всеки един проект, видовете обезпечения приемливи за Групата, контрола върху използването на отпуснатите средства и администрирането, свързано с тази дейност. Групата поддържа отношение на обща капиталова адекватност над нормативните изисквания, основно като мярка срещу риска от концентрации.

Приемането и контролът върху лимитите за кредитен риск ограничават концентрациите на рисковите експозиции по географски райони, отрасли, бизнес сегменти и групи кредити, носители на общ риск. Групата е възприела методология за изчисляване на провизиите за обезценка на кредити и аванси на клиенти съобразно МСФО. Към 31 декември 2017 размерът на формираните от Групата провизии за покриване на загуби от обезценка на кредити и аванси е в размер на 119 348 хил. лв.

Качество на кредитния портфейл

Класификационни групи към 31 декември 2017:

Дълг Група	По предоставени кредити			Неусвоен ангажимент Размер	По предоставени гаранции		
	Размер	дял в %	Провизии		Размер	дял в %	Провизии
Обслужвани	2 296 807	91%	19 785	95 837	62 239	99.92%	43
Необслужвани	227 042	9%	99 563	358	50	0.08%	-
Общо	2 523 849	100%	119 348	96 195	62 289	100%	43

Класификационни групи към 31 декември 2016 г.:

Дълг Група	По предоставени кредити			Неусвоен ангажимент Размер	По предоставени гаранции		
	Размер	дял в %	Провизии		Размер	дял в %	Провизии
Обслужвани	2 202 896	90.83%	13 849	97 289	64 773	99.91%	47
Необслужвани	222 504	9.17%	78 582	403	61	0.09%	-
Общо	2 425 400	100%	92 431	97 692	64 834	100	47

Предоставените от Групата кредити могат да се обобщят в следната таблица:

Наименование на групите	31.12.2017		31.12.2016	
	Кредити предоставени на нефинансови клиенти	Кредити предоставени на банки и вземания по споразумения с клауза за обратно изкупуване	Кредити предоставени на нефинансови клиенти	Кредити предоставени на банки и вземания по споразумения с клауза за обратно изкупуване
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
Непросрочени и необезценени на индивидуална основа	2 052 498	196 910	1 942 272	199 258
Просрочени, но необезценени на индивидуална основа	95 256	-	133 981	-
Обезценени на индивидуална основа	376 095	-	349 147	-
Общо	2 523 849	196 910	2 425 400	199 258
Заделени провизии	(119 348)	-	(92,431)	-
Нетни кредити	2 404 501	196 910	2 332 969	199 258

Към 31 декември 2017 г. и 2016 г. преобладаващата част от кредитите представени като просрочени, но необезценени, представляват кредити, по които са допуснати просрочия в рамките до 30 дни. Групата счита, че подобни инцидентни просрочия не са индикация за обезценка на тези кредити.

Кредити и аванси, които не са нито просрочени, нито обезценени, са представени в следната таблица:

2017	2016
'000 лв.	'000 лв.

Кредитни карти и овърдрафти	20 007	19 959
Потребителски кредити	365 469	272 720
Ипотечни кредити	247 403	146 402
Корпоративни клиенти	1 419 619	1 503 192
Общо	2 052 498	1 942 273

Стойността на кредитите, които са просрочени, но не са обезценени е представена в таблицата по-долу. Тези кредити не са обезценени поради това, че са допуснали инцидентни просрочия до 30 дни, което не води до необходимостта от тяхното обезценяване.

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Кредитни карти и овърдрафти	10 792	11 839
Потребителски кредити	34 623	31 583
Ипотечни кредити	14 601	15 143
Корпоративни клиенти	35 240	75 416
Общо	95 256	133 981

Отчетната стойност на кредитите, за които има начислена провизия на индивидуална основа към 31 декември 2017 и 2016 е 376 059 хил. лв. и 349 147 хил. лв. Тези суми не включват паричните потоци от усвояване на обезпечение по тези кредити.

31 декември 2017 г.

	Отчетна стойност преди обезценка '000 лв.	Обезценка '000 лв.	Балансова стойност след обезценка '000 лв.
Потребителски кредити	76 282	11 057	65 225
Ипотечни кредити	78 659	210	78 449
Корпоративни клиенти	221 154	78 399	142 755
Общо	376 095	89 666	286 429

31 декември 2016 г.

	Отчетна стойност преди обезценка '000 лв.	Обезценка '000 лв.	Балансова стойност след обезценка '000 лв.
Потребителски кредити	43 286	10 109	33 177
Ипотечни кредити	39 379	105	39 274
Корпоративни клиенти	266 482	58 859	207 623
Общо	349 147	69 073	280 074

Общият размер на нетната експозиция за 2017 и 2016 на 5-те най-големи експозиции е съответно 296 143 хил. лв. и 318 549 хил. лв. и представлява съответно 12.31% и 13.65% от кредитите и авансите на клиенти на Групата.

Бизнес-сегмент, класификационна група и просрочия към 31 декември 2017 г.:

Сегмент	Размер Група	Брой сделки	Дълг	в т. ч просрочия по			Провизии	Неусвоен ангажимент
				главница	лихва	Съдебни вземания		

Дребно	обслужвани	116 688	807 357	900	275	-	2 753	53 896
	необслужвани	5 164	40 467	2 765	1 778	17 705	19 433	251
Общо		121 852	847 824	3 665	2 053	17 705	22 186	54 147
Корпоративно	обслужвани	1 990	1 476 355	533	153	-	17 031	41 344
	необслужвани	228	186 579	28 692	7 374	60 319	80 131	107
Общо		2 218	1 662 934	29 225	7 527	60 319	97 162	41 451
Бюджет	обслужвани	6	13 091	-	-	-	-	-
	необслужвани	-	-	-	-	-	-	-
Общо		6	13 091	-	-	-	-	-
Общо портфейл		124 076	2 523 849	32 889	9 580	78 024	119 348	95 598

Бизнес-сегмент, класификационна група и просрочия към 31 декември 2016 г.:

Сегмент	Размер Група	Брой сделки	Дълг	в т. ч просрочия по			Провизии	Неусвоен ангажимент
				главница	лихва	Съдебни вземания		
Дребно	обслужвани	97 321	594 977	1 064	321	-	2 428	50 946
	необслужвани	5 408	41 493	2 761	2 089	16 124	17 661	296
Общо		102 729	636 470	3 825	2 410	16 124	20 089	51 242
Корпоративно	обслужвани	1 387	1 594 993	6 044	3 044	-	11 421	45 764
	необслужвани	227	181 011	44 068	10 405	55 782	60 921	107
Общо		1 614	1 776 004	50 112	13 449	55 782	72 342	45 871
Бюджет	обслужвани	7	12 926	-	-	-	-	557
	необслужвани	-	-	-	-	-	-	-
Общо		7	12 926	-	-	-	-	557
Общо портфейл		104 350	2 425 400	53 937	15 859	71 906	92 431	97 670

Кредитни експозиции с мерки по въздържане

Като експозиции с мерки за преструктуриране Групата приема кредитни експозиции, по които са изменени първоначалните условия на договора, предизвикани от влошаване на финансовото състояние на длъжника, водещо до невъзможност да се изплати в срок пълния размер на дълга и които отстъпки банката не би дала при други обстоятелства.

Измененията в първоначалните условия на договора във връзка с прилагане на мерките по въздържане могат да включват:

- Намаление/отписване/ на дълга или част от него;
- Замяна на част от дълга срещу собственост;
- Рефинансиране на експозиции, които длъжникът не е в състояние да изпълни при текущите условия на договора;
- Когато условията на договора включват по-благоприятни срокове за изплащане на задълженията в сравнение със сроковете, които Банката би предложила на клиенти с подобен рисков профил;
- Намаление на лихвения процент по договора, с изключение на промяна в договорения лихвен процент, породена от промените в пазарните лихвени нива.

Информацията относно експозициите с мерки по въздържане е както следва:

2017 г.

Корпоративни
клиенти
'000 лв.

Физически
лица
'000 лв.

Стойност преди обезценка	276 808	1 605
Обезценка	(44 152)	(454)
Стойност след обезценка	232 656	1 151
2016 г.	Корпоративни клиенти '000 лв.	Физически лица '000 лв.
Стойност преди обезценка	150 991	1 423
Обезценка	(26 353)	(659)
Стойност след обезценка	124 638	764

Към 31 декември 2017 експозиции към корпоративни клиенти със стойност преди обезценка в размер 150 068 хил. лв. представляват обслужвани експозиции, по които не са допуснати просрочия.

Обезпечения по предоставени кредити

Жилищни ипотечни кредити на физически лица

Таблицата по-долу представя балансовата стойност на предоставените жилищни ипотечни кредити на физически лица според коефициент на обезпеченост (loan-to-value). Коефициентът се изчислява като съотношение на брутната стойност на кредитната експозиция към стойността на обезпечението. Стойността на обезпечението по жилищните ипотечни кредити се определя при отпускане на кредита и се обновява при настъпили съществени промени в цените на жилищния пазар.

Коефициент на обезпеченост (loan-to-value)	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
По-малко от 50%	63 656	49 867
От 50% до 75%	117 368	84 918
От 75% до 90%	92 568	52 471
От 90% до 100%	8 041	7 102
Над 100%	3 620	2 284
Общо	<u>285 253</u>	<u>196 642</u>

Предоставени кредити на юридически лица

По отношение на кредитите предоставени на юридически лица Групата определя като най-подходящ показател за рискова изложеност кредитоспособността на всеки отделен клиент. За това и Групата е възприела подход за индивидуална кредитна оценка и тестване за обезценка на кредити предоставени на предприятия. За да гарантира допълнителна сигурност, освен регулярното наблюдаване на финансовото състояние на предприятията кредитополучатели,

Групата изисква да бъдат учредени и обезпечения по кредитните експозиции. Групата приема за обезпечения по кредити на юридически лица ипотеки на недвижими имоти, залог на търговско предприятие, особен залог на материални активи, както и други гаранции и права на собственост.

Групата периодично анализира и обновява стойността на обезпеченията взимайки предвид настъпили съществени промени на пазарната среда, нормативната уредба или други настъпили обстоятелства. При наличие на понижение в стойността на обезпечението, в резултат на което Групата счита, че то не е достатъчно, Групата изисква от длъжника да бъдат учредени допълнителни обезпечения като поставя определен срок, в който допълването да бъде изпълнено.

50.5. Анализ на ликвидния риск

Ликвидният риск представлява рискът Групата да не може да погаси своите задължения. Групата посреща нуждите си от ликвидни средства като внимателно следи плащанията по погасителните планове на дългосрочните финансови задължения както и входящите и изходящи парични потоци, възникващи в хода на оперативната дейност. Нуждите от ликвидни средства се следят за различни времеви периоди - ежедневно и ежеседмично както и на базата на 30-дневни прогнози. Нуждите от ликвидни средства в дългосрочен план - за периоди от 180 и 360 дни се определят месечно. Нуждите от парични средства се сравняват със заемите на разположение, за да бъдат установени излишъци или дефицити. Този анализ определя дали заемите на разположение ще са достатъчни, за да покрият нуждите на Групата за периода.

Групата държи парични наличности, за да посреща ликвидните си нужди за периоди до 30 дни. Средства за дългосрочните ликвидни нужди се осигуряват чрез заеми в съответния размер и продажба на дългосрочни финансови активи.

Към 31 декември 2017 г. падежите на договорните задължения на Групата (съдържащи лихвени плащания, където е приложимо) са обобщени както следва:

	Краткосрочни	Дългосрочни	
	До 12 месеца	От 2 до 5 години	Над 5 години
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Банкови и други заеми	110 273	313 685	-
Задължения към свързани лица	28 100	3 787	-
Задължения по финансов лизинг	6 454	3 303	-
Задължения по цесии	17 536	18 018	-
Задължения за обратно изкупуване	15 433	-	-
Търговски и други задължения	174 458	47 599	-
Общо	352 254	386 392	-

Към 31 декември 2016 г. падежите на договорните задължения на Групата (съдържащи лихвени плащания, където е приложимо) са обобщени както следва:

	Краткосрочни	Дългосрочни	
	До 12 месеца	От 2 до 5 години	Над 5 години
	‘000 лв.	‘000 лв.	‘000 лв.
Задължения за дивиденди	1 450	-	-
Банкови и други заеми	119 228	277 189	-
Задължения към свързани лица	16 812	25 761	-
Задължения по финансов лизинг	2 005	4 055	-
Задължения по цесии	18 591	4 206	-
Задължения за обратно изкупуване	17 409	-	-
Търговски и други задължения	210 356	36 490	-
Общо	385 851	347 701	-

Стойностите оповестени в този анализ на падежите на задълженията представляват недисконтираните парични потоци по договорите които могат да се различават от

балансовите стойности на задълженията към отчетната дата. Годишните лихвени плащания са в размер на 7 451 хил. лв. (2016 г.: 11 047 хил. лв.).

Политика на Групата по отношение на банковата дейност

Групата следва задълженията и ограниченията, произтичащи от нормативните актове на банковото законодателство в съответните държави, свързани с управлението и надзора върху ликвидността на банките. Групата е обособила специализирани колективни органи за управление на ликвидността, които провеждат възприетата от ръководството на Групата политика по управление на ликвидния риск.

Количествен измерител на ликвидния риск, съобразно регулациите на банковото законодателство е коефициента на ликвидни активи, изразяващ отношението на ликвидните активи към привлечените средства на Групата.

Групата традиционно поддържа значителен обем високоликвидни активи – парични средства в каса и в Централните банки, които й гарантират безпроблемно посрещане на ликвидни нужди. Техният дял към 31 декември 2017 е приблизително 32.53% от общите активи на Групата. Като допълнителен инструмент за осигуряване на висока ликвидност, Групата използва предоставените ресурси и аванси на финансови институции. В основата си това са депозити в първокласни международни и български финансови институции с падеж до 7 дни. Към 31 декември 2017 те заемат приблизително 5.16% от общите активи. Облигации издадени от правителството на Република България, от правителства на страни от Европейския съюз и от правителството на Република Македония, които Групата притежава и не е заложила, са около 4.30% от активите ѝ. Поддържайки 42% от активите си в бързоликвидни активи, Групата е в състояние да осигури посрещане на всичките си нужди от плащания по падежирали финансови пасиви.

Разпределението на финансовите пасиви на Групата към 31 декември 2017 г., съобразно техния остатъчен срок е следното:

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 година до 5 години	Над 5 години	Общо
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
ФИНАНСОВИ ПАСИВИ						
Депозити от банки	7 008	-	-	-	-	7 008
Кредити от банки	4 361	-	6	172	-	4 539
Задължения към други депозанти	2 495 935	382 916	1 151 563	1 080 106	2 613	5 113 133
Други привлечени средства	-	-	-	778	-	778
Емитирани облигации	-	-	-	-	70 235	70 235
Провизии за задължения	-	-	49	-	-	49
Други задължения	14 821	-	-	-	848	15 669
ОБЩО ФИНАНСОВИ ПАСИВИ	2 522 125	382 916	1 151 618	1 081 056	73 696	5 211 411

Финансовите пасиви на Групата са формирани основно от привлечени средства от други депозанти – депозити на физически и юридически лица.

Разпределението на финансовите пасиви на Групата към 31 декември 2016 г., съобразно техния остатъчен срок е следното:

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 година до 5 години	Над 5 години	Общо
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
ФИНАНСОВИ ПАСИВИ						
Депозити от банки	8 375	-	-	-	-	8 375

Кредити от банки	8	-	20	218	-	246
Задължения към други депозанти	2 054 276	410 658	1 147 977	1 075 417	1 459	4 689 787
Други привлечени средства	4	21	14	778	-	817
Емитирани облигации	-	-	-	-	70 126	70 126
Провизии за задължения	-	-	1 205	-	-	1 205
Други задължения	12 375	-	-	-	-	12 375
ОБЩО ФИНАНСОВИ ПАСИВИ	2 075 038	410 679	1 149 216	1 076 413	71 585	4 782 931

В таблиците по-горе част от привлечените средства по разплащателни сметки без остатъчен матуритет в размер на 1 214 552 хил. лв. към 31.12.2017 и 1 029 962 хил. лв. към 31.12.2016 е представена в диапазона от 1 година до 5 години, тъй като Групата счита тази наличност за надежден дългосрочен ресурс на база на среднодневната наличност по тези сметки за 2017 и 2016.

Финансовите активи като средство за управление на ликвидния риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Групата отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски и други вземания надвишават значително текущите нужди от изходящ паричен поток. Съгласно сключените договори всички парични потоци от търговски и други вземания са дължими в срок до 1 година.

51. Оценяване по справедлива стойност

51.1. Оценяване по справедлива стойност на финансови инструменти

Финансовите активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет за финансовото състояние, са групирани в три нива съобразно йерархията на справедливата стойност.

Тази йерархия се определя въз основа на значимостта на входящата информация, използвана при определянето на справедливата стойност на финансовите активи и пасиви, както следва:

- 1 ниво: пазарни цени (некоригирани) на активни пазари за идентични активи или пасиви;
- 2 ниво: входяща информация, различна от пазарни цени, включени на ниво 1, която може да бъде наблюдавана по отношение на даден актив или пасив, или пряко (т. е. като цени) или косвено (т. е. на база на цените); и
- 3 ниво: входяща информация за даден актив или пасив, която не е базирана на наблюдавани пазарни данни.

Даден финансов актив или пасив се класифицира на най-ниското ниво на значима входяща информация, използвана за определянето на справедливата му стойност.

31 декември 2017 г.	Пояснение	Ниво 1 '000 лв.	Ниво 2 '000 лв.	Ниво 3 '000 лв.	Общо '000 лв.
Активи					
Финансови активи, държани за търгуване	a)	1 208 706	219 407	3 970	1 432 083
Финансови активи, на разположение за продажба	b)	576 083	-	92 095	668 178
Общо активи		1 784 789	219 407	96 065	2 100 261
Пасиви					
Деривативни финансови инструменти	v)	-	3 396	-	3 396
Общо пасиви		-	3 396	-	3 396

През отчетните периоди не е имало трансфери между нива 1 и 2.

Определяне на справедливата стойност

Методите и техниките за оценяване, използвани при определянето на справедливата стойност, не са променени в сравнение с предходния отчетен период.

а) борсово търгувани ценни книжа и облигации

Всички пазарно търгувани акции са представени в български лева и са публично търгувани на Българска фондова борса, София. Справедливите стойности са били определени на база на техните борсови цени-продава към отчетната дата.

б) ценни книжа и облигации, които не се търгуват борсово

Оценката по справедлива стойност се базира на наблюдавани цени на скорошни пазарни сделки с акции на подобни дружества, коригирани за специфични фактори.

в) деривативи

Когато деривативните финансови инструменти са търгувани на борсови пазари или на ликвидни извънборсови пазари, Групата използва цените при затваряне на борсовите пазари към отчетната дата. Когато деривативните финансови инструменти, които не са търгувани на активни пазари, справедливата стойност на тези договори се определя чрез използването на техники за оценка, като се използват наблюдавани пазарни данни (ниво 2).

г) заеми в лева

Справедливата стойност на заемите се определя чрез използването на техники за оценяване.

Всички значими входящи данни за модела са основани на наблюдавани пазарни цени, а именно пазарни лихвени проценти по подобни заеми с подобен риск.

51.2. Оценяване по справедлива стойност на нефинансови активи

Следната таблица представя нивата в йерархията на нефинансови активи към 31 декември 2017 г., оценявани периодично по справедлива стойност:

31 декември 2017 г.	Ниво 1 '000 лв.	Ниво 2 '000 лв.	Ниво 3 '000 лв.	Общо '000 лв.
---------------------	--------------------	--------------------	--------------------	------------------

Инвестиционни имоти:

- земи, сгради и машини и оборудване	-	-	408 977	408 977
--------------------------------------	---	---	---------	---------

Справедливата стойност на недвижимите имоти на Групата е определена на базата на доклади на независими лицензирани оценители.

Земи, сгради и машини и оборудване (Ниво 3)

Земите, сградите и машини и оборудване са преоценени на 31.12.2017 г.

Началното салдо на нефинансовите активи на ниво 3 може да бъде равнено с крайното им салдо към отчетната дата, както следва:

	Инвестиционни имоти Земи, сгради и машини и оборудване '000 лв.
Салдо към 1 януари 2017 г.	341 189
Печалби или загуби, признати в печалбата или загубата:	
- промяна в справедливата стойност на инвестиционни имоти	2 108

Покупки и рекласифицирани	82 833
Отписани и рекласифицирани	(17 153)
Салдо към 31 декември 2017 г.	408 977
Сума, включена в печалбата или загубата на ред „Приходи от оперативна дейност“, в резултат на нереализирани печалби или загуби от активи, държани към края на отчетния период	2 108

52. Политика и процедури за управление на капитала

Целите на Групата във връзка с управление на капитала са:

- да осигури способността на Групата да продължи да съществува като действащо предприятие; и
- да осигури адекватна рентабилност за собствениците като определя цената на продуктите и услугите си в съответствие с нивото на риска.

Групата наблюдава капитала на базата на съотношението на капитал към нетния дълг.

Групата определя капитал на основата на балансовата стойност на собствения капитал представени в отчета за финансовото състояние.

Нетният дълг се изчислява като общ дълг намален с балансовата стойност на парите и паричните еквиваленти.

Целта на Групата е да поддържа съотношението на капитал към нетен дълг в граници които да осигуряват релевантно и консервативно съотношение на финансиране.

Групата управлява структурата на капитала и прави необходимите поправки в съответствие с промените в икономическата обстановка и рисковите характеристики на съответните активи. За да поддържа или коригира капиталовата структура Групата може да промени сумата на дивидентите изплащани на акционерите да върне капитал на акционерите да емитира нови акции или да продаде активи за да намали задълженията си.

Капиталът за представените отчетни периоди може да бъде анализиран както следва:

	2017	2016
	‘000 лв.	‘000 лв.
Собствен капитал	1 554 814	1 467 560
Капитал	1 554 814	1 467 560
Дълг	7 081 985	6 519 082
- Пари и парични еквиваленти	(2 210 020)	(1 772 399)
Нетен дълг	4 871 965	4 746 683
Съотношение на капитал към нетен дълг	1:3.13	1:3.23

Изменението на съотношението през 2017 г. се дължи главно на увеличението на нетния дълг на Групата във връзка с банковата и други дейности. Групата е спазвала условията във връзка със своите договорни задължения включително поддържането на определени капиталови съотношения.

53. Събития след края на отчетния период

На 5 февруари 2018 г. е подписан предварителен договор за покупко-продажба на временно удостоверение, с който Групата се договаря да продаде всичките притежавани от дружеството акции от капитала на „Фармимпорт“ АД („Химимпорт фарма“ АД). На 23 март 2018 г. в Търговския регистър към Агенция по вписванията е вписано обстоятелството по продажбата на дъщерното дружество.

Не са възникнали коригиращи събития или други значителни некоригиращи събития, с изключение на посоченото по-горе, между датата на консолидирания финансов отчет и датата на одобрението му за публикуване.

54. Одобрение на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет към 31 декември 2017 г. (включително сравнителната информация) е одобрен и приет от Управителния съвет на 20 юни 2018 г.